

แผนพัฒนาการเกษตร
อำเภอนาเชือก
พ.ศ. ๒๕๖๖ - พ.ศ. ๒๕๗๐
ฉบับทบทวน ปี พ.ศ. ๒๕๖๘

สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม
กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอเอกราชเชือกเล่มนี้ ได้จัดทำขึ้นโดยการเก็บและรวบรวมข้อมูล ตลอดจนวิเคราะห์ปัญหาเพื่อใช้เป็นคู่มือในการปฏิบัติงานการศึกษา และวิเคราะห์พื้นที่ชุมชน ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ และสังคม ปัญหาต่างๆ โดยการจัดเวทีชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสรุปปัญหา และแนวทางแก้ไขพัฒนาการเกษตรระดับตำบลจากทุกตำบล และวางแผนการจัดทำโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาการเกษตรของอำเภอเอกราช เชือก เอกสารเล่มนี้เป็นเพียงข้อมูลพื้นฐาน มีข้อมูลบางส่วนจะใช้ได้อย่างถูกต้อง ขึ้นอยู่กับผู้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเอง บางข้อมูลมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นจึงควรพิจารณาให้เข้าใจชัดเจน ก่อนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ขอขอบคุณทุกส่วนราชการ และคณะเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเอกราชเชือก ผู้นำหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อบต. ทุกตำบล ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยให้แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอเอกราชเชือกเล่มนี้สำเร็จไปได้ด้วยดี

นางญาณี สมสงวน
เกษตรอำเภอเอกราชเชือก
สิงหาคม ๒๕๖๘

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	ฉ
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง	
๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่	๑
๑.๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง	๓
๒. ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)	
๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม	๗
๒.๒ ลักษณะทิศทาง ความลาดชัน	๘
๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน	๙
๓. สภาพภูมิอากาศ	
๓.๑ ภูมิอากาศ	๑๒
๓.๒ ฤดูกาล	๑๒
๓.๓ ปริมาณน้ำฝน	๑๓
๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์	๑๔
๔ เส้นทางคมนาคม	
๔.๑ การคมนาคมติดต่อภายในอำเภอ	๑๔
๕ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	
๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๑๕
๕.๒ อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ	๑๖
๕.๓ พื้นที่ชลประทาน	๑๗
๖ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	
๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๑๗
๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของอำเภอ จังหวัด	๑๙
๖.๓ จำนวนครัวเรือน	๒๑
๖.๔ การศึกษา	๒๑
๖.๕ การสาธารณสุข	๒๒
๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม	๒๒
๗ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๓๑

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรอำเภอเอราวัณ	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	๓๔
๑.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่	๓๔
๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๖๖
๒. การจัดทำ TOWS Matrix	๖๗
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอเอราวัณ	
๑. แนวทางการพัฒนา	
๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)	๖๙
๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร	๗๐
๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร	๗๒
๒. สรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตร	๗๔
บรรณานุกรม	
ภาคผนวก	
โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร และรายได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอเอราวัณ	๗๘

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓
ตารางที่ ๒ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน อำเภอนาเชือก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๔	๑๔
ตารางที่ ๓ ข้อมูลการปลูกข้าวนาปี อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๘	๑๘
ตารางที่ ๔ ข้อมูลการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๘	๑๘
ตารางที่ ๕ ข้อมูลการปลูกอ้อย อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๘	๑๙
ตารางที่ ๖ ข้อมูลการปลูกยางพาราอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๘	๑๙
ตารางที่ ๗ แสดงสมมติฐานและการประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๘	๒๐
ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลประชากรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๑
ตารางที่ ๙ แสดงกลุ่มสถาบันเกษตรกร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๒๔
ตารางที่ ๑๐ สภาพการใช้ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๒
ตารางที่ ๑๑ พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๘ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๓
ตารางที่ ๑๒ จำนวนหมู่บ้านและประชากร ๑๐ ตำบล ๑๕๕ หมู่บ้าน	๓๓
ตารางที่ ๑๓ แสดงหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๔
ตารางที่ ๑๔ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๕
ตารางที่ ๑๕ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๕
ตารางที่ ๑๖ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๖
ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๗
ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๗
ตารางที่ ๑๙ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรกรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๘
ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้านอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๙
ตารางที่ ๒๑ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๐
ตารางที่ ๒๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวบ้านห้วยทราย ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๒
ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๒
ตารางที่ ๒๔ แสดงทรัพยากรดินอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๔
ตารางที่ ๒๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๖
ตารางที่ ๒๖ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๗ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๙

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๒๗ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๑
ตารางที่ ๒๘ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๑
ตารางที่ ๒๙ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๘ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๓
ตารางที่ ๓๐ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านแปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๕
ตารางที่ ๓๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๖
ตารางที่ ๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๗
ตารางที่ ๓๓ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยตามระดับชั้นความเหมาะสมปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๘
ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน(อ้อยต่อ) ปี ๒๕๖๘ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๖๒
ตารางที่ ๓๕ เกษตรกรต้นแบบอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	๖๖
ตารางที่ ๓๖ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๖๒
ตารางที่ ๓๗ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix	๖๗
ตารางที่ ๓๘ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ	๗๔

สารบัญภาพ

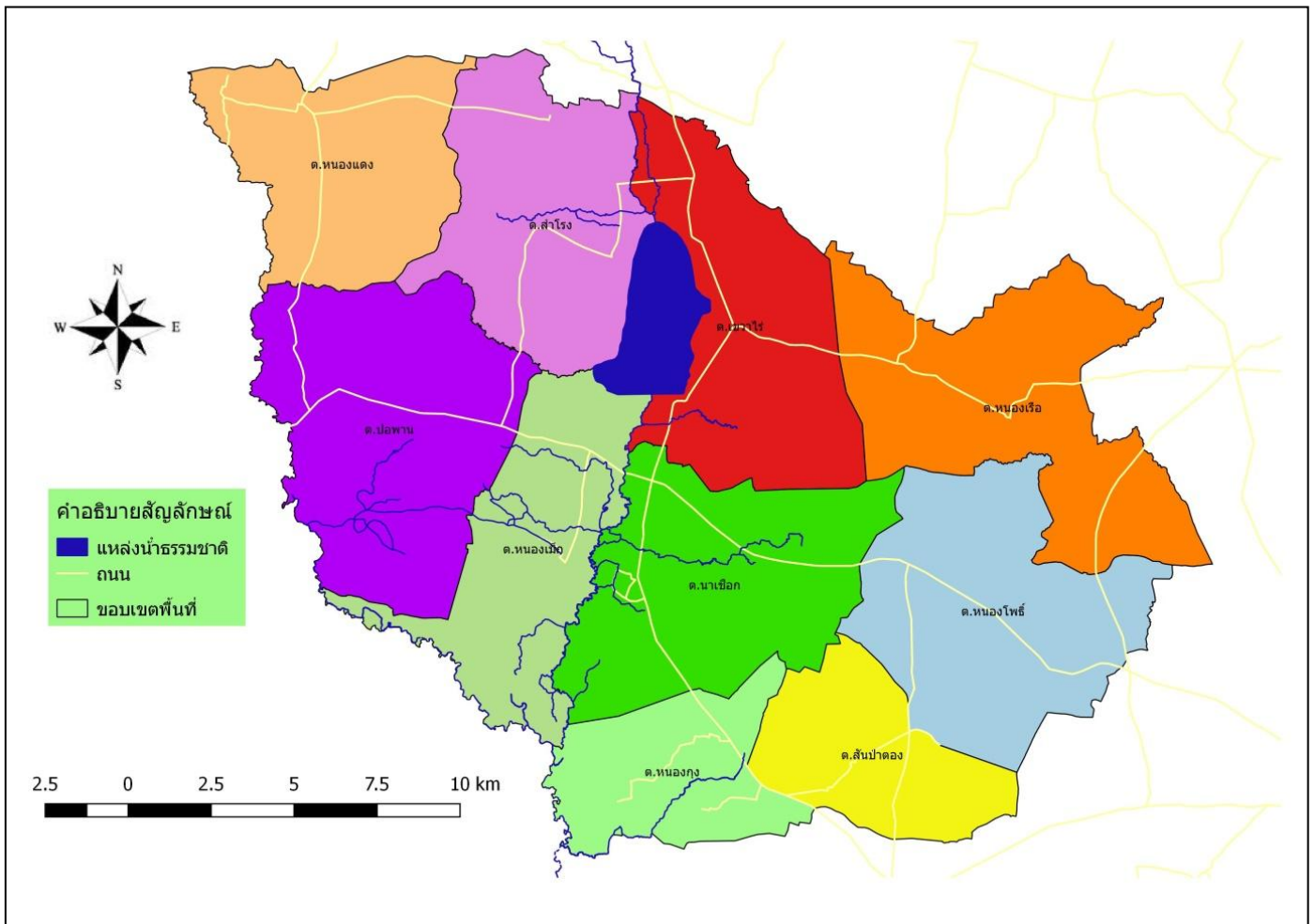
	หน้า
ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอณาเขือกจังหวัดมหาสารคาม	๑
ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ	๒
ภาพที่ ๓ การแบ่งเขตการปกครองอำเภอณาเขือก	๓
ภาพที่ ๔ สภาพพื้นที่ตอนอำเภอณาเขือก	๘
ภาพที่ ๕ แสดงชุดดิน อำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๙
ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๖ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	๑๓
ภาพที่ ๗ แสดงเส้นทางคมนาคมจังหวัดมหาสารคาม	๑๕
ภาพที่ ๘ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน	๑๗
ภาพที่ ๙ การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอณาเขือก	๓๑
ภาพที่ ๑๐ แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๔
ภาพที่ ๑๑ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๕
ภาพที่ ๑๒ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๖
ภาพที่ ๑๓ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๓๖
ภาพที่ ๑๔ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและเครือข่าย	๔๑
ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๔
ภาพที่ ๑๖ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๕
ภาพที่ ๑๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๔๖
ภาพที่ ๑๘ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอณาเขือก	๔๗
ภาพที่ ๑๙ แสดงร้อยละแต่ละระดับชั้นความเหมาะสมสำหรับปลูกข้าว อำเภอณาเขือก	๔๗
ภาพที่ ๒๐ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๐
ภาพที่ ๒๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอณาเขือก	๕๑
ภาพที่ ๒๒ แสดงแหล่งรับซื้อมันสำปะหลัง อำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๕
ภาพที่ ๒๓ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อยโรงงาน	๕๖
ภาพที่ ๒๔ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอณาเขือก จังหวัดมหาสารคาม	๕๗
ภาพที่ ๒๕ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๕๘
ภาพที่ ๒๖ แสดงแหล่งรับซื้ออ้อยโรงงาน(โรงงานน้ำตาล) ในจังหวัดมหาสารคาม	๖๔

บทที่ ๑
สภาพทั่วไป

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอเขาชะเมา จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของที่ว่าการอำเภอเขาชะเมา โดยองค์การบริหารส่วนตำบลนาเขื่อนมี ระยะทาง ห่างจากที่ว่าการอำเภอเขาชะเมา ประมาณ ๓ กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ ๖๓ กิโลเมตรตามถนนสายมหาสารคาม - พัคฆภูมิพิสัย ทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข ๒๑๙

ภาพที่ ๑ ที่ตั้งอำเภอเขาชะเมาจังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชะเมา, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๒ อาณาเขตติดต่อ

อำเภอณาเข็อก จัังหวดัมหาสารคาม มี่อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ : ติดกับอำเภอบรปือ จัังหวดัมหาสารคาม

ทิศใต้ : ติดกับอำเภอยางสีสุราช จัังหวดัมหาสารคาม และอำเภอณาโพธิ์ จัังหวดับุรีรัมย์

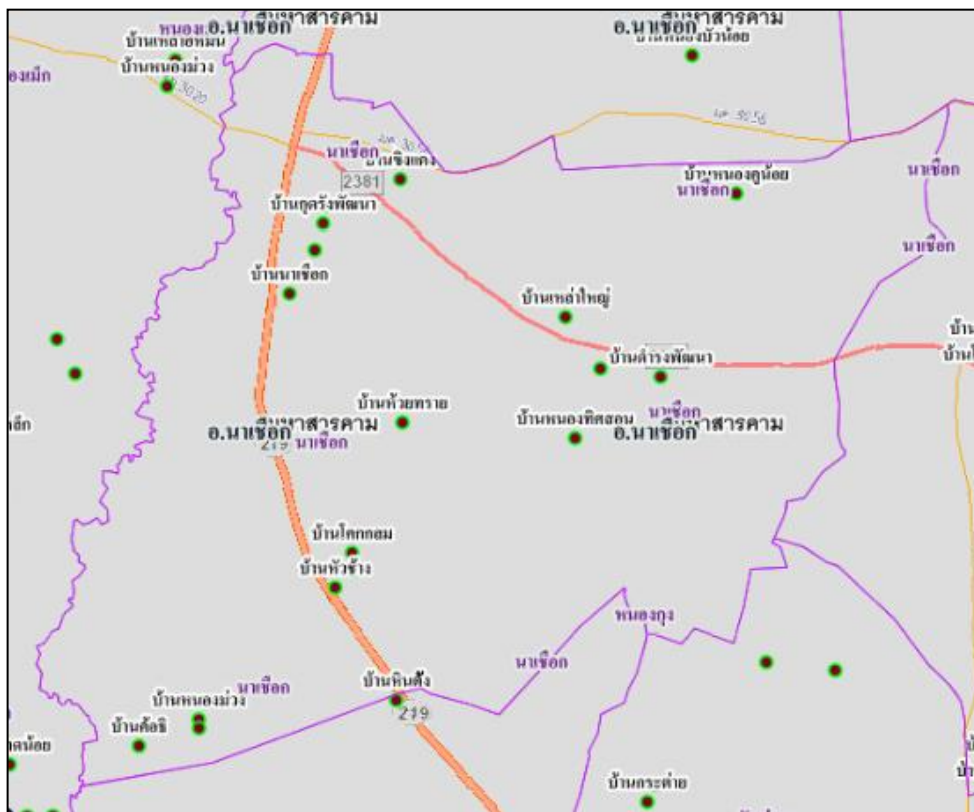
ทิศตะวันออก : ติดกับอำเภอวาปีปทุมและอำเภอณาคูน จัังหวดัมหาสารคาม

ทิศตะวันตก : ติดกับอำเภอเป็อยน้อยและอำเภอหนองสองห้อง จัังหวดัขอนแก่น อำเภอณาโพธิ์ จัังหวดับุรีรัมย์

ภาพที่ ๒ อาณาเขตติดต่อ
(ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอณาเข็อก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

ภาพที่ ๓ การแบ่งเขตการปกครองอำเภอนาเชือก
(ที่มา: กรมการปกครองอำเภอชาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

อำเภอชาเชือก จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๑๐ ตำบล ๑๔๕ หมู่บ้าน ดัง (ตารางที่ ๑) ตารางที่ ๑ แสดงการแบ่งเขตการปกครองของอำเภอชาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
๑	นาเชือก	๑	นาเชือก
		๒	กุดรัง
		๓	ห้วยหิน
		๔	ห้วยหนอง
		๕	หนองทิศสอน
		๖	ห้วยทราย
		๗	โคกกกลม
		๘	ห้วยช้าง
		๙	หินตั้ง
		๑๐	หนองม่วง
		๑๑	เหล่าใหญ่

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
		๑๒	สันติสุข
		๑๓	ค้อธิ
		๑๔	ตำรงพัฒนา
		๑๕	กุดรังพัฒนา
		๑๖	ค้อม่วง
		๑๗	สระแก้ว
		๑๘	ม่วงงาม
๒	สำโรง	๑	สำโรง
		๒	โพนทราย
		๓	โนนสว่าง
		๔	หัวดง
		๕	ดงม่วง
		๖	หนองบาก
		๗	โนนเหลี่ยม
		๘	ชุมแสง
		๙	เหล่ากว้าง
		๑๐	ขี้ตู่
		๑๑	ขี้เหล็ก
		๑๒	สำโรงใหม่
		๑๓	สำโรงราษฎร์
		๑๔	ขี้เหล็กใต้
		๑๕	ชุมแสงเหนือ
๓	หนองแดง	๑	บ้านนาด่าน
		๒	บ้านดอนแฮด
		๓	บ้านเก่าใหญ่
		๔	บ้านโนนสะอาด
		๕	บ้านวังหิน
		๖	บ้านโคกก่อง
		๗	บ้านโคกสูง
		๘	บ้านหนองแต้
		๙	บ้านหนองแดงสมิตร
		๑๐	
๔	เขวาไร่	๑	เขวาไร่
		๒	โกทา
		๓	หัวหนองคู
		๔	ดอนกลอย

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
		๕	เห็ดโค
		๖	หนองแสง
		๗	ห้วยหลาว
		๘	หนองคูน้อย
		๙	หนองบัวแดง
		๑๐	ชิงแคง
		๑๑	บุตรตะโคตร
		๑๒	หนองบัวน้อย
		๑๓	เขวาพัฒนา
		๑๔	หนองบัวเหนือ
		๑๕	ห้วยหลาวเหนือ
		๑๖	หนองแสงพัฒนา
		๑๗	โนนชัยศรี
		๑๘	ท่าช้าง
		๑๙	ห้วยใหม่
๕	หนองโพธิ์	๑	หนองโพธิ์
		๒	หัวหนอง
		๓	หนองบึง
		๔	หัวโสก
		๕	คิมบง
		๖	สี่เหลี่ยม
		๗	โพธิ์ศรีเจริญ
		๘	บึงสามัคคี
		๙	หัวหนองสามัคคี
		๑๐	โพธิ์เงิน
		๑๑	บงใหม่พัฒนา
๖	ปอพาน	๑	ปอพาน
		๒	ปอพานสอง
		๓	หนองโน
		๔	โนนแร่
		๕	กุดหลวง
		๖	หนองสระ
		๗	หนองบัว
		๘	เหล่าค้อ
		๙	เหล่าคา
		๑๐	หุบเปือย

ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
		๑๑	แสงอรุณ
		๑๒	เหล่าค้อใหม่
		๑๓	สระใหม่สามัคคี
		๑๔	ปอพานสาม
		๑๕	หนองโนใหม่
		๑๖	เหล่าค้อสอง
๗	หนองเม็ก	๑	กุดน้ำใส
		๒	หนองมะเขือ
		๓	หนองเม็ก
		๔	อุบโป
		๕	หนองแฮ
		๖	หมากหม้อ
		๗	เหล่าอีหมัน
		๘	หนองม่วง
		๙	หนองเลา
		๑๐	ชาดน้อย
		๑๑	แฮดน้อย
		๑๒	หนองแหน
		๑๓	โนนเกษตร
		๑๔	เหล่าเหนือ
		๑๕	น้ำอ้อม
		๑๖	หนองเหล็ก
		๑๗	เม็กใหม่พัฒนา
		๑๘	หนองเลาพัฒนา
		๑๙	ห้วยค้อ
		๒๐	หนองเลิง
๘	หนองเรือ	๑	ตลาดม่วง
		๒	หนองบ่อ
		๓	หัวเข้าแตก
		๔	หนองเรือ
		๕	ป่าโน
		๖	ป่ารงหนา
		๗	หนองกลางโคก
		๘	หัวสระ
		๙	โคกล่าม
		๑๐	นางเลิง

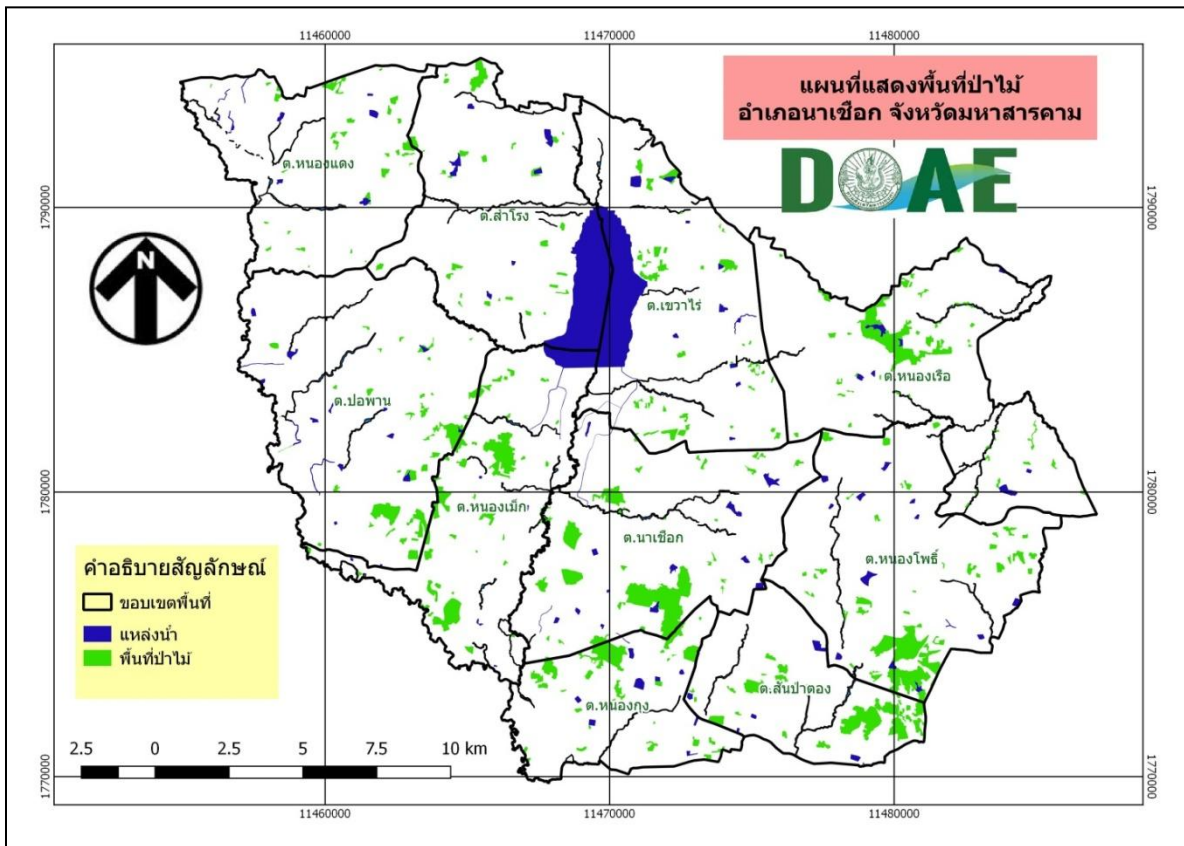
ลำดับที่	ตำบล	หมู่ที่	หมู่บ้าน
		๑๑	นาเหนือ
		๑๒	นากลาง
		๑๓	ตลาดเหนือ
๙	หนองกุ้ง	๑	อีโต้
		๒	หนองแดง
		๓	มะฮี
		๔	หนองกุ้ง
		๕	ป่าแดง
		๖	หนองคู
		๗	หนองใหม่
		๘	ป่าคู้
		๙	หนองแสง
		๑๐	หนองหว่า
		๑๑	บ้านกลาง
๑๐	สันป่าตอง	๑	บ้านป่าตอง
		๒	บ้านตำแย
		๓	บ้านหนองงู
		๔	บ้านโนนสวรรค์
		๕	บ้านกระต่าย
		๖	บ้านโคกมน
		๗	บ้านโนนทอง
		๘	บ้านโนนยาง
		๙	บ้านปลาขาว
		๑๐	บ้านโนนสูง
		๑๑	บ้านท่าศิลา
		๑๒	บ้านร้านหญ้า

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๒ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

สภาพภูมิประเทศของอำเภอนาเชือกโดยทั่วไปมีพื้นที่สูงอยู่กลางของตำบล และทิศตะวันออกของตำบล ทิศใต้เป็นที่ลุ่มและที่ดอนสลับกัน ส่วนทิศตะวันตกเป็นที่ลุ่ม

ภาพที่ ๔ สภาพพื้นที่ตอนอำเภอนาเชือก
ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, ๒๕๖๘

๒.๒ ลักษณะทิศทางและความลาดชัน

จังหวัดมหาสารคาม มีรูปร่างคล้ายนกอินทรียกกลับหัว ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ ๑๕ องศา ๒๕ ลิปดา และ ๑๖ องศา ๔๐ ลิปดาเหนือ เส้นแวงที่ ๑๐๒ องศา ๕๐ ลิปดา และ ๑๐๓ องศา ๓๐ ลิปดาตะวันออก อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ ประมาณ ๔๗๕ กิโลเมตร มีเนื้อที่ ๕,๒๖๗.๕๕ ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ ๓.๓ ล้านไร่

- ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ และจังหวัดบุรีรัมย์
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับจังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น และจังหวัดบุรีรัมย์

ลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงคล้าย ลูกคลื่นลุ่มๆ ดอนๆ ไม่มีภูเขา มีทุ่งนาสลับป่าโปร่ง มีไม้เขตร้อนหรือที่เรียกว่าป่าโคก พื้นดินเป็นดินปนทราย หรือไม้ก็เป็นทรายร่วน เก็บน้ำไม่ค่อยอยู่แม้ว่าจะมีฝนตก ในฤดูแล้งกันดารน้ำมาก มีแม่น้ำไหลผ่าน ระดับพื้นที่โดยเฉลี่ยสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ๑๓๐ - ๒๓๐ เมตร

๒.๓ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

จากการค้นข้อมูลสารทรัพยากรดินรายจังหวัด กรมพัฒนาที่ดิน พบว่าพื้นที่อาณาเขตตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ดินทั้งหมด ๓๐,๑๙๑.๓๕ ไร่ มีพื้นที่การใช้ประโยชน์ที่ดินในเป็นแหล่งชุมชน ๒,๒๗๓.๐๑ ไร่ พื้นที่แหล่งน้ำ ๒๖๖.๗๕ ไร่ และพบชุดดิน ๙ ชุดดิน ได้แก่ ชุดดินที่ ๑๘ จำนวน ๒๒๐.๐๒ ไร่, ชุดดินที่ ๒๐ จำนวน ๖๕๒.๔๒ ไร่, ชุดดินที่ ๒๒ จำนวน ๘,๔๔๓.๘๒ ไร่, ชุดดินที่ ๒๔ จำนวน ๑๑๗.๒๓ ไร่, ชุดดินที่ ๓๗ จำนวน ๘๑๗.๙๔ ไร่, ชุดดินที่ ๔ จำนวน ๓๒๐.๓๘ ไร่, ชุดดินที่ ๔๐ จำนวน ๖,๗๑๑.๘๘ ไร่, ชุดดินที่ ๔๑ จำนวน ๘,๓๐๗.๔๓ ไร่ และชุดดินที่ ๔๔ จำนวน ๒๐๖๐.๔๖ ไร่ ซึ่งพื้นที่ดินส่วนใหญ่มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ โครงสร้างของดินส่วนใหญ่แน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

ปัญหา เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยทิ้งไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (โสนอัฟริกัน หรือ โสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำ หรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๕ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือใช้ทำนาครั้งที่ ๒ หรือปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ชุดดินที่ ๒๔

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายลึกมากเกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีเนื้อดินเป็นดินทรายหนา ปฏิกริยาดินเป็นกรด การระบายน้ำค่อนข้างเร็วถึงตีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา เนื้อดินเป็นดินทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสดร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๑๖-๘ (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) พัฒนาแหล่งน้ำชลประทานไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำ หรือใช้ปลูกพืชไร่ พืชผักหรือพืชตระกูลถั่วหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ชุดดินที่ ๓๗

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกปานกลาง ที่เกิดจากการสลายตัวหรือพัดพาตะกอนเนื้อหยาบ มาทับถมบนชั้นหินผุในช่วงความลึก ๕๐-๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงตีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือ ปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ชุดดินที่ ๔

ลักษณะเด่น กลุ่มดินเหนียวลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำที่มีอายุยังน้อย ปฏิกริยาดินเป็นกลางถึงเป็นด่าง การระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา โครงสร้างแน่นทึบ ดินแห้งแข็งและแตกกระแหง ทำให้ไถพรวนยาก ขาดแคลนน้ำ และน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำความเสียหายกับพืชที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ ปลูกข้าว ไถพรวนขณะที่ดินมีความชื้นที่เหมาะสม ไถกลบตอซัง ปล่อยไว้ ๓-๔ สัปดาห์ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานโสนอัฟริกันหรือโสนอินเดีย ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบเมื่ออายุ ๕๐-๗๐ วัน ปล่อยทิ้งไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือปุ๋ยเคมีสูตร ๑๖-๒๐-๐ ใส่ปุ๋ยแต่งหน้าหลังปักดำ ๓๕-๔๐ วัน พัฒนาแหล่งน้ำไว้ในช่วงที่ข้าวขาดน้ำหรือทำนาครั้งที่ ๒ หรือใช้ปลูกพืชไร่หรือพืชผักหลังเก็บเกี่ยวข้าว โดยทำร่องแบบเตี้ย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๑-๒ ตัน/ไร่ ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ

ชุดดินที่ ๔๐

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบถึงหนักที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ชุดดินที่ ๔๑

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหนาปานกลาง ที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ทั่วยุ่บนชั้นดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี อยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินทรายหนาปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้านาน ในระยะที่ฝนตกหนักจะมีน้ำขังหรือเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในพื้นที่ต่ำควรทำร่องหรือทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช

ชุดดินที่ ๔๔

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหนาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินทรายหนา ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนนํ้านาน หน้าดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๓ สภาพภูมิอากาศ

๓.๑ ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศของอำเภอเขาชะเมา จังหวัดมหาสารคาม ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ซึ่ง ๒ ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีน เข้าปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่ประมาณ กลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทย ทำให้จังหวัดขอนแก่นมี อากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป ส่วนมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพา

มวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป ตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป

๓.๒ ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดมหาสารคาม พิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น ๓ ฤดู ดังนี้

หนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผ่ลงปกคลุมประเทศไทยตอนบนในช่วงดังกล่าว ทำให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดมหาสารคามจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวัน โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคมจะเป็นช่วงที่มีอากาศหนาวเย็นมากที่สุด

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นที่มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอา ความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของ ประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ทำให้อากาศเริ่ม ชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุก หนาแน่นมากที่สุดในรอบปี แต่อย่างไรก็ตามนอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ทำให้มีฝนตกชุกแล้วยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุ หมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงดังกล่าวด้วย

๓.๓ สถิติปริมาณน้ำฝน

อำเภอนาเชือก มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔ โดยมีปริมาณฝนเฉลี่ยต่อปีที่ ๘๓.๖๔ มิลลิเมตร ตกชุกในช่วงเดือนกรกฎาคม-กันยายน ของทุกปี มีปริมาณน้ำฝนที่ต่ำสุดในช่วงเดือน ธันวาคม โดยมีปริมาณ ๐ มิลลิเมตร และมีปริมาณน้ำฝนที่สูงสุดในเดือน กรกฎาคมโดยมีปริมาณ ๒๐๗.๕๘ มิลลิเมตร

ภาพที่ ๖ แสดงปริมาณน้ำฝนเฉลี่ย ๖ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔
(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา,พ.ศ.๒๕๖๕)

ตารางที่ ๒ แสดงสถิติปริมาณน้ำฝน อำเภอนาเชือก ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๖๔

ปี	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒	๒๕๖๓	๒๕๖๔
เดือน					
ม.ค	๗.๗	๔.๖	๐	๐	๐
ก.พ	๐.๔	๐	๗.๓	๐	๑๓.๕
มี.ค	๗๕.๓	๑๗.๒	๑๗.๒	๙.๑	๑๑.๔
เม.ย	๕๗.๘	๑๖.๔	๗๖.๕	๖๓.๙	๑๒๓.๖
พ.ค	๒๖๕.๕	๑๓๐.๔	๑๙๖.๗	๙๓.๓	๔๖.๙
มิ.ย	๘๗.๑	๗๘.๓	๑๑๖.๒	๖๖.๔	๑๐๒.๖๓
ก.ค	๓๘๕.๖	๕๐.๕	๗๗.๒	๒๑๒.๙	๓๑๑.๗
ส.ค	๑๒๘.๓	๔๗.๕	๔๐๖.๗	๑๖๘.๒	๑๘๗.๔
ก.ย	๑๓๘.๒	๘๖.๘	๒๐๙.๒	๓๓๒.๕	๒๒๐.๙
ต.ค	๑๔๑.๒	๒๘.๘	๑๔.๔	๙๕.๐	๕๕.๐
พ.ย	๖.๐	๒๕.๘	๐	๔.๑	๐
ธ.ค	๐	๐	๐	๐	๐
รวม	๑๒๙๓.๑๐	๔๘๖.๓๐	๑๑๒๑.๔๐	๑๐๔๕.๔๐	๑๐๗๓.๐๓
เฉลี่ย	๑๐๗.๗๖	๔๐.๕๓	๙๓.๔๕	๘๗.๑๒	๘๙.๔๒

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๖๗

๓.๔ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

เนื่องจากลักษณะพื้นที่ของจังหวัดมหาสารคามเป็นที่ราบสูงไม่มีภูเขา อากาศจึงไม่ร้อนอบอ้าวมากนักในช่วงฤดูร้อน และอากาศค่อนข้างหนาวเย็นในช่วงฤดูหนาว อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดทั้งปี ๒๗.๑ องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย ๒๒.๐ องศาเซลเซียส และอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย ๓๒.๘ องศาเซลเซียส เดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี วัดอุณหภูมิสูงที่สุดที่ตรวจวัดได้ ๔๒.๕ องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๕๙ ส่วนในช่วงฤดูหนาวจะมีอากาศหนาวเย็นมากที่สุดในเดือนธันวาคม วัดอุณหภูมิต่ำที่สุดได้ ๕.๓ องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑

๔. เส้นทางคมนาคม

การคมนาคมขนส่งของอำเภอนาเชือก สามารถติดต่อระหว่างชุมชนได้สะดวกโดยทางรถยนต์

๔.๑ การคมนาคมติดต่อภายในอำเภอ

๑. ถนนสายนาเชือก - อำเภอหนองสองห้อง จังหวัดขอนแก่น เป็นถนนลาดยางตลอดสาย ระยะทาง ๓๒ กิโลเมตร

๒. ถนนสายปากทางบ้านเขวไร่ - บ้านชุมแสง - บ้านสำโรง - ตำบลสำโรง เป็นถนนลาดยาง ระยะทางประมาณ ๗ กิโลเมตร ถนนบ้านหนองแดง ตำบลหนองแดง - ปากทางถนนนาเชือก - ปอพาน ตำบลปอพาน เป็นถนนลาดยาง ความยาวประมาณ ๑๖ กิโลเมตร

๓. ถนนสายบ้านหนองแฮ ตำบลหนองเม็ก - บ้านหนองแดง ตำบลหนองแดง เป็นถนนลาดยาง ประมาณ ๑๘ กิโลเมตร

บึง-ชลประทาน

หนองน้ำ , บึง มีจำนวน ๔ แห่ง ดังต่อไปนี้

๑. หนองโสกแบ่ง หมู่ที่ ๕ บ้านหนองทิศสอน
๒. หนองหัวช้างหมู่ที่ ๘ บ้านหัวช้าง
๓. หนองผักกูด หมู่ที่ ๙ บ้านหินตั้ง
๔. หนองคู หมู่ที่ ๑๔ บ้านด ารงพัฒนา
๕. สระหนองบัว หมู่ที่ ๕ บ้านหนองทิศสอน
๖. ชลประทานอ่างเก็บน้ำ หนองม่วง หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองม่วง
๗. หนองดอนสว่าง หมู่ที่ ๑๓ บ้านค้อธิ
๘. หนองหลุบหิน หมู่ที่ ๑๑ บ้านเหล่าใหญ่
๙. หนองโสกทา หมู่ที่ ๑๖ บ้านค้อม่วง
- ๑๐.หนองฝือ หมู่ที่ ๙ บ้านหินตั้ง
๑๑. หนองโคกน้ำ ากเลี้ยง หมู่ที่ ๔ บ้านหัวหนอง
๑๒. หนองบ้านแดง หมู่ที่ ๑๗ บ้านสระแก้ว

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นได้แก่

- ฝายมี ๑๐ แห่ง
- ป่อน้ำตื้น ๑ แห่ง
- ป่อโยก ๒๙ แห่ง
- ประปาประจ าหมู่บ้าน ๑๘ แห่ง

๕.๒ อ่างเก็บน้ำ เขื่อน ฝายทดน้ำ

อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ ตั้งอยู่ที่ บ้านหนองแสง ตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พิกัด ๔๘PTC ๘๘๒-๕๐๕ ระวัง ๕๖๔๐-IV ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ .๒๕๑๑ อยู่ติดทางหลวงสาย ๒๑๙ ระหว่างอำเภอบรบือไปอำเภอนาเชือก ตรง กม.ที่๒๙ เป็นอ่างเก็บน้ำขนาดกลาง ที่บรรจุอยู่ในแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๕ ปี (๒๕๑๐-๒๕๑๕) มีพื้นที่รับน้ำฝนเหนืออ่าง ๒๐๘.๐๐ ตร.กม. พื้นที่บริเวณอ่างเก็บน้ำ ๑๐.๑๔๔ ตร. กม. ระดับน้ำสูงสุด +๑๖๗.๒๕๐ ม.(รทก.) ระดับน้ำเก็บกัก +๑๖๖.๐๐๐ม. (รทก.) ความจุของอ่างฯที่ระดับเก็บกัก ๓๑.๕๐๐ ล้าน ลบ.ม. ความจุของอ่างฯที่ระดับน้ำสูงสุด ๔๓.๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. ความจุของอ่างฯที่ระดับธรณีท้อ ๓.๐๐๐ ล้าน ลบ.ม. ระดับสันเขื่อน +๑๖๘.๕๐๐ ม. (รทก.)

ภาพที่ ๘ อ่างเก็บน้ำและพื้นที่ชลประทาน
(ที่มา : กรมชลประทาน,๒๕๖๗)

๕.๓ พื้นที่ชลประทาน

อ่างเก็บน้ำห้วยค้อ มีลำห้วยสาขาเล็กๆหลายสาย ตามปกติจะเริ่มมีน้ำไหลลงลำห้วย ตั้งแต่เดือน พฤษภาคม ไปจนถึงเดือน ตุลาคม ในเดือนกันยายนเป็นเดือนที่น้ำไหลลงลำห้วยมากที่สุด ฝนที่ตกในบริเวณจังหวัดมหาสารคาม เกิดจากอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ กับฝนที่เกิดจากลมใต้พุนจากทะเลจีน เริ่มตกประมาณเดือนพฤษภาคม และสิ้นสุดราวกลางเดือน ตุลาคม เฉลี่ยตลอดปีจะมีฝนประมาณ ๑,๒๕๐ มม.

พื้นที่ส่งน้ำในแปลงนา ๑๘,๕๐๐ ไร่ พื้นที่ฝั่งขวา ๘,๓๖๙ ไร่ พื้นที่ฝั่งซ้าย ๑๐,๑๓๑ ไร่ จำนวนคูส่งน้ำ ๙๙ สาย รวมความยาวคูส่งน้ำ ๑๒๐.๓๗๕ กม. พื้นที่ปลูกพืชฤดูแล้ง ๑,๕๐๐ ไร่

๖. สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๖.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

อาชีพหลักของประชากรในเขตตำบลนาเชือก ซึ่งทำนาทุกครอบครัว ทำไร่มันสำปะหลัง, ไร้อ้อย การเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภค เช่น เป็ด ไก่ มีทุกครัวเรือน การเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย เช่นสุกร วัว ควาย เป็ด ไก่ มีจำนวนน้อย การเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ และพืชไร่ เพื่อจำหน่าย

ด้านการใช้แรงงาน อาชีพรองจากการทำนา ราษฎรเคลื่อนย้ายไปใช้แรงงานรับจ้างทั่วไปตามเมืองใหญ่ ด้านอาชีพเสริมรายได้ - กลุ่มอาชีพเลี้ยงโค กระบือ กลุ่มอาชีพเลี้ยงเป็ด ไก่ กลุ่มผลิตพันธุ์ข้าว

ตารางที่ ๓ ข้อมูลการปลูกข้าวนาปี อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๗

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่
๑	นาเชือก	๑,๓๙๓	๑๕,๖๖๐.๕๘
๒	สำโรง	๑,๕๑๒	๒๐,๘๙๓.๖๔
๓	หนองแดง	๑,๐๘๒	๑๒,๘๑๓.๐๓
๔	เขวาไร่	๑,๕๒๕	๑๘,๕๘๖.๕๑
๕	หนองโพธิ์	๑,๒๓๕	๑๕,๗๐๖.๙๙
๖	ปอพาน	๑,๕๕๗	๑๙,๑๕๗.๕๑
๗	หนองเม็ก	๑,๒๑๗	๑๔,๗๕๓.๒๖
๘	หนองเรือ	๑,๓๖๒	๑๘,๔๓๘.๗๓
๙	หนองกุง	๘๔๗	๙,๓๕๕.๑๗
๑๐	สันป่าตอง	๑,๑๖๐	๑๓,๘๗๘.๖๐
	รวม	๑๒,๘๙๐	๑๕๙,๒๔๔.๐๐

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๗

ตารางที่ ๔ ข้อมูลการปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๗

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่
๑	นาเชือก	๑๗	๑๕๗.๙๔
๒	สำโรง	๓๔๔	๒,๙๘๘.๖๕
๓	หนองแดง	๙๗	๘๕๙.๗
๔	เขวาไร่	๒๒๘	๑,๓๗๕.๗๐
๕	หนองโพธิ์	๗๑	๕๙๘.๐๙
๖	ปอพาน	๒๓๒	๒,๔๐๕.๒๕
๗	หนองเม็ก	๕๙	๕๔๘.๒๙
๘	หนองเรือ	๗๗	๕๙๘.๑
๙	หนองกุง	๕๐	๓๐๘.๕
๑๐	สันป่าตอง	๒๓	๑๖๕.๗๓
	รวม	๑,๑๙๑	๑๐,๐๐๕.๙๕

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๗

ตารางที่ ๕ ข้อมูลการปลูกอ้อยตำบลนาเชือก ปี ๒๕๖๗

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่
๑	นาเชือก	๒๐	๓๐๐
๒	สำโรง	๓๖	๘๒๐
๓	หนองแดง	๓๗๒	๑,๖๐๐
๔	เขวาไร่	๔๘๘	๑,๖๕๔
๕	หนองโพธิ์	๒๖๙	๔๒๐
๖	ปอพาน	๑๒๐	๑๔๐๐
๗	หนองเม็ก	๓๖	๙๘๐
๘	หนองเรือ	๑๐๙	๘๐๐
๙	หนองกุง	๑๕๐	๔๒๐
๑๐	สันป่าตอง	๑๕๐	๙๓๐
	รวม	๑๗๕๐	๙,๓๒๔

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๗

ตารางที่ ๖ ข้อมูลการปลูกยางพาราอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๗

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่
๑	นาเชือก	๐	๐
๒	สำโรง	๒	๙
๓	หนองแดง	๐	๐
๔	เขวาไร่	๑	๕
๕	หนองโพธิ์	๐	๐
๖	ปอพาน	๐	๐
๗	หนองเม็ก	๐	๐
๘	หนองเรือ	๐	๐
๙	หนองกุง	๐	๐
๑๐	สันป่าตอง	๑	๖
	รวม	๔	๒๐

ที่มา: ระบบทะเบียนเกษตรกรกรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๖๗

ข้อมูลด้านปศุสัตว์ อำเภอนาเชือกมีเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์และขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงสัตว์รวม ๔๒๑ ราย

๖.๒ ผลผลิตทั้งหมดรวมของอำเภอ/จังหวัด กลุ่มจังหวัด

ดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม ดัชนีราคาผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP Implicit Price Deflator) ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ ขยายตัวร้อยละ ๓.๓๓ จากที่ขยายตัวร้อยละ ๑.๑๙ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ โดยดัชนีราคาภาคเกษตร ขยายตัวร้อยละ ๗.๒๐ เนื่องจากดัชนีราคา สาขาเกษตรกรรม การล่าสัตว์ และการป่าไม้ ขยายตัวร้อยละ

๖.๔๓ จากการเพิ่มขึ้น ของดัชนีหมวดการเพาะปลูก โดยเฉพาะการปลูกอ้อยโรงงาน มีผลผลิตเพิ่มขึ้นจากการที่เกษตรกรเพิ่มพื้นที่เพาะปลูก ตามความต้องการของตลาด และราคาที่สูงขึ้น และดัชนีราคาสาขาประมงขยายตัวร้อยละ ๑๒.๔๒ อันเป็นผลจากสถานการณ์ด้านปริมาณผลผลิต ของปลาที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ ดัชนีราคาภาคนอกเกษตร ะลดตัวร้อยละ ๒.๔๔ จากที่ขยายตัวร้อยละ ๓.๗๖ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ เป็นผลจากดัชนีราคาของสาขาขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม และสาขาการบริหารราชการและ การป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกันสังคมภาคบังคับ ะลดตัวร้อยละ ๓.๔๖ และ ๐.๕๕ ตามลำดับ ขณะที่ดัชนีราคา ของสาขาการศึกษา ทรงตัว ส่วนดัชนีราคาของสาขา อุตสาหกรรม และสาขาโรงแรมและภัตตาคาร หดตัวร้อยละ ๔.๓๔ และ ๐.๐๖ ตามลำดับ สำหรับดัชนีราคาของสาขา การท าเหมืองแร่และเหมืองหิน สาขาไฟฟ้า ก๊าซ และการประปา สาขาการก่อสร้าง สาขาการขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ใน คริวเรือน สาขาตัวกลางทางการเงิน สาขาบริการด้ านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ สาขาบริการ ด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ สาขาการ ให้บริการชุมชน สังคม และบริการส่วนบุคคลอื่นๆ และสาขาลูกจ้าง ในครัวเรือนส่วนบุคคล ขยายตัวร้อยละ ๗.๖๔ ๒๖.๖๘ ๖.๗๕ ๕.๕๖ ๔.๐๖ ๐.๐๓ ๐.๒๒ ๓.๖๖ และ ๑๖.๗๔ ตามล าดับ ดัชนีราคาผู้บริโภคของจังหวัดมหาสารคาม ขยายตัวร้อยละ ๔.๐๖ จากที่ชะลดตัวร้อยละ ๓.๔๐ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕ และ ดัชนีราคาผู้ผลิตโดยรวมของประเทศ ะลด ตัวร้อยละ ๐.๓๑ จากที่ชะลดตัวร้อยละ ๑.๐๐ ในปี พ.ศ.๒๕๕๕

ตารางที่ ๗ แสดงสมมติฐานและการประมาณการเศรษฐกิจจังหวัดมหาสารคาม ปี ๒๕๖๗

สมมติฐานหลัก	2563 ^๕	2564 ^๕ (ณ ธันวาคม 2564)		2565 ^๕ (ณ ธันวาคม 2564)	
		เฉลี่ย	ช่วง	เฉลี่ย	ช่วง
สมมติฐานภายนอก					
1) ปริมาณผลผลิต : ข้าวเหนียว (ร้อยละต่อปี)	-27.3	2.4	2.0-3.0	2.1	2.0-2.5
2) ปริมาณผลผลิต : ข้าวเจ้า (ร้อยละต่อปี)	-21.8	3.4	3.0-4.0	1.1	0.5-1.5
3) ปริมาณผลผลิต : มันสำปะหลัง (ร้อยละต่อปี)	18.0	8.8	8.0-10.0	3.8	3.0-5.0
4) ปริมาณผลผลิต : อ้อยโรงงาน (ร้อยละต่อปี)	26.2	-3.0	-3.5 - -2.5	0.8	0.5-1.0
5) ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย : ข้าวเหนียว (บาทต่อตัน)	14,165	9,972	9,207-10,624	9,982	9,872-10,072
6) ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย : ข้าวเจ้า (บาทต่อตัน)	13,436	10,077	9,405-10,749	10,137	9,875-10,278
7) ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย : มันสำปะหลัง (บาทต่อ ก.ก.)	1.8	1.9	1.9-2.0	2.1	2.0-2.1
8) ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ย : อ้อยโรงงาน (บาทต่อตัน)	711	718	715-722	728	725-732
9) จำนวนโรงงานอุตสาหกรรม (โรง)	235	236	235-236	237	237-238
10) จำนวนทุนจดทะเบียน (ล้านบาท)	11,764	12,022	11,881-12,117	12,431	12,383-12,503
11) ปริมาณการใช้ไฟฟ้าภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละต่อปี)	-0.6	2.9	2.5-3.5	2.3	2.0-3.0
12) จำนวนนักท่องเที่ยว (ร้อยละต่อปี)	-37.2	-12.8	-15.0 - -10.0	2.6	2.0-3.0
13) ภาชนิสต์ค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้ (ร้อยละต่อปี)	-10.2	2.4	2.0-3.0	2.5	2.0-3.0
14) จำนวนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลจดทะเบียนใหม่ (คัน)	5,410	5,280	5,248-5,356	5,328	5,307-5,359
15) จำนวนรถจักรยานยนต์จดทะเบียนใหม่ (คัน)	32,872	32,215	31,886-32,543	32,730	32,537-32,859
16) สินเชื่อเพื่อการลงทุน (ล้านบาท)	29,930	31,067	30,828-31,426	31,999	31,844-32,155
17) พื้นที่อนุญาตก่อสร้างรวม (ร้อยละต่อปี)	39.5	1.2	1.0-1.5	1.0	0.5-1.5
สมมติฐานตัวแปรภายใน					
18) รายจ่ายประจำรัฐบาลกลาง (ล้านบาท) (ร้อยละต่อปี)	4,950.8	5,228.0	5,198.3-5,297.4	5,447.6	5,384.9-5,489.4
19) รายจ่ายลงทุนรัฐบาลกลาง (ล้านบาท) (ร้อยละต่อปี)	2,613.5	2,691.9	2,665.7-2,718.0	2,799.6	2,786.1-2,813.0
ผลการประมาณการ					
1) อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (ร้อยละต่อปี)	-4.1	1.5	0.8-2.5	2.2	1.7-2.7
2) อัตราการขยายตัวของภาคเกษตรกรรม (ร้อยละต่อปี)	-3.5	0.6	0.1-1.2	1.3	0.9-1.6
3) อัตราการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม (ร้อยละต่อปี)	-11.4	2.5	1.7-3.2	2.9	2.5-3.5
4) อัตราการขยายตัวของภาคบริการ (ร้อยละต่อปี)	-8.5	0.2	-0.4 - 0.9	1.6	0.9-1.9
5) อัตราการขยายตัวของการบริโภคภาคเอกชน (ร้อยละต่อปี)	-3.8	-2.3	-3.0 - -1.0	1.0	0.6-1.6
6) อัตราการขยายตัวของการลงทุนภาคเอกชน (ร้อยละต่อปี)	0.7	3.6	2.8-4.8	2.9	2.5-3.4
7) อัตราการขยายตัวของการใช้จ่ายภาครัฐ (ร้อยละต่อปี)	5.4	4.3	3.7-5.1	7.9	7.1-8.5
8) อัตราการขยายตัวของการรายได้เกษตรกร (ร้อยละต่อปี)	0.5	-24.6	-29.8 - -19.7	1.9	0.0-3.3
9) อัตราเงินเฟ้อ (ร้อยละต่อปี)	0.7	0.7	0.5-1.0	1.1	1.0-1.2
10) จำนวนผู้มีงานทำ (คน)	371,499	374,360	373,048-376,172	378,492	377,470-379,333
เปลี่ยนแปลง (คน)	-43,376	2,861	1,549-4,673	4,132	3,111-4,974

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ.ปี ๒๕๖๘ พบว่าเกษตรกรในพื้นที่อำเภอนาเชือกมีรายได้ครัวเรือนเฉลี่ย ๒๖๓,๕๖๘.๕๓ บาท/ปี มีรายได้ต่อหัว เฉลี่ย ๘๖๗๘๙.๗๑ บาท/ปี โดยมีรายได้จากอาชีพหลัก คือการทำเกษตร และจากอาชีพรองนอกภาคการเกษตร ตามลำดับ

รายได้ครัวเรือน

๑) รายได้จากภาคการเกษตร	จำนวน	๑๕๖,๒๔๔.๘๑ บาท/ปี
๒) รายได้นอกภาคการเกษตร	จำนวน	๑๐๖,๓๒๓.๗๑ บาท/ปี
รายจ่ายครัวเรือน		
๑) รายจ่ายในภาคการเกษตร	จำนวน	๒๕,๔๑๙.๓๕ บาท/ปี
๒) รายจ่ายนอกภาคการเกษตร	จำนวน	๑๓๙,๘๐๘.๘๐ บาท/ปี

๖.๓ จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง / ชนบท

จากการสำรวจข้อมูล จปฐ. ปี ๒๕๖๘ ตำบลนาเชือกมีครัวเรือนทั้งหมด ๑,๙๑๔ ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด ๖,๐๐๖ คน เพศชาย ๒,๙๑๒ คน เพศหญิง ๓,๐๙๔ คน

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลประชากรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ช่วงอายุ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ	คน	ร้อยละ
๑ เดือน ถึง ๕ เดือน	๑	๐.๐๒	๓	๐.๐๕	๔	๐.๐๗
๖ เดือน ถึง ๑ ปี ๐ เดือน	๑๓	๐.๒๒	๑๕	๐.๒๕	๒๘	๐.๔๗
๑ ปี ๑ เดือน - ๒ ปี	๓๓	๐.๕๕	๒๗	๐.๔๕	๖๐	๑.๐
๓ ปี - ๕ ปี	๗๖	๑.๒๗	๗๔	๑.๒๓	๑๕๐	๒.๕๐
๖ ปี - ๑๒ ปี	๒๘๘	๔.๘๐	๒๑๙	๓.๖๕	๕๐๗	๘.๔๔
๑๓ ปี - ๑๔ ปี	๗๕	๑.๒๕	๗๗	๑.๒๘	๑๕๒	๒.๕๓
๑๕ ปี - ๑๘ ปี	๑๖๔	๒.๗๓	๑๓๗	๒.๒๘	๓๐๑	๕.๐๑
๑๙ ปี - ๒๕ ปี	๒๓๖	๓.๙๓	๒๓๒	๓.๘๖	๔๖๘	๗.๗๙
๒๖ ปี - ๓๔ ปี	๓๐๑	๕.๐๑	๓๐๔	๕.๐๖	๖๐๕	๑๐.๐๗
๓๕ ปี - ๔๙ ปี	๗๓๑	๑๒.๑๗	๘๐๕	๑๓.๔๐	๑,๕๓๖	๒๕.๕๗
๕๐ ปี - ๕๙ ปี	๔๗๐	๗.๘๓	๕๒๑	๘.๖๗	๙๙๑	๑๖.๕๐
๖๐ ปี ขึ้นไป	๕๒๔	๘.๗๒	๖๘๐	๑๑.๓๒	๑,๒๐๔	๒๐.๐๕
รวม	๒,๙๑๒	๔๘.๔๘	๓,๐๙๔	๕๑.๕๒	๖,๐๐๖	๑๐๐

ที่มา: กรมพัฒนาชุมชน,๒๕๖๘

๖.๔ การศึกษา

อำเภอนาเชือกมีสถานศึกษา ดังนี้

โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน	๓๙ แห่ง
โรงเรียนขยายโอกาส	จำนวน	๕ แห่ง

โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน ๓ แห่ง
ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	จำนวน ๓๘ แห่ง
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (การศึกษานอกโรงเรียน)	จำนวน ๑๐ แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน / ห้องสมุดประชาชน	จำนวน ๑๔ แห่ง

๖.๕ สาธารณสุข

สถานีอนามัยประจำตำบล

- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพชุมชนตำบล จำนวน ๑๐ แห่ง
- อัตราการมีและใช้ส้วมราดน้ำ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์
- อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ๑๔๕ หมู่

๖.๖ ประเพณีและวัฒนธรรม

ชุมชนชาวอีสานในอำเภอนาเชือกมีชีวิตความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีตามแบบของชาวอีสาน โดยทั่วไป ยึดถือปฏิบัติตามธรรมเนียมใน **ฮีตสิบสองคองสิบสี่** มาแต่โบราณ ประเพณีวัฒนธรรมที่เห็นเด่นชัด ได้แก่ บุญคุณลาน บุญข้าวจี่ บุญมหาชาติ บุญสงกรานต์ บุญบั้งไฟ บุญเข้าพรรษา ออกพรรษา บุญกฐิน ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

ฮีตสิบสองมาจากคำ ๒ คำ คือ ฮีต กับ สิบสอง ฮีตมาจากคำว่า จาริต หมายถึงสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นประเพณีที่ดั่งาม ชาวอีสาน เรียกว่า จาฮีต หรือฮีต สิบสองในหนึ่งปี

-เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำความผิด) สงฆ์ที่เสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

-เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน (คุ้มข้าวใหญ่) ในพิธีนี้จะมีการทำบุญตักบาตร เลี้ยงพระ ประพรมน้ำพระพุทธมนต์แก่ชาวบ้าน ลานข้าว ที่นาและต่อข้าวบริเวณใกล้ลานข้าวถือว่าเป็นสิริมงคล ทำให้ข้าวในนาอุดมสมบูรณ์ เจ้าของนาจะอยู่เป็นสุข ผดุงตามฤดูกาล ข้าวกล้าจะงอกงามและได้ผลดีในปีต่อไป เมื่อเสร็จพิธีทำบุญคุณลานข้าวแล้ว ชาวบ้านจึงจะขนข้าวใส่ยุ้งและเชิญขวัญข้าว คือ พระแม่โพสพไปยังยุ้งข้าวและทำพิธีสู่ขวัญกับสู่ข้าวแล้ว (ยุ้ง) ข้าวเพื่อเป็นสิริมงคลต่อไป

-เดือนสาม บุญข้าวจี่ เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ ชาวบ้านจัดเตรียมข้าวจี่แล้วนำไปถวายพระภิกษุสามเณรที่วัด เมื่อพระฉันเสร็จแล้วมีการฝังเทศน์ฉลองข้าวจี่และรับพร มูลเหตุที่มีการทำบุญข้าวจี่ ซึ่งเป็นอาหารที่คนยากจนกินเป็นประจำ ไปถวายพระพุทธเจ้า พลังคิดว่า ขนมแป้งข้าวจี่เป็นเพียงขนมของทาสที่ต่ำต้อยพระพุทธองค์คงไม่ฉัน ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงหยั่งรู้จิตใจของนาง จึงทรงฉันแป้งข้าวจี่ต่อหน้าท่านทำให้เกิดความปิติดีใจ ครั้นตายไปก็จะได้ขึ้นสวรรค์ ชาวอีสานจึงได้แบบอย่างในการทำแป้งข้าวจี่ ทำบุญข้าวจี่ถวายพระมาโดยตลอดจวบจนปัจจุบัน

-เดือนสี่ บุญพระเวส(บุญพระเวสสันดรหรือบุญมหาชาติค่านี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด (เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวส ซึ่งหมายถึงพระเวสสันดร การทำบุญฆะเหวด เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวสสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวสสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวสเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาณิสสสงฆ์จะดลบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริย์เมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

-เดือนห้า บุญสงกรานต์ (บุญสงกรานต์เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ (นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง

พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงฆ์น้ำพระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อดวงพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนาน นานตลอดทั้ง ๓ วัน

-เดือนหก บุญบั้งไฟ เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้อง ตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่าเป็น การส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญ บั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมา ล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางทีจะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

-เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านชาวบ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวด มนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

-เดือนแปด บุญเข้าพรรษา การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการ ทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา ชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธ บูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา การทำเทียนถวายวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเลี้ยวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบ เป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

-เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามีดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไป วางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าเป็นช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการ ปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับ เอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์ และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

-เดือนสิบ บุญข้าวสากเป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศล (กระยาสารทุกสิ่งทุกอย่างให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าเป็นการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ ออกมาท่องเที่ยว ให้กลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสากข้าวเปลือกเหนียวมาคว่ำ เพื่อให้ข้าวเหนียวแตก ออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าวไปวางไว้บริเวณวัด(พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับ อาหารและผลบุญที่อุทิศให้

-เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาใน เดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะ มารวมกันทำพิธีออกวัสสาปวารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการ ตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวาดข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจ่านำพรรษา ตอน ค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน บางท้องถิ่นอยู่ใกล้บริเวณแม่น้ำจะมีการไหลเรือไฟ (ล่องเฮือไฟ) เพื่อ เป็นการบูชาคารวะแม่คงคา บางแห่งมีการแข่งเรือยาวเพื่อความสนุกสนานและสามัคคีร่วมกันในงานอีกด้วย

-เดือนสิบสอง บุญกฐิน เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วัน แรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้น มีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้ เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝน และระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้น เปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุ แสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลา ดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐิน

ล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริวารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกลืนเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กลืนเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้ากลืนจากปุยม้ายาจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าอย่างอื่น

ครอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุปได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติ สำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และสำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑ (เมื่อได้ข่าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติพี่น้องด้วยกัน

๒ (อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓ (ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔ (ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕ (เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมมาก้อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตูเอือน

๖ (ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗ (ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ ฐูปเทียน สมมาผ้า และให้เอารูปเทียนถวายพระ

๘ (ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็งแรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่บาตร

๙ (เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ ฐูปเทียน เครื่องอัฐบริวารไปถวายพระ

๑๐ (เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑ (อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์(อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒ (อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓ (อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔ (เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือสามเณรห้ามใส่

รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

อำเภอณาเข็อกมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญ คือ อุทยานป่าดงลำพัน และปูลุทกระหม่อม นอกจากนี้ยังมีขนบธรรมเนียม ประเพณีทาง พุทธศาสนาเก่าแก่ที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนานมีความกลมกลืนกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของ ประชาชนเป็นอย่างดี

๖๗. องค์กร สถาบันต่าง /

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกรซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ

ตารางที่ ๙ แสดงกลุ่มสถาบันเกษตรกร อำเภอณาเข็อก จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม	จำนวนสมาชิก(ราย)
๑	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มเกษตรกรบ้านเก่าใหญ่	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๒๘
๒	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านนางเล็ง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๔
๓	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านตลาดม่วงตลาดม่วงชนมไทย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๒๖
๔	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรวิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้านบ้านกลางหมู่ ๑๑	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๓
๕	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าไหม	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๓๑

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม	จำนวนสมาชิก(ราย)
๖	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเพิ่มพูนทรัพย์	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๗	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยทราย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๘	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าไหม	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๓๑
๙	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านชุมแสง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๑๐	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านโพนทราย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๒
๑๑	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรเหล่าอีหมันหนองม่วงสามัคคี	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๑๒	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านนางเลิ้ง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๔
๑๓	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านตลาดม่วง ตลาดม่วงชนมไทย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๒๖
๑๔	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรป่ารงหนา	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๒๖
๑๕	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองแสง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๑๖	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรโนนยาง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๖
๑๗	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรหนองโพธิ์สามัคคี	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๓๕
๑๘	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านดอนกลอย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๑๙	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านห้วยหลาว	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๒๐	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรบ้านหัวหนองคู	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๒๑	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรแม่บ้านเกษตรกรหนองคูน้อย	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๒๒	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองบัวแดง	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	๑๐
๒๓	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรสัมมาชีพชุมชนบ้านโพธิ์เงิน	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๒๕
๒๔	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปลูกเห็ดที่บ้านนางเลิ้ง	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๒๙
๒๕	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและไหม วัยอ่อนบ้านหนองเลิ้ง	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๑๕
๒๖	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรบ้านหนองกุง	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๑๙
๒๗	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรกลุ่มส่งเสริมอาชีพเพาะเห็ดขอน ชาวบ้านโนนสูง	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๑๗
๒๘	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรผู้เลี้ยงไก่ไข่บ้านโคกก่อ	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๑๒
๒๙	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๑๑
๓๐	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ บ้านหนองแสง	กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	๑๐
๓๑	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านปลาขาว(สร้อยสุวิทย์)	กลุ่มยุวเกษตรกร	๓๖
๓๒	กลุ่มยุวเกษตรกรยุวเกษตรกรโรงเรียนนาเชือกพิทยาสรรพ์	กลุ่มยุวเกษตรกร	๑๓
๓๓	กลุ่มยุวเกษตรกรยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านคิมบง	กลุ่มยุวเกษตรกร	๔๒
๓๔	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านอีโต้	กลุ่มยุวเกษตรกร	๒๖

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม	จำนวนสมาชิก(ราย)
๓๕	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหนองบัวแดง	กลุ่มยุวเกษตรกร	๑๐
๓๖	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนหนองโพธิ์วิทยาคม	กลุ่มยุวเกษตรกร	๒๓
๓๗	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนชุมชนบ้านสำโรง	กลุ่มยุวเกษตรกร	๑๐
๓๘	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านตลาดม่วง	กลุ่มยุวเกษตรกร	๒๗
๓๙	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหนองแดงสมิตร	กลุ่มยุวเกษตรกร	๑๓
๔๐	กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหัวช้าง	กลุ่มยุวเกษตรกร	๑๐
๔๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหัวหนองคู หมู่ที่ ๓ ตำบลเขวไร่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	
๔๒	วิสาหกิจชุมชนยังสมาร์ทนาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๔๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงไก่ บ้านหัวหนองคู หมู่ที่ ๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๓๐
๔๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดอนกลอย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๔๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ใช้น้ำบาดาลพลังแสงอาทิตย์ (โซลาร์เซลล์) และไร่นาสวนผสม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๔๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านดอนกลอย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๙
๔๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเห็ดโค หมู่ที่ ๕ ตำบลเขวไร่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๔๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์และการแปรรูปผลิตภัณฑ์มี อ่างห้วยค้อ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๔๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรห้วยหลาว	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๕๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองคูน้อย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๐
๕๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองบัวแดง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๕๒	วิสาหกิจชุมชนสภาชุมชนบ้านหนองบัวแดง หมู่ ๙	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๕๓	วิสาหกิจชุมชนสานฮักกรีนฟาร์ม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๕๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านเขวพัฒนา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๕๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มมันเส้นมันสะอาด อ.นาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๕๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรห้วยหลาวเหนือ ม.๑๕ ต.เขวไร่ อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๕๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโค ม.๑๕ บ้านห้วยหลาวเหนือ ต.เขวไร่ อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๕๘	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ หมู่ ๑๕ เขวไร่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๕๙	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มพรมเช็ดเท้าบ้านโนนชัยศรี	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๖๐	วิสาหกิจชุมชนสปก. อ่าเภอนาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๘
๖๑	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติมั่นคง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๙
๖๒	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรมะเขือเทศอภัยนาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๖๓	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติร่วมใจ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐

ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม	จำนวนสมาชิก(ราย)
๖๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกสมุนไพร บ้านหนองทิดสอน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๒
๖๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มอาชีพเพื่อพัฒนาป่าชุมชนบ้านหนองทิดสอน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๔
๖๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านห้วยทราย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๖๗	วิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่บ้านห้วยทราย หมู่ที่ ๖	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๓๐
๖๘	วิสาหกิจชุมชนปลูกพืชสมุนไพร และพืชเศรษฐกิจคุณลำพัน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๖๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ใช้น้ำเพื่อการเกษตร หมู่ที่ ๑๐ ตำบลนาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๗๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านเหล่าใหญ่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๙
๗๑	วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงแพะ แกะ นาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๗๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง บ้านดำรงพัฒนา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๗๓	วิสาหกิจชุมชนโชคพูนทรัพย์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๗๔	วิสาหกิจชุมชนผู้สูงอายุวัดป่านาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๐
๗๕	วิสาหกิจชุมชนโคกหนองนา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๗๖	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรกรบ้านกุดน้ำใส หมู่ที่ ๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๗๗	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ หนองเม็ก ๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๗๘	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติ หนองเม็ก ๒	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๗๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหนองแฮ ม.๕ ต.หนองเม็ก อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๘๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงหมูบ้านหนองแฮ หนองเหล็ก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๘๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโคกระบือ - สุกร	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๘๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านหมากหม้อ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๘๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงสุกรบ้านหมากหม้อ หมู่ ๖	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๘๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านหมากหม้อ หมู่ ๖	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๘
๘๕	วิสาหกิจชุมชนเหล่าอีหมันบีฟ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๙
๘๖	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติเหล่าอีหมัน ๒	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๘๗	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติสร้างอาชีพ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๘๘	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติหนองเลา ๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๒
๘๙	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติโนนเกษตร๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๔
๙๐	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติเหล่าเหนือ๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๙๑	วิสาหกิจชุมชนเกษตรก้าวหน้าเหล่าเหนือ-เหล่าอีหมัน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๓๐
๙๒	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรน้ำอ้อม หมู่ที่ ๑๕ ตำบลหนองเม็ก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๙๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพอเพียงบ้านหนองเหล็ก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม	จำนวนสมาชิก(ราย)

๙๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ประกอบการเลี้ยงโค-กระบือ บ้านหนอง แสบ,หนองเม็ก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๙
๙๕	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติหนองเหล็ก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๙๖	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติหนองเลาพัฒนา ๒	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๙๗	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติเหล่าเหนือ๔	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๙๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรสร้างชาติ หนองเลา ๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๐
๙๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรสร้างชาติพัฒนาอาชีพให้ยั่งยืน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๐๐	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติเหล่าเหนือ๒	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๐๑	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติเหล่าเหนือ๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๐๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองปอ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๐๓	วิสาหกิจชุมชนอภัยแพรงนาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๑๐๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรอินทรีย์ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๐๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผลิตพันธุ์ข้าว หมู่ ๓ หัวเข้าแตก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๑๐๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวบ้านหนองเรือ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๐๗	วิสาหกิจชุมชนโคไทยร่วมใจ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๑๐๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านป่ารงหนนา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๘
๑๐๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มผู้เลี้ยงโคหนองกลางโคก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๙
๑๑๐	วิสาหกิจชุมชนรักษัสมนไพรบ้านหนองกลางโคก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๑๑๑	วิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านโคกล่าม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๑๑๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์ข้าวชุมชนบ้านนางเล็ง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๒
๑๑๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหม หมู่ ๑๑ บ้านนาเหนือ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๔
๑๑๔	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเพาะเห็ดบ้านนากลาง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๑๑๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านตลาดม่วง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๓๐
๑๑๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรปศุสัตว์ตลาดเหนือ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๑๑๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มพลังงานทดแทนตำบลปอพาน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๑๘	วิสาหกิจชุมชนเกษตรปศุสัตว์ยั่งยืนพอเพียงปอพาน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๙
๑๑๙	วิสาหกิจชุมชนธนาคารต้นไม้บ้านหนองโน หมู่ที่ ๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๒๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านเหล่าคือ ม.๘ ต.ปอพาน อ.นาเชือก จ.มหาสารคาม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๒๑	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรบ้านเหล่าคา หมู่ที่ ๙ ตำบลปอพาน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๑๒๒	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติหุบเป็ลือ๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๐
๑๒๓	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติปอพาน๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๒๔	วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่ไม้ผลบ้านเหล่าคือ(หมู่๘,๑๒,๑๖)	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม	จำนวนสมาชิก(ราย)

๑๒๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อปอพานสาม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๒๖	วิสาหกิจชุมชนเกษตรพอเพียงบ้านหนองโน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๒๗	วิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวบ้านเก่าใหญ่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๑๒๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านเก่าใหญ่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๒๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรตำบลหนองแดง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๑๓๐	วิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านโคกก่อง หมู่ที่ ๗	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๓๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเย็บผ้าการเย็บผ้า	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๑๓๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านสำโรง ม.๑ ต. สำโรง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๘
๑๓๓	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติสำโรง๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๙
๑๓๔	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติสำโรง๕	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๑๓๕	วิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชนบ้านโพนทราย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๑๓๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มการเกษตรบ้านโพนทราย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๒
๑๓๗	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโค บ้านโพนทราย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๔
๑๓๘	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มโพนทรายหมูนหมูพันธุ์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๑๓๙	วิสาหกิจชุมชนเลี้ยงโคขุนบ้านโพนทราย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๓๐
๑๔๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปศุสัตว์เลี้ยงโคขุน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๑๔๑	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติบ้านโพนทราย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๔๒	วิสาหกิจชุมชนโครงการเกษตรสร้างชาติ ๒๐๒๐	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๙
๑๔๓	วิสาหกิจชุมชนบ้านหัวดง หมู่ที่ ๔ ตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๔๔	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน บ้านดงม่วง หมู่ที่๕ ตำบลสำโรง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๔๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน-โคเนื้อ บ้านดงม่วง กลุ่มที่ ๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๑๔๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุน-โคเนื้อ บ้านดงม่วง ตำบลสำโรง กลุ่มที่ ๒	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๐
๑๔๗	วิสาหกิจชุมชนแม่บ้านเกษตรกรดงม่วง หมู่ที่๕ ตำบลสำโรง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๔๘	วิสาหกิจชุมชนปศุสัตว์เลี้ยงโคขุน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๔๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเลี้ยงโคกระบือบ้านหนองบาก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๕๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านขี้ตุน หมู่ ๑๐	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๕๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านขี้เหล็ก-ใต้ หมู่ที่ ๑๑,๑๔ ตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๑๕๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรปลอดสารพิษปลูกพืชเลี้ยงสัตว์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๕๓	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติสำโรง๔	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๑๕๔	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติสำโรง๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๕๕	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรบ้านสำโรงราษฎร์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม	จำนวนสมาชิก(ราย)

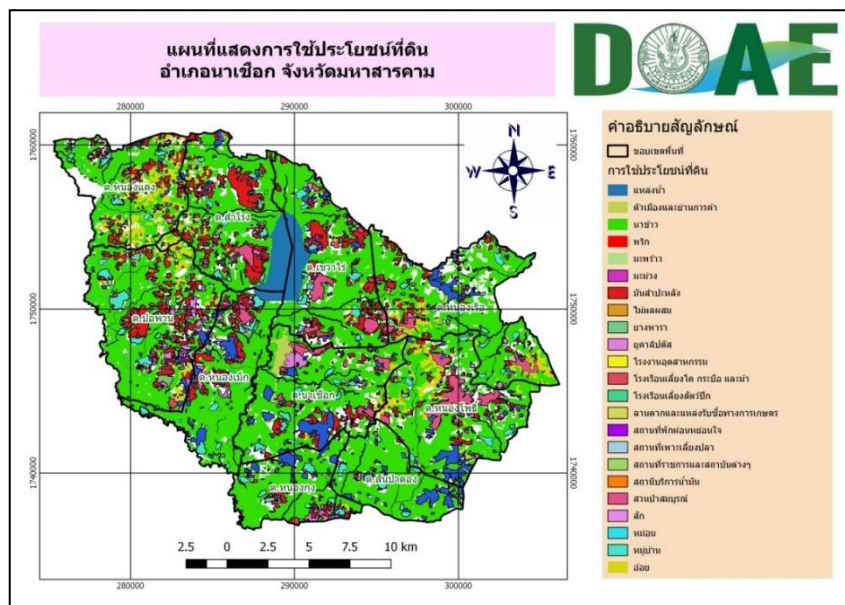
๑๕๖	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดนางฟ้า-ขอนแก่นชุมชนบ้านสำโรงราษฎร์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๘
๑๕๗	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติสำโรง๒	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๙
๑๕๘	วิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติสำโรง๘	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๑๕๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปั่นเตา หมู ๑๕ บ้านชุมแสงเหนือ	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๑๖๐	วิสาหกิจชุมชนเกษตรผู้เลี้ยงโคขุนบ้านชุมแสง หมู ๑๕	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๒
๑๖๑	วิสาหกิจชุมชนร้านค้าชุมชนบ้านชุมแสงเหนือ หมู ๑๕	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๔
๑๖๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านป่าตอง ม.๑ ต.สันป่าตอง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๑๖๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหม-ผ้าฝ้ายผ้าพันคอบ้านตำแย	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๓๐
๑๖๔	วิสาหกิจชุมชนสภาชุมชนบ้านตำแยหมู่ ๒	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๑๖๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรกรขยายข้าวพันธุ์ดีบ้านโนนสวัสดิ์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๖๖	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรภูมิไท (Phum Thi Herb)	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๙
๑๖๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์โคกหนองนาสันป่าโพธิ์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๖๘	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมบ้านปลาขาว	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๖๙	วิสาหกิจชุมชนโคเนื้อบ้านปลาขาว	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๑๗๐	วิสาหกิจชุมชนโคเนื้อสันป่าตอง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๐
๑๗๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรสร้างชาติท่าศิลา๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๗๒	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนบ้านอีโต้	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๗๓	วิสาหกิจชุมชนนาแปลงใหญ่บ้านอีโต้ หมู่ที่ ๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๗๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าบ้านหนองแดง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๗๕	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มโคขุนหนองแดง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๑๗๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มเกษตรบ้านหนองกุง หมู่ที่ ๔ ตำบลหนองกุง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๗๗	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านป่าแดง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๑๗๘	วิสาหกิจชุมชนสมุนไพรเพื่อสุขภาพหนองคู	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๗๙	วิสาหกิจชุมชนพันธุ์พฤษภา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๗
๑๘๐	วิสาหกิจชุมชนวิสาหกิจชุมชนเกษตรผสมผสานบ้านหนองใหม่	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๘
๑๘๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านกลาง หมู่ที่ ๑๑	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๙
๑๘๒	วิสาหกิจชุมชนผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านหนองกุง หมู่๑๑ ตำบลหนองกุง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๖
๑๘๓	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านหนองโพธิ์ หมู่ที่ ๑ ตำบลหนองโพธิ์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
๑๘๔	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านหัวหนอง หมู่ที่ ๒ ตำบลหนองโพธิ์	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๒
๑๘๕	วิสาหกิจชุมชนเทคโนโลยีแปรรูปสินค้าเกษตรและพลังงานทดแทน บ้านหัวหนอง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๔
๑๘๖	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มนาแปลงใหญ่บ้านหนองบึง หมู่ที่ ๓	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๒๐
ลำดับที่	ชื่อกลุ่ม	ลักษณะกลุ่ม	จำนวนสมาชิก(ราย)

๑๘๗	วิสาหกิจชุมชนกล้วยน้ำว้าอินทรีย์ตักสิลา	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๓๐
๑๘๘	วิสาหกิจชุมชนแปรรูปการเกษตรผสมผสาน สิทธิพงษ์ฟาร์ม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
๑๘๙	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหมผ้าฝ้ายแปรรูป	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๙๐	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าว	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๙
๑๙๑	วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม บ้านหัวหนอง	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๔
๑๙๒	วิสาหกิจชุมชนศูนย์จัดกาดีนปุ๋ยชุมชนบ้านห้วยหิน	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๕
๑๙๓	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรสร้างชาติมหาสารคาม	กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๑๒
รวม			๑,๓๐๕

ที่มา: สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม, ๒๕๖๘

๗. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land used)

๑ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลักๆเช่น ภาคการเกษตร อุตสาหกรรม.๗ชุมชนเมือง ที่อยู่อาศัย แยกตามเขตการปกครองย่อย

ภาพที่ ๙ การใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอนาเชือก
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน,๒๕๖๘)

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในตำบลนาเชือก สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๕ ประเภทหลัก คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่อื่นๆ (เช่น ไม้ละเมาะ)

ตารางที่ ๑๐สภาพการใช้ที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	สภาพการใช้ที่ดิน	ไร่	ร้อยละ
๑	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	๓๗.๐๐	๐.๐๐
๒	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	๑๐๖.๐๐	๐.๐๑
๓	สถานที่ราชการและสถาบันต่างๆ	๑,๒๙๙.๐๐	๐.๑๕
๔	หมู่บ้าน ตัวเมืองและย่านการค้า	๑๑,๔๐๔.๐๐	๑.๓๒
๕	อ่างเก็บน้ำ	๗,๐๒๕.๐๐	๐.๘๑
๖	มะม่วง	๔๓๒.๐๐	๐.๐๕
๗	หนอง บึง ทะเลสาบ	๒,๘๑๗.๐๐	๐.๓๓
๘	โรงงานอุตสาหกรรม	๒๐.๐๐	๐.๐๐
๙	แม่น้ำลำคลอง	๔,๑๓๒.๐๐	๐.๔๘
๑๐	แก้วมังกร	๕.๐๐	๐.๐๐
๑๑	ไม้ผลผสม	๑๑.๐๐	๐.๐๐
๑๒	คลองชลประทาน	๓๔๔.๐๐	๐.๐๔
๑๓	ไม้ยืนต้น ไม้เศรษฐกิจอื่นๆ	๒๖๐.๐๐	๐.๐๓
๑๔	ทุ่งหญ้าทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์/	๑๘,๓๖๖.๐๐	๒.๑๓
๑๕	นาข้าว	๗๓๔,๐๙๔.๐๐	๘๕.๑๑
๑๖	บ่อน้ำในไร่นา	๑,๔๗๐.๐๐	๐.๑๗
๑๘	ป่า	๒๐,๕๒๖.๐๐	๒.๓๗
๒๐	พริก	๗.๐๐	๐.๐๐
๒๑	พื้นที่ลุ่ม	๑,๓๑๘.๐๐	๐.๑๕
๒๒	พุทรา	๑๑.๐๐	๐.๐๐
๒๓	มะพร้าว	๑๖.๐๐	๐.๐๐
๒๔	มันสำปะหลัง	๒๖,๕๗๑.๐๐	๓.๐๘
๒๕	ยางพารา	๕๘๔.๐๐	๐.๐๗
๒๖	ยูคาลิปตัส	๑๐,๐๑๖.๐๐	๑.๑๖
๒๗	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	๑๑๘.๐๐	๐.๐๑
๒๘	สถานีบริการน้ำมัน	๙.๐๐	๐.๐๐
๒๙	หม่อน	๑๐.๐๐	๐.๐๐
๓๐	อ้อย	๑๓,๕๔๒.๐๐	๑.๕๗
๓๑	โรงเรียนเลี้ยงโค กระบือ สัตว์ปีกและม้า	๕,๖๓๕.๐๐	๐.๖๕
๓๒	ไม้ละเมาะ	๒,๔๕๘.๐๐	๐.๒๘
รวม		๘๖๒,๕๔๓.๐๐	๑๐๐.๐๐

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน,พ.ศ. ๒๕๖๘

ตารางที่ ๑๑ พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๘ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

พื้นที่การเกษตรอำเภอนาเชือก ปี ๒๕๖๖											
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม											
ที่	ตำบล	ทำนา	ทำไร่	เลี้ยงสัตว์	ทำสวน	ประมง	ที่อยู่อาศัย	พื้นที่ป่า	ที่สาธารณะ	อื่น ๆ	รวม
๑	นาเชือก	๑๔,๖๘๘	๑,๓๔๖	๑,๗๒๖	๙๓๙	-	๙๑๖	๖,๔๒๖	๕,๐๐๔	-	๓๑,๐๔๕
๒	ลำโรง	๑๗,๕๒๘	๘,๕๗๒	๑,๗๒๖	๙๓๙	-	๙๑๖	๖,๔๒๖	๕,๐๐๔	-	๔๑,๑๑๑
๓	หนองแดง	๑๑,๑๑๙	๓,๑๙๗	๘,๗๗๙	๔๕๓	-	๘๐๘	-	๗๑๑	๕๕๖	๒๕,๖๑๓
๔	เขวาไร่	๑๖,๐๕๘	๒,๘๔๐	๖,๓๙๐	๑,๕๕๘	-	๕๕๘	๑,๕๘๐	๓,๐๒๕	๓,๒๕๐	๓๕,๒๔๙
๕	หนองโพธิ์	๑๓,๗๒๒	๗,๗๘๐	๓,๒๖๓	๘๐๙	-	๕๖๘	๘,๔๙๓	๑,๐๖๔	๑,๑๑๔	๓๖,๘๑๓
๖	ปอพาน	๑๗,๓๒๐	๓,๘๑๒	-	๓,๔๒๗	-	-	๓๙๐	๓๔๐	๓๗๒	๒๕,๖๖๑
๗	หนองเม็ก	๑๓,๗๕๗	๗๕๖	๔๘๐	๓๕๕	๑,๔๕๔	๑,๓๓๓	๑,๕๐๐	๔,๘๐๐	๒,๘๕๑	๒๗,๒๗๖
๘	หนองเรือ	๑๐,๙๔๖	๔,๓๑๐	๑,๕๘๔	๑,๕๙๔	๒	-	-	-	-	๑๘,๔๓๖
๙	หนองกุง	๙,๐๓๐	๙๒๔	-	๑๑๗	๓๑๘	๑,๕๐๙	-	๕๐๐	๒,๑๓๐	๑๔,๕๒๘
๑๐	สันป่าตอง	๑๒,๔๐๙	๕๖๓	๗๒	๑,๑๐๘	๗๒	๒๕๔	๒,๓๙๖	๑,๐๖๔	-	๑๗,๘๓๘
รวม		๑๓๖,๕๗๗	๓๓,๙๙๐	๒๔,๐๒๐	๑๑,๒๙๙	๑,๘๔๖	๖,๘๕๒	๒๗,๒๑๑	๒๑,๕๑๒	๑๐,๒๖๓	๒๗๓,๕๗๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก,พ.ศ. ๒๕๖๘)

กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

เกษตรกรจะมีที่ดินเป็นของตนเองและต้องเช่าบางส่วน และเอกสารสิทธิส่วนใหญ่ที่เกษตรกรมีอยู่ส่วนใหญ่จะเป็นโฉนด ประเภท น๓ .ส.น ,๓.ส.ก ,.น๓ .ส.ข ,.และ น๔ .ส.จ.

ตารางที่ ๑๒ จำนวนหมู่บ้านและประชากร ๑๔๕ ตำบล ๑๐ หมู่บ้าน ประกอบด้วย

ที่มา:สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ เดือน มกราคม ๒๕๖๘

ลำดับที่	ตำบล	หมู่บ้าน	ครัวเรือน	เพศชาย (คน)	เพศหญิง (คน)	รวม (คน)
๑	นาเชือก	๑๘	๑,๓๙๒	๕,๒๔๐	๒,๗๔๔	๕,๒๔๐
๒	ลำโรง	๑๕	๑,๕๔๐	๔,๔๒๕	๑,๖๕๙	๔,๔๒๕
๓	หนองแดง	๑๐	๑,๐๙๓	๒,๘๙๖	๑,๔๗๒	๒,๘๙๖
๔	เขวาไร่	๑๙	๑,๕๔๐	๕,๒๑๘	๒,๔๙๘	๕,๒๑๘
๕	หนองโพธิ์	๑๑	๑,๒๑๒	๓,๒๘๘	๑,๗๒๖	๓,๒๘๘
๖	ปอพาน	๑๖	๑,๕๒๒	๖,๒๐๒	๓,๒๐๐	๖,๒๐๒
๗	หนองเม็ก	๒๐	๑,๒๑๑	๕,๖๘๓	๒,๗๙๘	๕,๖๘๓
๘	หนองเรือ	๑๓	๑,๓๔๐	๕,๒๐๘	๒,๖๔๒	๕,๒๐๘
๙	หนองกุง	๑๑	๘๕๒	๒,๕๗๕	๑,๓๒๖	๒,๕๗๕
๑๐	สันป่าตอง	๑๒	๑,๑๒๐	๒,๔๔๘	๑,๓๐๗	๒,๔๔๘
รวม			๑๒,๘๒๒	๒๑,๗๘๑	๒๑,๓๗๒	๔๓,๑๕๓

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

(๑) ครุว์เรือนเกษตรกร

อำเภอนาเชือกมีครุว์เรือนเกษตรกร จำนวน ๑๒,๒๒๘ ครุว์เรือน โดยมีหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกร อายุระหว่าง ๖๕ ปี จำนวน ๓,๐๔๖ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๕๑ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖-๖๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๔๖ และอายุระหว่าง ๔๖-๕๕ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๑๗ ตามลำดับ

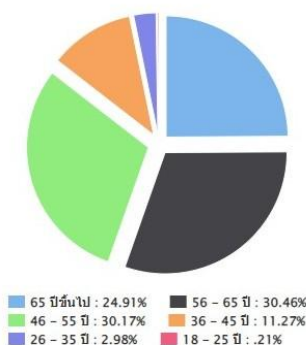
ตารางที่ ๑๓ แสดงหัวหน้าครุว์เรือนจำแนกตามอายุ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ช่วงอายุ (ปี)	ครุว์เรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓,๐๔๖	๒๔.๕๑
๕๖ - ๖๕ ปี	๓,๗๒๕	๓๐.๔๖
๔๖ - ๕๕ ปี	๓,๖๘๙	๓๐.๑๗
๓๖ - ๔๕ ปี	๑,๓๗๘	๑๑.๒๗
๒๖ - ๓๕ ปี	๓๖๔	๒.๙๘
๑๘ - ๒๕ ปี	๒๖	๐.๒๑
รวม	๑๒,๒๒๘	๑๐๐

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗

แผนภูมิภาพแสดงหัวหน้าครุว์เรือนจำแนกตามอายุ

หัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๑๐ แสดงหัวหน้าครุว์เรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

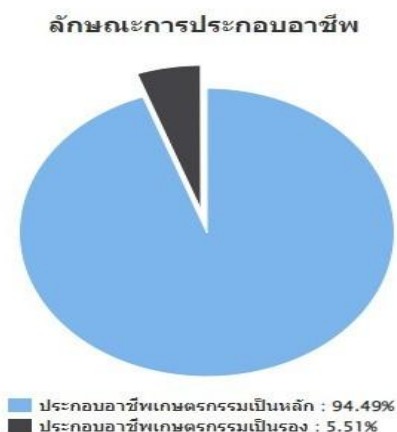
อำเภอนาเชือกมีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๑๑,๕๕๔ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๔.๔๙ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๖๗๔ ครุว์เรือน คิดเป็นร้อยละ ๕.๕๑ %

ตารางที่ ๑๔ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑๑,๕๕๔	๙๔.๔๙
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๖๗๔	๕.๕๑

ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘

แผนภูมิภาพแสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร

ภาพที่ ๑๑ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอนาเชือก ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของ จำนวน ๑๐,๒๑๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗๑.๙๓ รองลงมาเช่า จำนวน ๒,๘๘๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๓๒ และอื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๑,๑๐๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๗.๗๕ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๕ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

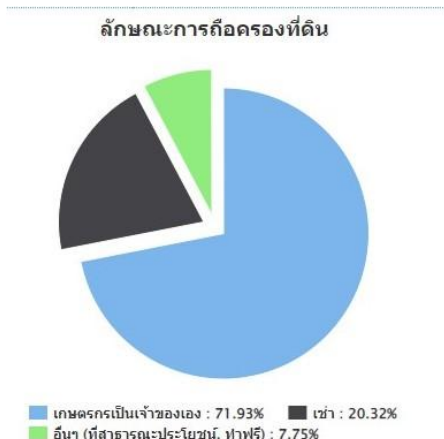
ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๑๐,๒๑๑	๑๓๑,๒๕๘
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๒,๘๘๕	๒๖,๓๗๔
เช่า	๑,๑๐๐	๙,๗๘๘
รวม **	๑๔,๑๙๖	๑๖๗,๔๒๐

หมายเหตุ : * ข้อมูลตามที่ตั้งแปลง เฉพาะครัวเรือนที่แจ้งปรับปรุงกิจกรรมการเกษตรในแต่ละปี

** เกษตรกรบางส่วนมีการถือครองในทุกลักษณะ

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

แผนภูมิภาพแสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร

ภาพที่ ๑๒ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

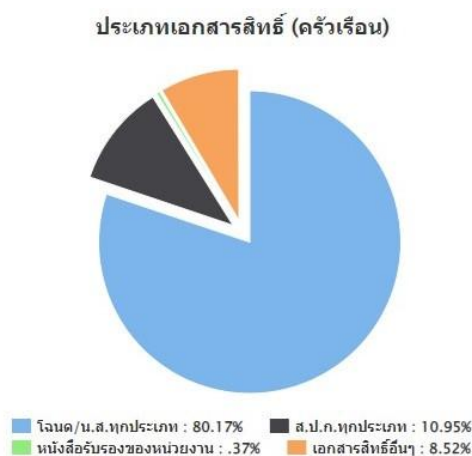
เกษตรกรอำเภอนาเชือก มีการถือครองที่ดินแบบโฉนด จำนวน ๘,๙๗๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘๐.๑๗ รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์ประเภท ส.ป.ก. จำนวน ๑,๒๒๕ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๙๕ เอกสารสิทธิ์อื่นๆจำนวน ๙๕๓ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๘.๒๕ และหนังสือรับรองของหน่วยงาน ๔๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ๓

ตารางที่ ๑๖ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๘,๙๗๑	๑,๒๒๕	๔๑	๙๕๓	๑๑,๑๙๐

(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๘)

แผนภูมิภาพแสดงประเภทเอกสารสิทธิ์

ภาพที่ ๑๓ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอนาเชือก มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๘ กลุ่ม มีสมาชิก ๑๓๘ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๒๐ กลุ่ม สมาชิก ๓๑๑ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๑๑ กลุ่ม สมาชิก ๒๒๐ ราย วิสาหกิจชุมชน ๑๕๓ แห่ง สมาชิก ๑,๘๕๐ ราย สหกรณ์จำนวน ๐ แห่ง สมาชิก ๐ ราย และกลุ่มเกษตรกร ๑ กลุ่ม สมาชิก ๘๖ ราย

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
นาเชือก	-	-	๓	๔๑	๒	๒๓	๑๖	๓๗๐	-	-	๑	๘๖
ลำโรง	-	-	๒	๒๒	๑	๑๐	๓๑	๓๖๐	-	-	-	-
หนองแดง	๒	๒๓	๑	๒๘	๑	๑๓	๔	๔๐	-	-	-	-
เขวาไร่	-	-	๕	๕๐	๑	๑๐	๒๒	๒๓๐	-	-	-	-
หนองโพธิ์	๑	๒๕	๑	๓๕	๒	๖๕	๖	๖๐	-	-	-	-
ปอพาน	-	-	-	-	-	-	๑๑	๑๒๐	-	-	-	-
หนองเม็ก	๑	๑๕	-	-	๑	๑๐	๒๗	๓๐๐	-	-	-	-
หนองเรือ	๑	๒๙	๕	๙๖	๑	๒๗	๑๕	๑๕๐	-	-	-	-
หนองกุง	๒	๒๙	๒	๒๓	๑	๒๖	๑๑	๑๒๐	-	-	-	-
สันป่าตอง	๑	๑๗	๑	๑๖	๑	๓๖	๑๐	๑๐๐	-	-	-	-
รวม	๘	๑๓๘	๒๐	๓๑๑	๑๑	๒๒๐	๑๕๓	๑,๘๕๐	-	-	๑	๘๖

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอนาเชือก มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๑๔ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๓ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๒ ศูนย์

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง				ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี ด้าน การพัฒนาที่ดิน
						ประมง	กษ.	ปศุสัตว์	ปฏินูป	
นาเชือก	-	๑	๑	๑	-	๑	-	-	-	-
ลำโรง	-	๓	-	๑	-	-	-	-	-	-
หนองแดง	-	๑	๑	-	-	-	-	-	-	-

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช.	ศบกต.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง				ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี ด้าน การพัฒนาที่ดิน
						ประมง	กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
เขวาไร่	๑	๓	-	-	-	๑	-	๑	-	-
หนองโพธิ์	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	-
ปอพาน	-	๑	๑	-	-	-	-	-	-	-
หนองเม็ก	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	-
หนองเรือ	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	-
หนองกุง	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	-
สันป่าตอง	-	๑	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๑	๑๔	๓	๒	-	๒	-	๑	-	-

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชัย, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอเขาชัย มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๑๔๕ คน โดยมีเกษตรกรหมู่บ้านจำนวนมากที่สุด จำนวน ๑๖๗ ราย รองลงมาคือหมอดินอาสา ๑๔๕ ราย และอาสาสมัครปฏิรูปที่ดิน - ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสาสมัครมากกว่า ๒ หน้าที่

ตารางที่ ๑๙ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอเขาชัย จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
นาเข็อก	๔	๐	๑	๑๐	๑๖	๒๐	๑	๐	๐
สำโรง	๑	๑	๒	๓	๑๕	๑๕	๐	๐	๒
หนองแดง	๐	๐	๑	๒	๑๑	๑๑	๑	๐	๔
เขวาไร่	๐	๔	๔	๘	๑๙	๒๑	๐	๐	๐
หนองโพธิ์	๐	๐	๒	๒	๑๑	๑๕	๐	๐	๐
ปอพาน	๑	๐	๑	๓	๑๖	๒๐	๐	๐	๐
หนองเม็ก	๐	๐	๓	๕	๒๐	๒๒	๒	๐	๒
หนองเรือ	๐	๐	๐	๔	๑๓	๑๕	๐	๑	๐
หนองกุง	๐	๓	๐	๔	๑๒	๑๔	๐	๐	๐
สันป่าตอง	๐	๔	๐	๒	๑๒	๑๔	๐	๐	๐
รวม	๖	๑๒	๑๔	๔๓	๑๔๕	๑๖๗	๔	๑	๘

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชัย, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอนาเชือกมีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอนาเชือก มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๒๐ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	องค์ความรู้ด้าน
นาเชือก	๑	นายจีระพันธ์ กันดีพรม	๕ ม.๖ ตำบลนาเชือกอำเภอ นาเชือก จังหวัดมหาสารคาม	ภูมิปัญญาท้องถิ่น
รวม	๑			

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายสว่าง โพธิ์เกตุ

บ้านเลขที่ : ๕๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลเขวาไร่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

สถานการณ์ของพื้นที่ : เกษตรกรในพื้นที่ตำบลเขวาไร่มีอาชีพหลักคือการทำนาประมาณ ๘๐% ของพื้นที่ โดยการปลูกข้าวเพื่อบริโภค และจำหน่าย แต่ก็ประสบปัญหาต้นทุนสูง ราคาผลผลิตตกต่ำ เกษตรกรบางคนจึงหันมาทำการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อการอยู่รอดของตัวเอง และเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นดังเช่นที่ นายสว่าง โพธิ์เกตุ ดำเนินการอยู่ขณะนี้

แนวทางการพัฒนา : - ใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ศึกษาดูงาน

- ขยายเครือข่ายไปสู่ชุมชนอื่นๆ

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : เกษตรผสมผสาน

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การผลิตเห็ดครบวงจร

๒. การลดต้นทุนการผลิตโดยการทำเกษตรผสมผสาน

๓. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า

หลักสูตรบังคับ ๑. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

๒. การจัดทำบัญชีฟาร์ม

หลักสูตรเสริม

๑. การจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)

๒. มาตรฐานการผลิตอาหารปลอดภัย

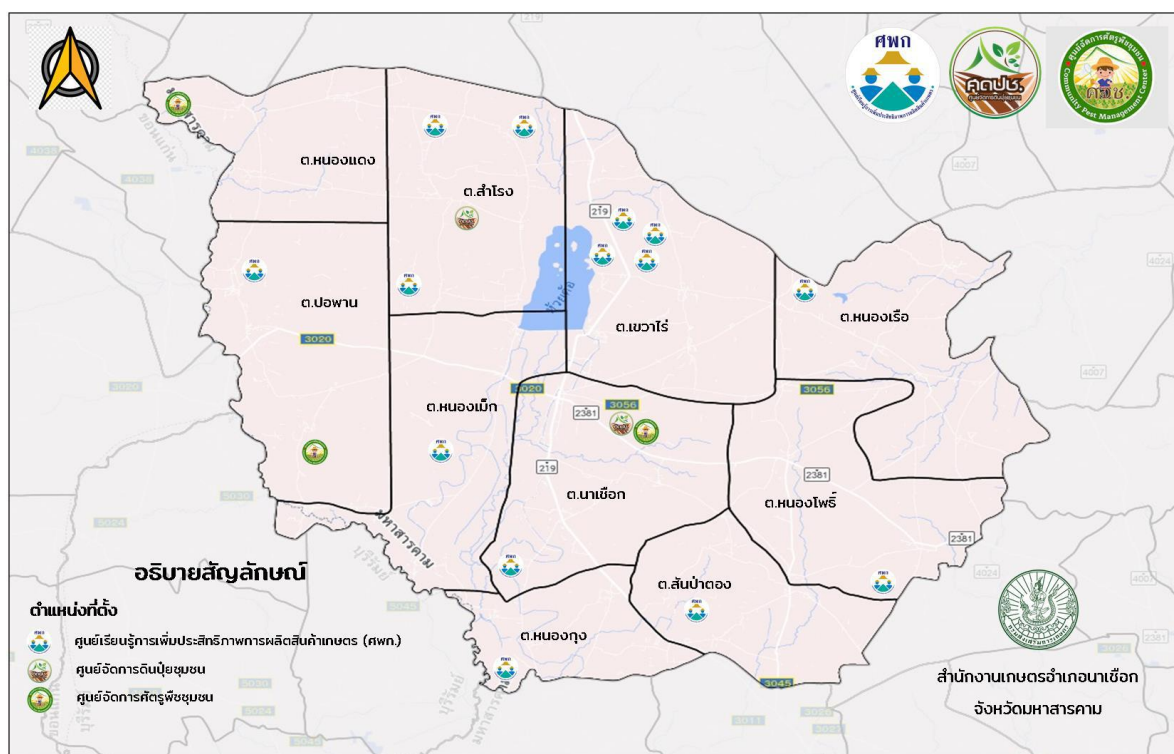
ศูนย์เครือข่าย จำนวน ๑๐ ศูนย์

ตารางที่ ๒๑ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอนาเชือก
จังหวัดมหาสารคาม

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกร ผสมผสาน บ้านค้อม่วง	เกษตรกรผสมผสาน	๑๖	นาเชือก	นายอุดร จันทเสน	๐๘๗-๕๓๕-๙๒๐๐
๒	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกร ผสมผสาน	เกษตรกรผสมผสาน	๓	หนองโพธิ์	นายบุญยั้ง ดงแสนแก้ว	๐๖๓-๗๔๑-๙๗๑๒
๓	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกร ผสมผสานบ้านหนองแสง	เกษตรกรผสมผสาน	๙	หนองกุง	นายเสริมชาติ ภัคดี	๐๘๗-๐๗๗-๒๐๗๘
๔	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกร ผสมผสานบ้านดงม่วง	เกษตรกรผสมผสาน	๕	สำโรง	นายประยุทธ์ ศิริสม	๐๖๔-๘๑๓-๓๖๔๔
๕	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงบ้านหนองโน	เกษตรกรผสมผสาน	๔	ปอพาน	นายบรรจง เปรมปรี	๐๘๐-๑๗๑-๖๘๒๘
๖	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกร ผสมผสาน	เกษตรกรผสมผสาน	๕	สันป่าตอง	นายชาย เป็งไชโย	๐๘๕-๔๕๐-๕๙๐๕
๗	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกรทฤษฎี ใหม่บ้านหนองแดง	เกษตรกรผสมผสาน	๑๐	หนองแดง	นายสุรพล วงศ์สง่า	๐๘๖-๒๓๐-๔๗๐๒
๘	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียงบ้านหนองเม็ก	เกษตรกรผสมผสาน	๘	หนองเม็ก	นายทองดี เขตตะโพธิ์	๐๖๕-๕๘๓-๒๖๑๒
๙	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกร ผสมผสานบ้านตลาดเหนือ	เกษตรกรผสมผสาน	๑๓	หนองเรือ	นายไพฑูรย์ บุญศิลา	
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เกษตรกร ผสมผสาน บ้านห้วยใหม่	เกษตรกรผสมผสาน	๑๙	เขวาไร่	นายพงศ์ ทบภักดี	๐๙๖-๗๘๑-๒๖๕๒

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

แผนที่แสดงศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน และศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ปี2566 อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๑๔ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรและเครือข่าย
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก,พ.ศ. ๒๕๖๘)

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่บ้านห้วยทราย

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ข้าวบ้านห้วยทราย
กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่พืชผักบ้านหนองทิศสอน กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่พืชผักบ้านดำรงพัฒนา
ตัวอย่างแผนการผลิตรายกลุ่มของ.....แปลงใหญ่ข้าวบ้านห้วยทราย.....

ที่อยู่.....๑๓.ม.๖ ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม.....แปลงใหญ่ข้าวบ้านห้วยทราย.....

- เป้าหมายการดำเนินงานลดต้นทุนการผลิต จาก ๑๓๗๐ บาท/ต่อไร่ เป็น ๑๒๗๐.....บาท (...%)
- เป้าหมายผลผลิต เพิ่มผลผลิต จาก ๔๐๐ กก./ไร่ เป็น ๔๕๐ กก...../ไร่ (...๑๒.๕ %)
- เป้าหมายรายได้.....๒๕๐๐ บาท/ไร่.....
- ประมาณการรายจ่าย.....๒๙๐๐.....บาท/ไร่.....

กิจกรรมที่ต้องการพัฒนา

๑. ลดต้นทุนการผลิต

ตารางที่ ๒๒ แสดงปฏิทินการทำงานแปลงใหญ่ข้าวบ้านห้วยทราย ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

กิจกรรม	เดือน												ประมาณการรายจ่าย	ประมาณการรายได้
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
เตรียมเมล็ดพันธุ์ข้าว	✓													
ไถครั้งแรกที่ ๑					✓								๒๕๐	
ไถแปรครั้งที่ ๒						✓							๒๕๐	
หว่านเมล็ดพันธุ์						✓							๓๐๐	
ไถกลบเมล็ดพันธุ์						✓							๓๐๐	
ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๑						✓							๗๖๐	
กำจัดวัชพืช								✓					๓๐๐	
ใส่ปุ๋ยครั้งที่ ๒								✓					๗๖๐	
เก็บเกี่ยว											✓		๔๕๐	
ขนย้าย											✓		๓๐๐	
เก็บผลผลิต												✓	๕๐๐	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก,พ.ศ. ๒๕๖๗

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก(คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ประธาน
๑	นาเชือก	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ ๓ บ้านห้วยหิน	พืชผัก	๓๐	๑๓๘	นายทน สาระคำ	๐๘๕-๔๕๐๒๓๓๕
๒	หนองเรือ	แปลงใหญ่มันฯ หมู่ ๒,๑๑,๑๒ บ้านหนองปอ , นากลาง, นาเหนือ	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๐๖	นายสุดใจ จันแก้ว	๐๙๕-๖๐๖๕๕๒๙
๓	ปอพาน	แปลงใหญ่มันฯ หมู่ ๔ บ้านโนนแร่	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๑๐	นายสมจิตร พรมารรณ์	๐๖๑-๐๖๓๙๔๘๘
๔	หนองโพธิ์	แปลงใหญ่มันฯ หมู่ ๑๐ บ้านโพธิ์เงิน	มันสำปะหลัง	๓๕	๓๐๙	นายพิทักษ์ คำตัน	๐๘๑-๙๗๔๔๑๑๘
๕	หนองเม็ก	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ บ้านหมากหม้อ	ข้าว	๕๑	๓๗๑	นายบุญเคียร ประโมณะตา	๐๘๙-๕๖๙๙๐๕๒
๖	หนองเรือ	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๓ บ้านหัวเขาแตก	ข้าว	๕๐	๕๒๖	นายปรีชา ปะกิล่าพัง	๐๘๖-๒๒๔๑๕๔๐
๗	ปอพาน	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านโนนแร่	ข้าว	๓๐	๓๐๐	นายบรรจง เปรมปรี	๐๘๕-๖๘๓๓๙๗๕
๘	สันป่าตอง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๒ บ้านตำแย	ข้าว	๓๐	๓๒๔	นายสุนทร ภูลับ	๐๙๔-๔๕๙๙๖๑๖
๙	นาเชือก	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ ๕ บ้านหนองทิดสอน	พืชผัก	๔๑	๓๐	นางสุปราณี คาทิพาทิ	๐๙๘-๖๐๓๒๔๑๓
๑๐	นาเชือก	แปลงใหญ่พืชผัก หมู่ ๑๔ บ้านตำรงพัฒนา	พืชผัก	๓๐	๖	นายวิสุตสิน จันทา	๐๘๒-๘๔๕๒๑๔๘

๑๑	นาเชือก	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ บ้านห้วยทราย	ข้าว	๓๓	๓๓๔	นายสายยนต์ บุญทะแสง	๐๙๓-๓๖๐๖๘๘๐
ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก(คน)	จำนวนพื้นที่ (ไร่)	ประธาน	เบอร์โทรศัพท์ ประธาน
๑๒	ปอพาน	แปลงใหญ่มันนา หมู่ ๗ บ้านหนองบัว	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๐๐	นางสายฝน จันทะบุรณ์	๐๘๘-๓๑๔๐๗๒๐
๑๓	หนองเรือ	แปลงใหญ่มันนา หมู่ ๑,๑๓ บ้านตลาดม่วง - ตลาดเหนือ	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๐๐	นายบัวศรี ดงประทีป	๐๙๑-๘๖๔๐๕๓๒
๑๔	ปอพาน	แปลงใหญ่มันนา หมู่ ๑ บ้านปอพาน	มันสำปะหลัง	๓๑	๔๕๙	นางชนนิยม มีโรสงค์	๐๙๕-๗๘๖๖๕๑๔
๑๕	ลำโรง	แปลงใหญ่มันนา หมู่ ๑๒ บ้านลำโรงใหม่	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๐๐	นางอำพร ทบอาจ	๐๙๓-๓๔๙๐๙๘๙
๑๖	หนองเรือ	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านหนองเรือ	ข้าว	๔๒	๕๐๓	นายบัวสี บุญทองโท	๐๘๔-๙๔๑๐๘๔๗
๑๗	หนองแดง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านเก่าใหญ่	ข้าว	๓๐	๔๐๙	นางมณฑกานต์ แก้วศรี หา	๐๘๐-๒๔๖๗๙๔๕
๑๘	หนองโพธิ์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๒ บ้านหัวหนอง	ข้าว	๔๙	๖๒๔	นายปรีชา ธรรมกาโร	๐๙๑-๗๒๐๕๒๗๙
๑๙	เขวาไร่	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๘ บ้านหนองคูน้อย	ข้าว	๓๓	๔๗๗	นายวีรวัฒน์ ปรีชัยยะ	๐๘๖-๒๔๐๔๔๓๗
๒๐	หนองกุง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ บ้านฮีใต้	ข้าว	๖๐	๔๙๕	นายประเวช พิมพะลา	๐๘๖-๐๐๐๑๔๙๖
๒๑	หนองโพธิ์	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๓ บ้านหนองบึง	ข้าว	๓๐	๔๔๘	นายเหลลา อ่อนจันทร์	๐๙๔-๔๕๙๙๖๑๖
๒๒	ลำโรง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๐ บ้านชีตุน	ข้าว	๔๐	๖๙๙	นายเรืองสันต์ เทียบเพชร	๐๘๐-๗๕๙๕๙๘๙
๒๓	เขวาไร่	แปลงใหญ่ไม้ผล(ผลไม้) หมู่ ๔ บ้านดอนกลอย	ไม้ผล	๓๙	๒๐๐	นายปรีชา เทียงดีฤทธิ์	๐๙๑-๘๖๘๙๘๐๗
๒๔	ลำโรง	แปลงใหญ่มันนา หมู่ ๕ บ้านดงม่วง	มันสำปะหลัง	๓๐	๔๒๐	นายประยุทธ์ ศิริสม	๐๖๔-๘๑๓๓๖๔๔
๒๕	ปอพาน	แปลงใหญ่มะม่วง หมู่ ๑๒ บ้านเหล่าค้อใหม่	มะม่วง	๖๘	๕๓๖	นายสุวิทย์ ปุยละเทิม	๐๘๒-๘๕๔๑๗๖๒
๒๖	หนองกุง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑ บ้านฮีใต้	ข้าว	๓๔	๔๙๕	นายประเวช พิมพะลา	๐๘๖-๐๐๐๑๔๙๖
๒๗	ลำโรง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านหัวดง	ข้าว	๔๘	๖๔๒	นายประเจน นิลรักษา	๐๖๑-๒๒๑๘๕๕๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

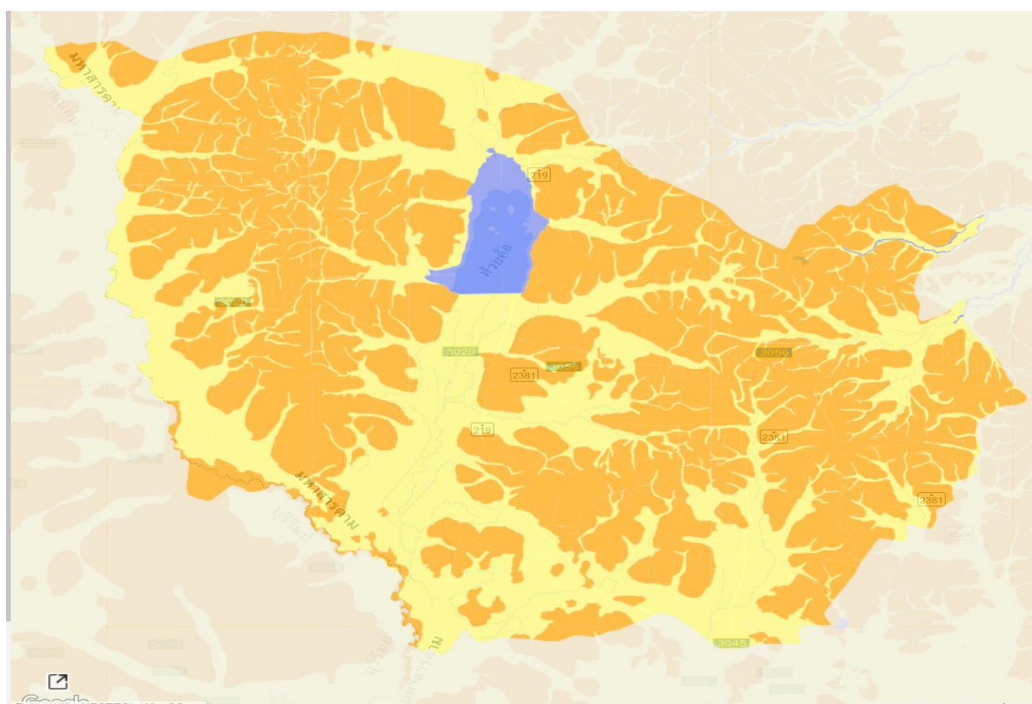
ดินในพื้นที่อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม เป็นดินในพื้นที่ราบลุ่ม จำนวน ๑๐๗,๘๘๕.๑๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๗๔ พื้นที่เบ็ดเตล็ด จำนวน ๗,๒๐๘.๔๕ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๒๖ ตามลำดับ

ตารางที่ ๒๔ แสดงทรัพยากรดินอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
ดินในพื้นที่ลาดชันสูง	-	-
ดินในพื้นที่ดอนในเขตดินแห้ง	-	-
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๗,๒๐๘.๔๕	๖.๒๖
กลุ่มชุดดินผสม	-	-
ดินในพื้นที่ราบลุ่ม	๑๐๗,๘๘๕.๑๒	๙๓.๗๔

ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๗

แผนภูมิแสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอนาเชือก

ภาพที่ ๑๕ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

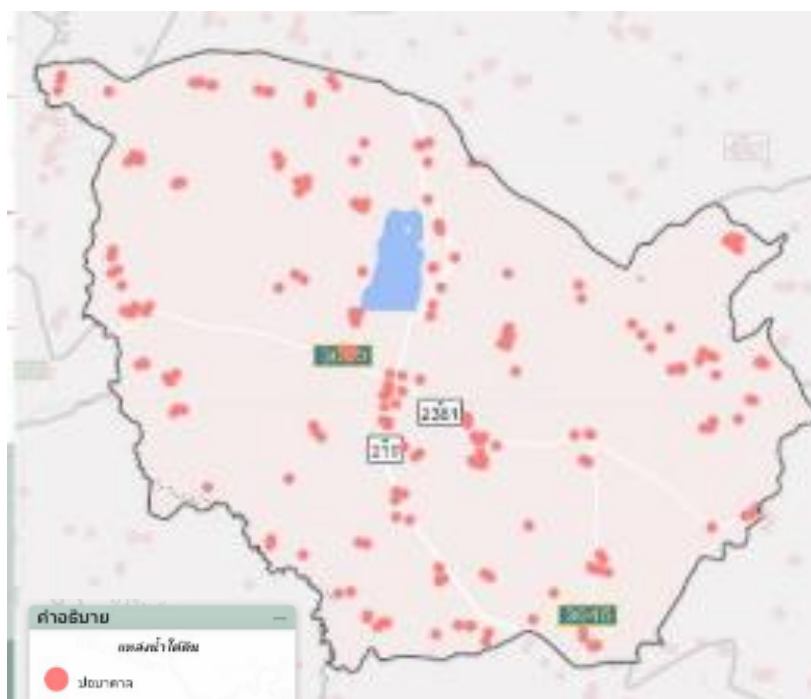
๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอนาเชือก เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๙๐% ของพื้นที่ทั้งหมด นอกจากนี้ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น ๒๓๔ บ่อ แยกรายตำบลได้ดังนี้

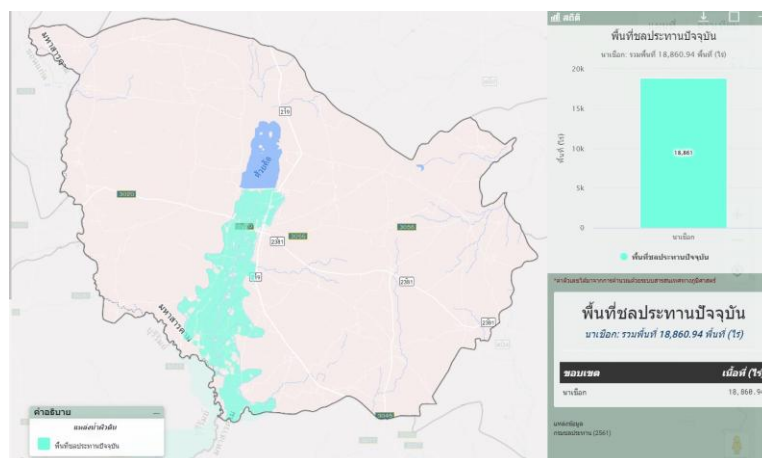
๑. ตำบลสำโรง จำนวน ๒๖ บ่อ
๒. ตำบลปอพาน จำนวน ๒๕ บ่อ

๓. ตำบลหนองแดง	จำนวน ๒๐ บ่อ
๔. ตำบลเขวาไร่	จำนวน ๒๗ บ่อ
๕. ตำบลหนองเรือ	จำนวน ๓๐ บ่อ
๖. ตำบลหนองเม็ก	จำนวน ๑๕ บ่อ
๗. ตำบลหนองกุง	จำนวน ๑๙ บ่อ
๘. ตำบลสันป่าตอง	จำนวน ๑๔ บ่อ
๙. ตำบลนาเชือก	จำนวน ๔๓ บ่อ
๑๐. ตำบลหนองโพธิ์	จำนวน ๑๖ บ่อ

ภาพที่ ๑๖ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบ และในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อำเภอนาเชือก มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๑๐๑ แห่ง โครงการชลประทานขนาดเล็ก จำนวน - แห่ง โครงการชลประทานขนาดกลาง จำนวน - แห่ง โครงการชลประทานใหญ่ จำนวน ๑ แห่ง และ แหล่งน้ำจากสำนักงานปฎิรูปที่ดิน จำนวน - แห่ง

ภาพที่ ๑๗ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่คำว่า ไม่มี)

- ไม่มี

๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ (อย่างน้อย ๓ ชนิดสินค้าเกษตร)

๑.๔.๑ ชนิดสินค้า ข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าว ทั้งหมดจำนวน ๑๔๗,๙๕๑.๔๐ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๙,๔๘๙.๗๒ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๖.๔๑ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๔๓,๔๒๗.๔๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๙.๓๕ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๔๒,๘๒๓.๓๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๘.๙๔ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๕๒,๒๑๐.๘๔ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๕.๒๙

ตารางที่ ๒๕ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอนาเชือก	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก ๑๔๗,๙๕๑.๔๐ (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	
เขตอำเภอนาเชือก	๙,๔๘๙.๗๒	๔๓,๔๒๗.๔๗	๔๒,๘๒๓.๓๗	๕๒,๒๑๐.๘๔	๑๔๗,๙๕๑.๔๐

ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘)

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๑๕๓,๘๒๕ ไร่ ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย ๔๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นผลผลิตข้าว ๖๑,๕๓๐ ตัน ตำบลนาเชือก ๑๕,๓๕๘.๐๐ ไร่ ตำบลสำโรง ๑๓,๕๕๐.๐๐ ไร่ ตำบลหนองแดง ๑๙,๐๕๓.๐๐ ไร่ ตำบลเขวาไร่ ๑๒,๓๕๐.๐๐ ไร่ตำบลหนองโพธิ์ ๑๗,๖๖๐.๐๐ ไร่ ตำบลปอพาน ๑๕,๓๐๑.๐๐ ไร่ ตำบลหนองเม็ก ๑๘,๘๑๙.๐๐ ไร่ ตำบลหนองเรือ ๑๔,๔๗๘.๐๐ ไร่ ตำบลหนองกุง ๑๘,๐๔๘.๐๐ ไร่ ตำบลสันป่าตอง ๙,๒๐๘.๐๐ ไร่

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดี

ส่วนใหญ่การปลูกข้าวของเกษตรกร จะปลูกข้าวเจ้า พันธุ์ขาวดอกมะลิ ๑๐๕ ข้าวเหนียว พันธุ์ กข.๖ ข้าวเจ้า พันธุ์ กข.๑๕ โดยส่วนใหญ่เก็บพันธุ์ไว้ใช้เอง และซื้อจากแหล่งต่างๆ ที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าว เช่น ศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน โรงสี เป็นต้น

(๒) การเตรียมดิน

การเตรียมดินแยกได้เป็น ๓ ขั้นตอน คือ

- การไถกลบตอซังข้าว หลังการเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม
- การไถตะ ช่วงเดือนมีนาคม-พฤษภาคม
- การไถแปร ช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน

(๓) การปลูก

โดยส่วนใหญ่ทำนาหว่าน คิดเป็นร้อยละ ๙๕ มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ สำหรับนาหว่าน ประมาณ ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ เริ่มทำการหว่าน ช่วงเดือน พฤษภาคม-กรกฎาคม ในส่วนนาดำ คิดเป็นร้อยละ ๕ จะมีการหว่านกล้าในช่วงเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน มีอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ ประมาณ ๑๐ กิโลกรัม/ไร่ และทำการปักดำ ช่วงเดือนมิถุนายน-สิงหาคม

(๔) ระบบการให้น้ำ

เป็นการเพาะปลูกโดยอาศัยน้ำฝน หากปีใดมีปริมาณน้ำฝนน้อย ฝนทิ้งช่วง หรือแห้งแล้ง ผลผลิตจะเสียหายเป็นพื้นที่กว้าง

(๕) การดูแลรักษา

- การจัดการดินทำการไถกลบตอซังข้าวหลังการเก็บเกี่ยว
- การสำรวจพื้นที่นาเป็นประจำเพื่อกำจัดวัชพืช และศัตรูพืชต่างๆ อย่างน้อย ๑ ครั้ง/สัปดาห์
- การป้องกันกำจัดโรคที่พบ เช่น โรคไหม้ ป้องกันโดยการใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มา

(๖) การใส่ปุ๋ย

- การใส่ปุ๋ยคอก เช่น ปุ๋ยมูลโค-กระบือ ที่เลี้ยงเองในช่วงการไถตะ อัตราประมาณ ๒๐๐-๕๐๐ กิโลกรัม/ไร่
- การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๑ ใส่ปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๘ อัตรา ๒๐-๒๕ กิโลกรัม/ไร่ ประมาณ ๒๐-๓๐ วันหลังข้าวออก
- การใส่ปุ๋ยเคมีครั้งที่ ๒ ใส่ปุ๋ยยูเรีย (๔๖-๐-๐) อัตรา ๑๐ กิโลกรัม/ไร่ ที่ระยะกำเนิดช่อดอก หรือ ๓๐ วันก่อนข้าวออกดอก

(๗) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวผลผลิตจะทำการเก็บเกี่ยวในช่วง ๒๘-๓๐ วัน หลังวันออกดอก โดยเริ่มเก็บเกี่ยวในช่วงเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคม ด้วยรถเกี่ยวขนาดข้าว และบางส่วนใช้แรงงานคน ตากข้าวให้ความชื้นลดลงเหลือประมาณ ๑๒-๑๔ % ก่อนนำผลผลิตที่ได้ไปจำหน่าย และเก็บรักษา

(๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

เกษตรกรจะนำผลผลิตข้าวที่ได้ไปเก็บรักษาไว้ในยุ้งฉางของตนเอง สำหรับเก็บไว้บริโภคหรือรอการจำหน่าย

(๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

ใช้วิธีการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยการสำรวจพื้นที่นาเป็นประจำเมื่อพบโรคและแมลงศัตรู จะทำการป้องกันกำจัดทันที หากเกษตรกรไม่สามารถทำได้ด้วยตนเอง จะนำพืชที่เป็นโรคและแมลงศัตรูทำลายเข้ามาให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรวินิจฉัย และแนะนำวิธีป้องกันกำจัดที่ถูกต้อง

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการปลูกข้าว ดังนี้

ชื่อสินค้า	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าวนาปี			เตรียมดิน			ปลูก	ดูแลรักษา				เก็บเกี่ยว	อัดฟาง
			←————→			△	←————→				△	←————→

สัญลักษณ์

ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒๐ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวนาปีอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีต้นทุนการผลิตข้าว โดยเป็นพื้นที่นอกและในเขตชลประทานทั้งหมด มีต้นทุนการผลิตข้าว เป็นเงิน ๓,๗๕๐ บาท

ตารางที่ ๒๖ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๘ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

รายการ	ในเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	นอกเขตชลประทาน (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
ไถกลบตอซัง	๒๐๐	๒๐๐	
ไถดะ	๒๐๐	๒๐๐	
ไถแปร	๒๐๐	๒๐๐	
พันธุ์ข้าว	๗๐๐	๗๐๐	
ค่าจ้างปลูก (หว่าน)	๑๐๐	๑๐๐	
ค่าปุ๋ยสูตร ๑๖-๑๖-๘	๘๐๐	๘๐๐	
ค่าปุ๋ยสูตร ๔๖-๐-๐	๔๐๐	๔๐๐	
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	๑๐๐	๑๐๐	
ค่ารถเกี่ยวข้าว	๘๐๐	๘๐๐	
ค่าขนส่ง	๑๕๐	๑๕๐	
ค่าอื่นๆ เช่น เชื้อเพลิง เบ็ดเตล็ดฯ	๓๐๐	๓๐๐	
รวม	๓,๗๕๐	๓,๗๕๐	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชัย, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

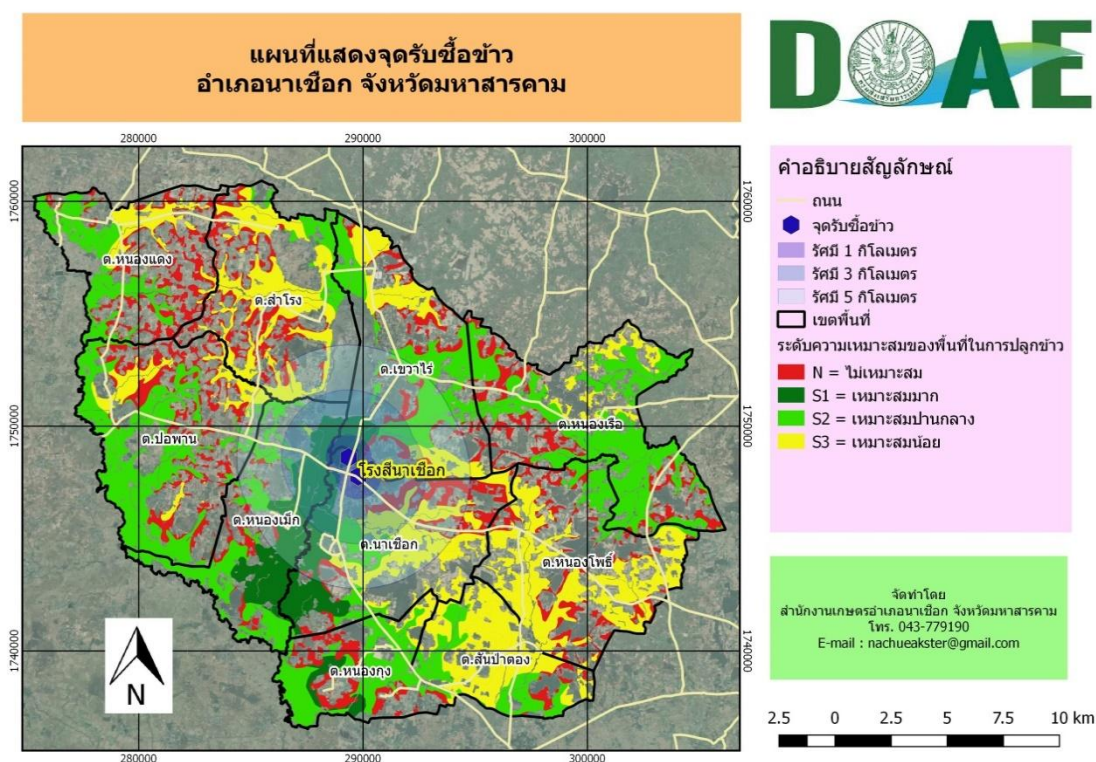
จุดรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป จุดรับซื้อข้าว/โรงงาน ที่มีความสำคัญในอำเภอเขาชัย ประกอบไปด้วยจุดรับซื้อ จำนวน ๓ แห่ง ปริมาณผลผลิตที่เกษตรกรผลิตได้และจำหน่าย ๑๕,๐๐๐ ตัน/ปี

(๑) วิธีการตลาด

เกษตรกรส่วนใหญ่จะปลูกข้าวไว้เพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน ส่วนที่เหลือจึงจำหน่าย การนำผลผลิตออกมาจำหน่ายของเกษตรกรจะนำมาจำหน่ายเมื่อมีความจำเป็นต้องการใช้เงิน หรือเมื่อข้าวมีราคาสูง โดยเกษตรกรไม่สามารถควบคุมราคาข้าวเองได้ ต้องเป็นไปตามกลไกการตลาดข้าว การจำหน่ายผลผลิตเกษตรกรจะนำเข้ามาขายในแหล่งรับซื้อในตัวอำเภอ

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

จุดรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป จุดรับซื้อข้าว/โรงงาน ที่มีความสำคัญในอำเภอเขาชัย ประกอบไปด้วยจุดรับซื้อ จำนวน ๓ แห่ง

ภาพที่ ๒๐ แสดงแหล่งรับซื้อข้าว อำเภอเขาชัย จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอเขาชัย, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอเขาชัย จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๓ ราย องค์ความรู้ที่ทักษะความชำนาญ

- การลดต้นทุนการผลิตข้าว
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๒๗ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านแปลงใหญ่ข้าว ตำบลหนองเม็ก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นายมา ชาดา	๔	หนองเม็ก	นาเชือก	๒๕๖๑	แปลงใหญ่
๒	นางสาวสฤติย์ เทียงดี	๔	หนองเม็ก	นาเชือก	๒๕๖๑	แปลงใหญ่
๓	นายสุนทร ออบมาสู่ย	๔	หนองเม็ก	นาเชือก	๒๕๖๑	แปลงใหญ่

๔.๒ ชนิดสินค้ามันสำปะหลัง

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

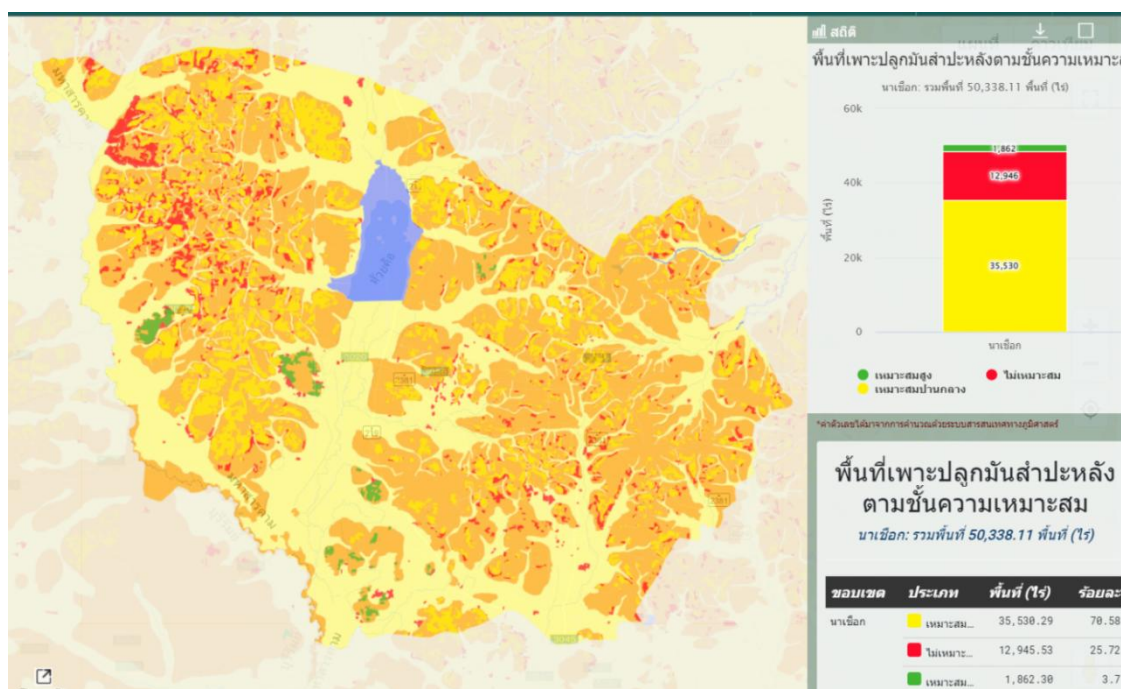
(๑) เขตความเหมาะสม

อำเภอนาเชือกมีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกมันสำปะหลังทั้งหมด จำนวน ๕๐,๓๓๘.๑๑ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๑,๘๖๒.๓๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓.๗๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๓๕,๕๓๐.๒๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๗๐.๕๘ พื้นที่เหมาะสมน้อย และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๑๒,๙๔๕.๕๓ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๗๒

ตารางที่ ๒๘ แสดงเขตความเหมาะสม(พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอ	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
นาเชือก	๑,๘๖๒.๓๐	๓๕,๕๓๐.๒๙	-	๑๒,๙๔๕.๕๓	๕๐,๓๓๘.๑๑

ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ.๒๕๖๘

ภาพที่ ๒๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก
(ที่มา: <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่การปลูกมันสำปะหลัง จำนวน ๙,๙๓๘.๐๐ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย ๔,๐๐๐ กิโลกรัมต่อไร่ คิดเป็นผลผลิต ๓๙,๗๕๒ ตัน โดยตำบลที่ปลูกมากที่สุดคือ ตำบลสำโรง ๒,๘๘๔.๐๐ ไร่ รองลงมาคือ ตำบลปอพาน ๒,๔๗๓.๐๐ ไร่

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดี

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ในท้องถิ่น โดยการใช้พันธุ์ในแปลงของตนเองเป็นส่วนใหญ่ หากมีการขนย้ายหรือซื้อมาจากแหล่งที่มีการซื้อมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น ขอนแก่น บุรีรัมย์ นครราชสีมา พันธุ์ที่นิยมปลูก คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ ๕๐ พันธุ์ระยอง ๗๒ พันธุ์ห้วยบง ๖๐ เป็นต้น

(๒) การเตรียมดิน

หากดินที่ทำการเพาะปลูกมันติดต่อกันหลายปีควรปรับปรุงดิน เพื่อรักษาระดับผลผลิตในระยะยาวด้วยการใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักเปลือกมันชนิดเก่าค้างปี (จากโรงแปงทั่วไป) ที่หาได้ในท้องถิ่น หรือปลูกพืชตระกูลถั่วต่างๆ หมุนเวียนบำรุงดิน ในกรณีที่พื้นที่ประเภทหญ้าคา ควรใช้ยาราวด์อัฟ หรือเครื่องต่างๆ ควรใช้ยาสดาร์เรน ฉีดพ่นยาจำกัดเสียก่อนการไถ จากนั้นไถครั้งแรกโดยไถกลบวัชพืชก่อนปลูกด้วยพาน ๓ (อย่าเผาทำลายวัชพืช) ให้ลึกประมาณ ๒๐-๓๐ ซม. แล้วทิ้งระยะไว้ประมาณ ๒๐-๓๐ วัน เพื่อหมักวัชพืชเป็นปุ๋ยในดินต่อไป ไถพรวนด้วยพาน ๗ อีก ๑-๒ ครั้ง ตามความเหมาะสม และรีบปลูกโดยเร็ว ในขณะที่ดินยังมีความชื้นอยู่

(๓) การปลูก

ใช้ท่อนพันธุ์มันที่สด อายุ ๑๐-๑๒ เดือน ตัดทิ้งไว้ไม่เกินประมาณ ๑๕ วัน โดยตัดให้มีความยาวประมาณ ๒๐ ซม. มีตาไม่น้อยกว่า ๕ ตา เพื่อป้องกันเชื้อราและแมลง ควรจุ่มท่อนพันธุ์ในยาแคปแทน ๑.๖ ซีดี (๑๖๐ กรัม) ผสมร่วมกับมาลาโรออน ๒๐ ซีซี ในน้ำ ๒๐ ลิตร ประมาณ ๕ นาที ก่อนปลูกเป็นแถวแนวตรง เพื่อสะดวกในการบำรุงรักษาและกำจัดวัชพืช โดยใช้ระยะระหว่างแถว ๑.๒๐ เมตร ระยะระหว่างต้น ๘๐ ซม. และปักท่อนพันธุ์ให้ตั้งตรงลึกในดินประมาณ ๑๐ ซม.

(๔) ระบบการให้น้ำ

อาศัยน้ำฝน และความชุ่มชื้นในดิน

(๕) การดูแลรักษา

สำหรับการปลูกในฤดูฝน สภาพดินชื้น ควรฉีดยาคุมวัชพืชด้วยยาไดยูรอน (คาแม็กซ์) หลังการปลูกทันที ไม่ควรเกิน ๓ วัน หรือก่อนต้นมันงอก หากฉีดหลังต้นมันงอกอาจทำให้ต้นมันเสียหายได้ ใช้ยาในอัตรา ๖ ซีดี (๖๐๐ กรัม) ผสมน้ำ ๒๐๐ ลิตร ฉีดพ่นได้ประมาณ ๑ ไร่ครั้ง

(๖) การใส่ปุ๋ย

กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๑ ประมาณ ๓๐-๔๕ วัน หลังการปลูก โดยใช้รถไถเล็กเดินตามหรืองานพรวนกำจัดวัชพืช ติดท้ายรถแทรกเตอร์ พร้อมทั้งใส่ปุ๋ย ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒๕-๕๐ กก./ไร่ ห่างจากต้นมัน ๑ คืบ (๒๐ ซม.) จากนั้นใช้จอบกำจัดวัชพืชส่วนที่เหลือพร้อมกับกลบปุ๋ยไปด้วย หรือใส่ปุ๋ยโดยการขุดหลุมห่างจากโคนต้น ๑ คืบ แล้วกลบดินตามก็ได้ ข้อสำคัญควรใส่ปุ๋ยขณะที่ดินมีความชื้นอยู่ กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๒ ประมาณ ๖๐-๗๐ วัน หลังการปลูก โดยปฏิบัติเช่นเดียวกันกับครั้งแรก กำจัดวัชพืช ครั้งที่ ๓ ตามความจำเป็น โดยใช้จอบฉาบ หรือฉีดพ่นด้วยยากรัมม็อกโซน (ควรใช้ฝากรอบหัวฉีด เพื่อป้องกันไม่ให้ยาโดนตาและลำต้นมัน)

(๗) การเก็บเกี่ยว

ทำการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในช่วงอายุที่เหมาะสม คือ ประมาณ ๑๐-๑๒ เดือน พร้อมทั้งวางแผนการเตรียมท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง เพื่อการปลูกในคราวต่อไป ส่วนของต้นมันสำปะหลังที่ไม่ใช้เช่น ใบ กิ่ง ก้าน หรือ ลำต้น ควรสับทิ้งไว้ในแปลง เพื่อให้เป็นปุ๋ยพืชสดในดินต่อไป

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการปลูกมันสำปะหลัง ดังนี้

ชื่อสินค้า	เดือน											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
มันสำปะหลัง	เตรียมดิน			ปลูก △		ดูแลรักษา						เก็บเกี่ยว ▽
	←————→			←——△——→		←————→						←——▽——→

สัญลักษณ์   ←————→   ช่วงฤดูปลูก   △   ปลูกสูงสุด
   ←.....→   ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว   ▽   เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒๓ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกมันสำปะหลังในอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง โดยเป็นพื้นนอกเขตและในเขตชลประทานทั้งหมด มีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๖,๔๒๐ บาท

ตารางที่ ๒๔ แสดงต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง ปี ๒๕๖๘ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๑. การเตรียมดิน	
- ค่าไถตะ	.....๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าไถแปร	.....๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าयर่องปลูก	.....๒๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการเตรียมดิน (๑)	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
๒. การปลูก	
- ค่าท่อนพันธุ์ จำนวน.....๒,๔๐๐.....ท่อน/ไร่	.....๑,๐๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างปลูก	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการปลูก (๒)	.....๑,๖๐๐.....บาท/ไร่
๓. การกำจัดวัชพืช	
- ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช	.....๑๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดวัชพืช (๓)	.....๗๐๐.....บาท/ไร่
๔. การใช้ปุ๋ย	
- ค่าปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ (ใส่ ๒ รอบ)	.....๑,๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าปุ๋ยมูลไก่คอกดิน	.....๘๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย (๒ครั้ง ใส่เอง)	.....-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการใช้ปุ๋ย (๔)	.....๒,๒๐๐.....บาท/ไร่

๕. การกำจัดศัตรูพืช	
- สารเคมีฆ่าอ่อนพันธุ์	.....๕๐.....บาท/ไร่
รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
รวมต้นทุนการกำจัดศัตรูพืช (๕)	.....๕๐.....บาท/ไร่
๖. การเก็บเกี่ยว	
- ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายเก็บเกี่ยว (๖)	.....๖๐๐.....บาท/ไร่
๗. การขนส่ง	
- ค่าขนส่ง	.....๘๗๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (๗)	.....๘๗๐.....บาท/ไร่
๘. รวมต้นทุน ((๑)+(๒)+(๓)+(๔)+(๕)+(๖)+(๗))	.....๖,๔๒๐.....บาท/ไร่
สรุปรายได้เกษตรกร	
- ๑. ผลผลิตที่ได้รับ	.....๓,๐๐๐.....กก./ไร่
- ๒. ราคาที่ขายได้	.....๒,๒๐๐.....บาท/กก.
- รวมรายได้ ๑. x ๒. = ๓.	.....๖,๖๐๐.....บาท/ไร่
- ต้นทุน (ข้อ ๘) = ๔.	.....๖,๔๒๐.....บาท/ไร่
- กำไร (๓. - ๔.)	.....๑๘๐.....บาท/ไร่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

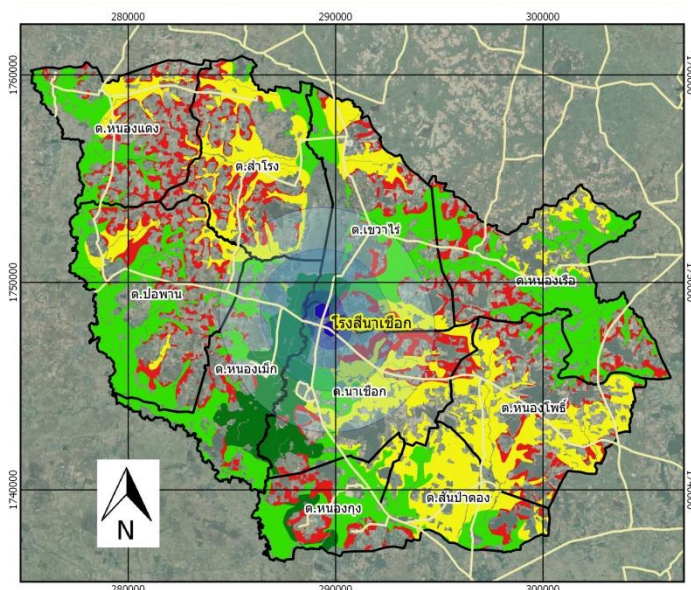
ความต้องการผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังในประเทศมีแนวโน้มขยายตัวเฉลี่ย ๓.๐-๔.๐% ต่อปี โดยมีแรงหนุนหลักมาจาก (๑) อุตสาหกรรมอาหารที่คาดว่าจะขยายตัวได้ ๓.๕-๔.๐% ต่อปี ในช่วงปี ๒๕๖๘-๒๕๖๙ ตามการฟื้นตัวทางเศรษฐกิจหลังสถานการณ์ COVID-๑๙ คลี่คลายลง (ข้อมูลจาก Euromonitor) (๒) ความต้องการใช้เอทานอลมีแนวโน้มขยายตัวตามความต้องการใช้น้ำมันแก๊ซโซฮอลล์ E๒๐ และ E๘๕ จากนโยบายสนับสนุนของภาครัฐ ประกอบกับการให้ความสำคัญด้านสุขอนามัยที่มากขึ้นของประชาชน ซึ่งกระตุ้นความต้องการแอลกอฮอล์ หรือผลิตภัณฑ์ที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบ และ (๓) อุตสาหกรรมเอทานอลที่หันมาใช้มันสด มันเส้น และน้ำแป้งมันสำปะหลัง เป็นวัตถุดิบมากขึ้นแทนปริมาณอ้อยและกากน้ำตาลที่ลดลงและมีราคาเพิ่มสูงขึ้น

(๑) วิธีการตลาด

ผลประกอบการปรับตัวดีขึ้นจากราคารับซื้อหัวมันสดที่สูงขึ้น โดยต้นทุนการเพาะปลูกมีทิศทางทรงตัว ขณะที่ความต้องการวัตถุดิบหัวมันสดจากภาคอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง ประกอบกับมาตรการภาครัฐในการรักษาเสถียรภาพของอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง (อาทิ โครงการประกันรายได้ สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ มาตรการอุดหนุนปริมาณการผลิต) ทำให้เกษตรกรมีโอกาสทำกำไรได้เพิ่มขึ้น

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีโรงงานแหล่งรับซื้อผลผลิต รวม ๒ แห่ง

ภาพที่ ๒๒ แสดงแหล่งรับซื้อน้ำมันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๗)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๑๐ ราย องค์กรความรู้ทักษะความชำนาญ

- การลดต้นทุนการผลิตมันสำปะหลัง
- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๐ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านแปลงใหญ่มันสำปะหลัง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นางทองมา คงทอง	๕	สำโรง	นาเชือก	๒๕๖๒	แปลงใหญ่
๒	นางภู เทียงธรรม	๕	สำโรง	นาเชือก	๒๕๖๒	แปลงใหญ่
๓	นางคำพอง เทียงแก๊ส	๕	สำโรง	นาเชือก	๒๕๖๒	แปลงใหญ่
๔	นงาคำเบา นิงวงษา	๕	สำโรง	นาเชือก	๒๕๖๒	แปลงใหญ่

๔.๒ ชนิดสินค้ามันอ้อย

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

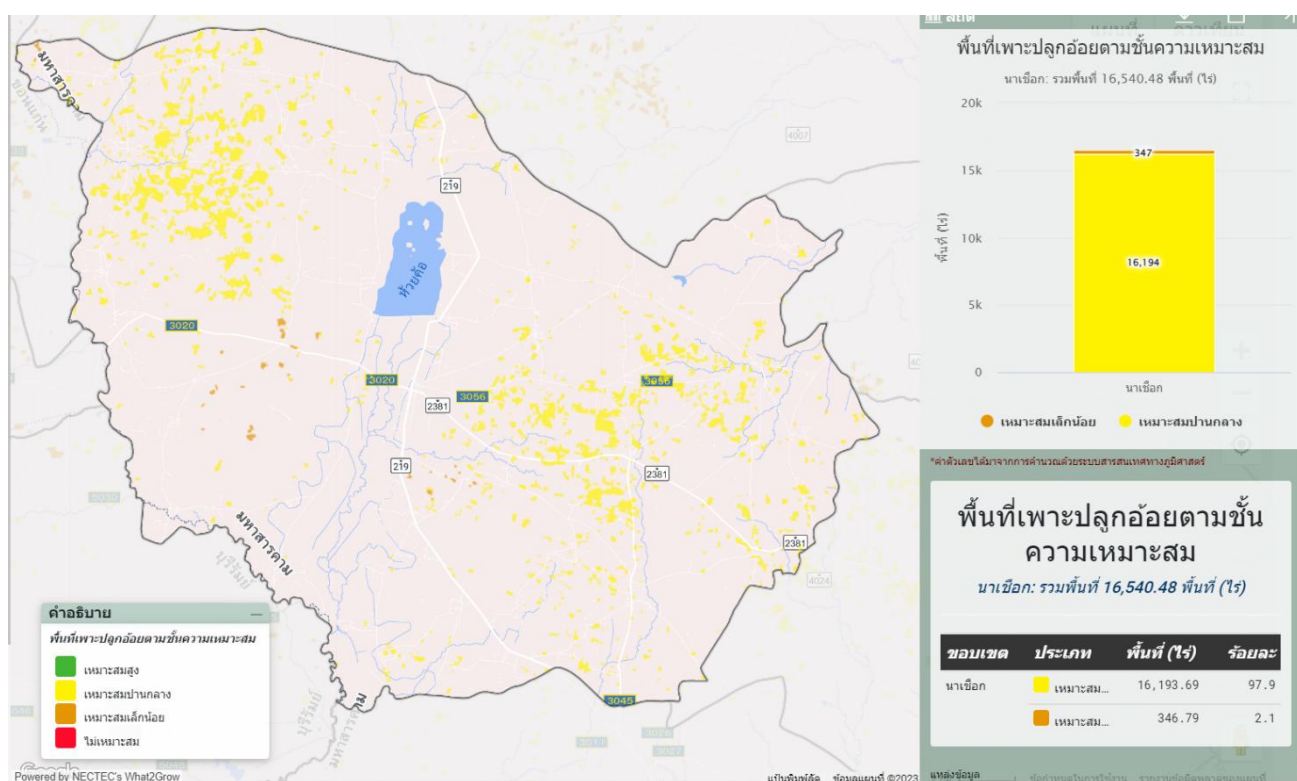
อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกอ้อยโรงงาน ทั้งหมด จำนวน ๑๖,๕๔๐.๔๘ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง

(S๒) จำนวน ๑๖,๑๙๓.๖๙ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๙๗.๙๐ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๓๔๖.๗๙ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๒.๑๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๐ คิดเป็นร้อยละ ๐

ตารางที่ ๓๑ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกมันอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอ	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
นาเชือก	-	๑๖,๑๙๓.๖๙	๓๔๖.๗๙	-	๑๖,๕๔๐.๔๘

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒๓ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

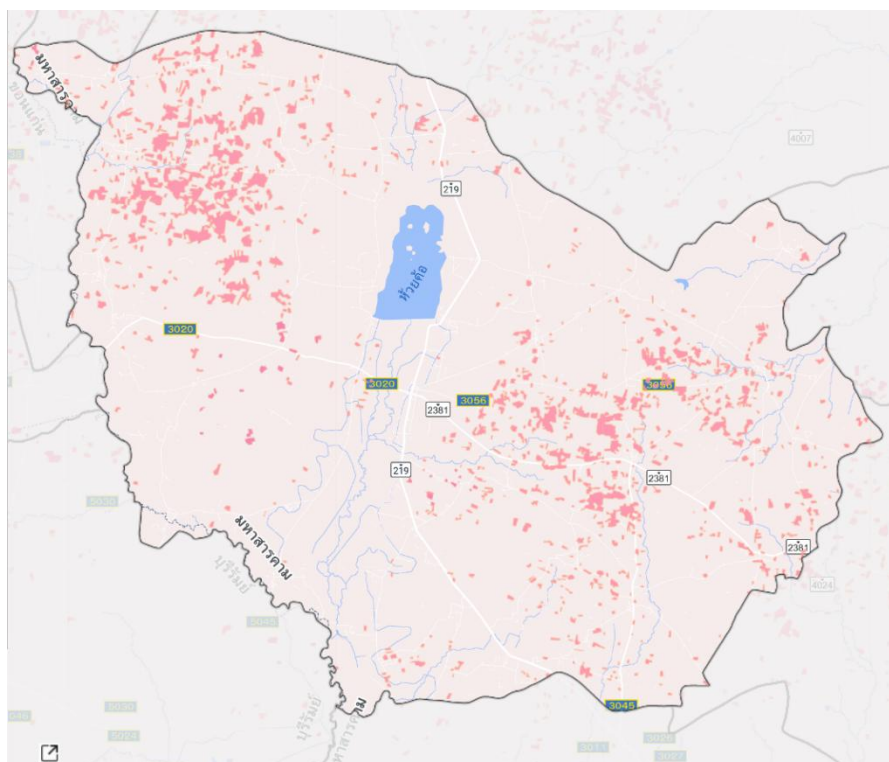
(๒) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน ๑๖,๑๖๖ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลปอพาน จำนวน ๒,๖๑๘ ไร่ รองลงมา คือ ตำบลสำโรง จำนวน ๒,๒๔๕ ไร่ และตำบลนาเชือก จำนวน ๑,๕๐๐ ไร่ ตามลำดับ

ตารางที่ ๓๒ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ตำบล	พื้นที่ปลูกอ้อย (ไร่)
๑	นาเชือก	๓๐๐
๒	สันป่าตอง	๘๒๐
๓	สำโรง	๑,๖๐๐
๔	หนองแดง	๑,๖๕๔
๕	เขวาไร่	๔๒๐
๖	หนองโพธิ์	๑,๔๐๐
๗	ปอพาน	๙๘๐
๘	หนองเม็ก	๘๐๐
๙	หนองเรือ	๔๒๐
๑๐	หนองกุง	๙๓๐
รวม		๙,๓๒๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒๔ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

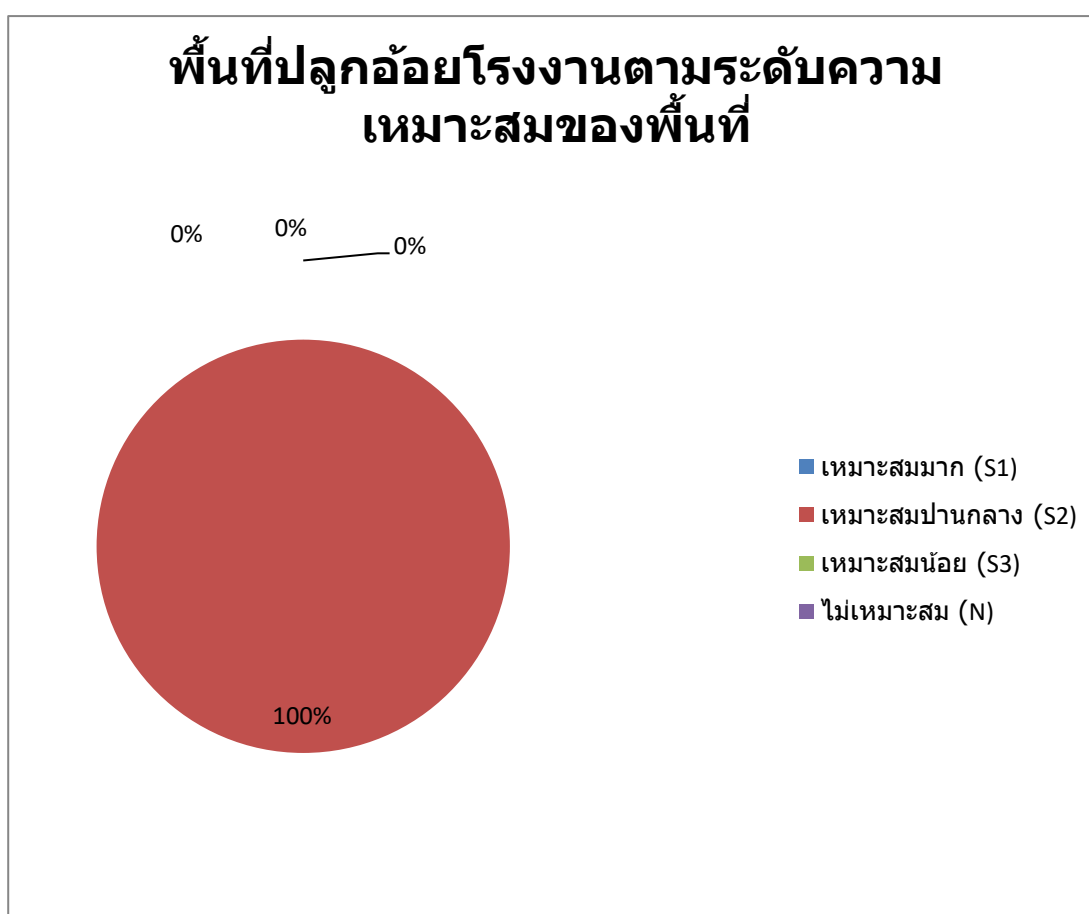
(๓) พื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคามมีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม จำนวน ๓๕๙ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๑๖,๑๖๖ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ พื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐ และพื้นที่ไม่เหมาะสม (N) จำนวน ๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๐

ตารางที่ ๓๓ แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยตามระดับชั้นความเหมาะสมปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอ	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกอ้อยโรงงาน (ไร่)				รวมพื้นที่ทั้งหมด
	เหมาะสมมาก (S1)	เหมาะสมปานกลาง (S2)	เหมาะสมน้อย (S3)	ไม่เหมาะสม (N)	
นาเชือก	-	๑๖,๑๖๖	-	-	๓๕๙

ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘

ภาพที่ ๒๕ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกอ้อยโรงงาน จำนวน ๑๖,๑๖๖ ไร่ ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ๑๒,๐๐๐ กิโลกรัมคิดเป็นผลผลิต ๑,๙๓๙,๙๒๐ ตัน

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

(๑) การใช้พันธุ์ดี

เกษตรกรมีหลักการของการคัดเลือกพันธุ์อ้อยให้เหมาะสมกับพื้นที่ ดังนี้

๑. เป็นพันธุ์ที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงและมีคุณภาพ ความหวานสูง ซึ่งโดยควรมีค่าซีซีเอส. สูงกว่า ๑๒
๒. เป็นพันธุ์อ้อยที่มีความต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูอ้อยที่สำคัญ โดยเชื่อมโยงกับแหล่งปลูกอ้อย กล่าวคือ ในพื้นที่ใดที่มีโรคและแมลงศัตรูอ้อยชนิดใด พันธุ์อ้อยที่ควรเลือกใช้ในพื้นที่นั้น ๆ ก็ควรเป็นพันธุ์อ้อยที่ต้านทานต่อโรคและแมลงศัตรูอ้อยที่สำคัญดังกล่าวเช่น การต้านทานต่อโรคเหี่ยวเน่าแดง โรคเส้ดำ การเข้าทำลายของหนอนกออ้อย เป็นต้น

๓. สอดคล้องกับพฤติกรรมความชอบ และวิธีการปฏิบัติในการปลูกและดูแลรักษาอ้อยของตัวเกษตรกรแต่ละรายในแต่ละพื้นที่รวมทั้งความพร้อมทางด้านเครื่องมือ เครื่องจักรกลทางเกษตร และแรงงาน เป็นต้น

๔. เลือกพันธุ์อ้อยให้เหมาะสมกับสภาพดินในพื้นที่ปลูกอ้อยของแต่ละท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามสภาพดิน วิธีการให้น้ำ เป็นต้น เพื่อให้อ้อยสามารถแสดงศักยภาพ ของพันธุ์อ้อยในการให้ผลผลิตและคุณภาพอ้อยได้อย่างเต็มที่ ตามคำแนะนำของ นักวิชาการหรือนักส่งเสริมที่มีข้อมูลว่าพันธุ์อ้อยใด เหมาะสมกับชนิดดินแบบใด และ รูปแบบวิธีการปลูกแบบใด

๕. พิจารณาความสามารถในการไวต่อของอ้อย โดยพบว่าอ้อยต่อคือส่วนที่ เป็นผลกำไรของการผลิตอ้อย ดังนั้น อ้อยที่เลือกใช้ควรเป็นพันธุ์ที่สามารถไวต่อได้ดีและนานหลายปีโดยในแต่ละรอบผลผลิตอ้อยอาจลดลงได้แต่ไม่ควรเกินร้อยละ ๒๐ ของอ้อยปลูก

๖. อายุการเก็บเกี่ยวอ้อย เพราะอ้อยแต่ละสายพันธุ์มีอายุการเจริญเติบโต และการสะสมน้ำตาลที่แตกต่างกันไป โดยบางพันธุ์มีการสะสมน้ำตาลเร็ว บางพันธุ์มีการสะสมน้ำตาลช้า และความยาวนานของการมีระดับการสะสมน้ำตาลในระดับสูง (ความหวาน ลดลงเร็ว หรือช้า) ซึ่งพันธุ์อ้อยที่เกษตรกรชาวไร่สามารถเลือกใช้แบ่งเป็น ๓ กลุ่ม

๖.๑ อ้อยพันธุ์เบา คืออ้อยที่มีการสะสมน้ำตาลเร็วและมีอายุเก็บเกี่ยวประมาณ ๘-๑๐ เดือน อาจเก็บเกี่ยวช่วงต้นฤดูหีบ (พฤศจิกายน – ธันวาคม) เช่น K๘๔-๖๙, K๙๐-๗๗, LK๙๕-๑๑๘, LK๙๕-๑๒๔, อีเหี่ยว, อุทอง ๒, อาทอง ๕, อุทอง ๖, KU๕๐, KU๖๐-๒ และ KU๖๐-๓ เป็นต้น

๖.๒ อ้อยพันธุ์กลาง คืออ้อยที่มีการสะสมน้ำตาลเร็วปานกลาง อายุการเก็บเกี่ยวระหว่าง ๑๐-๑๒ เดือน เหมาะสำหรับการเก็บเกี่ยวช่วงกลางหีบ (มกราคม- กุมภาพันธ์) เช่น K๘๘-๖๕, K๘๘-๘๗, K๙๒-๘๐, K๙๗-๒๗, K๙๗๗๒, อุทอง ๓, อุทอง ๘, กพส. ๙๔-๑๓ และขอนแก่น ๓ เป็นต้น

๖.๓ อ้อยพันธุ์หนัก คืออ้อยที่มีการสะสมน้ำตาลช้าอายุการเก็บเกี่ยวมากกว่า ๑๒ เดือน เหมาะสำหรับการเก็บเกี่ยวปลายฤดู เช่น K๘๔-๒๐๐, K๘๘-๙๒, K๙๒-๒๑๓, K๙๐-๕๕, อุทอง ๑ และอุทอง ๗ เป็นต้น

(๒) การเตรียมดิน

เป็นการกำจัดวัชพืชในขั้นต้น ซึ่งช่วยให้หน้าฝนไหลซึมผ่านลงไปดินได้ดี ทำให้รากอ้อยเจริญเติบโตลงในดินได้ง่าย ในพื้นที่ที่ปลูกอ้อยมาเป็นเวลานานมักจะเกิดดินดาน จึงควรไถดินดานเพื่อทำลายชั้นดินดาน ก่อนที่จะทำการไถตะ ไถแปร เมื่อเตรียมดินแล้ว จึงทำการยกร่องเพื่อปลูกอ้อย

- การเตรียมดินในพื้นที่ทั่วไป จะไถ ๒-๓ ครั้ง ลึกประมาณ ๓๐-๕๐ ซม.

- การเตรียมดินในพื้นที่ปลูกอ้อยมาก่อน มักจะเกิดชั้นดินดาน เนื่องจากมีการใช้เครื่องมือเครื่องจักร หรือรถบรรทุกเข้าไปเหยียบย่ำในพื้นที่ จึงเกิดการบดอัดในดินชั้นล่าง จึงเกิดชั้นดินดานทำให้เป็นปัญหาต่อการไหลซึมของน้ำสู่ดินชั้นล่างไม่ดี รากอ้อยไม่สามารถเจริญลึกลงไปดินชั้นล่างได้ดีเท่าที่ควร

(๓) การปลูก

ในการปลูกอ้อยมี ๒ ขั้นตอน คือ

๑. การเตรียมท่อนพันธุ์อ้อย

- การจัดหาพันธุ์อ้อย เป็นอ้อยปลูกเพื่อทำพันธุ์โดยตรง อายุ ๗-๑๐ เดือน ไม่แก่ หรืออ่อนจนเกินไป มีลำต้นสมบูรณ์ ปราศจากโรคและแมลง เป็นพันธุ์ที่ได้รับการส่งเสริม

- การแช่หรือชุบท่อนพันธุ์ จะช่วยควบคุมเชื้อโรคได้ระยะเวลาหนึ่ง

- แช่หรือชุบท่อนพันธุ์อ้อยด้วยสารเคมี

- แช่หรือชุบท่อนพันธุ์อ้อยในน้ำร้อน ๕๐ องศาเซลเซียส เป็นเวลา ๒ ชั่วโมง

๒. การปลูกอ้อย

วิธีการปลูกอ้อย มี ๒ วิธีการใหญ่ คือ

๒.๑ การปลูกด้วยแรงงานคน แยกออกเป็น ๒ วิธี

- การปลูกอ้อยเป็นท่อน ข้อดี คัดเลือกตาที่สมบูรณ์ ข้อเสีย สิ้นเปลืองเวลา เสียค่าแรงงานสูง

- การปลูกอ้อยทั้งลำ ข้อดี ประหยัดแรงงาน เวลา เสียค่าใช้จ่ายต่ำ ข้อเสีย ความงอกของอ้อยไม่สม่ำเสมอ บางครั้งอาจมีโรคที่ติดมากับพันธุ์อ้อย เนื่องจากไม่ได้ตรวจสอบ

๒.๒ การปลูกด้วยเครื่องจักร นิยมใช้ในกรณีที่ชาวไร่อ้อยมีพื้นที่ปลูกอ้อยมาก และมีเงินลงทุน การใช้เครื่องจักรสามารถยกร่องแล้วปลูกได้ และไม่จำเป็นยกร่องไว้ก่อน

เทคนิคในการปลูกอ้อยเพื่อให้อ้อยงอก

- กรณีของฝนตกน้ำขัง หรือดินมีการระบายน้ำไม่ได้

ถ้าปลูกอ้อยแล้วกลบอ้อยลึกเกินไป ทำให้ท่อนอ้อยหรือลำอ้อยเน่าเสียหายก่อนที่อ้อยจะงอก ทำให้ต้องปลูกซ่อมอ้อยใหม่ ทางแก้ไขในกรณีนี้ก็คือ ถ้าดินแฉะน้ำขังมากและจำเป็นจะต้องปลูก ใช้วิธีปักพันธุ์อ้อยหรือเสียบพันธุ์อ้อยทำมุมประมาณ ๔๕ องศา เมื่ออ้อยงอกและดินแห้งแล้วจึงมากลบอีกครั้งหนึ่ง

- กรณีที่ฝนตกแล้วดินแฉะ

ยังไม่ได้ปลูกหรือกลบอ้อย ให้ออxygenพันธุ์อ้อยไว้ในร่อง แต่ต้องแน่ใจว่าไม่ไหลไปกับน้ำเมื่อมีฝนตกซ้ำลงมาอีกครั้งหนึ่ง หรือถ้าดินเปียก อุ่นน้ำมาก อาจจะใช้วิธีวางท่อนอ้อยแล้วกลบดินบางๆ ก็ได้ ก็จะช่วยให้อ้อยงอกโดยไม่เน่าได้

- กรณีที่ขณะปลูกอ้อยไม่มีฝนหรือปลูกไปแล้วจะไม่มีน้ำ หรือฝนทิ้งช่วง

จำเป็นจะต้องรักษาพันธุ์อ้อยที่ปลูกไปแล้ว ข้อแนะนำ คือ พยายามใช้ดินกลบอ้อยให้หนา เหยียบหรือกดให้แน่นเพื่อรักษาความชื้นในดิน เช่นเดียวกับการปลูกอ้อยข้ามแล้ง ในกรณีนี้ไม่ควรลอกกาบอ้อยออกปล่อยให้หุ้มตาไว้จนกว่าจะมีความชื้นมากพอที่จะงอกได้เป็นต้น เรื่องความงอกของอ้อยอาจจะไม่สม่ำเสมอ หรือออกเพียงร้อยละ ๖๐-๗๐ และอาจจะต้องปลูกซ่อมอ้อยหลังการงอก

หลังจากที่ปลูกอ้อยแล้ว ๑๕-๓๐ วัน หน่ออ้อยจะงอกโผล่พ้นดินเร็วหรือช้า ขึ้นอยู่กับ

- สภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอุณหภูมิ และความชื้นในดิน เช่น ถ้าอุณหภูมิค่อนข้างสูงอ้อยจะงอกเร็วกว่าสภาพที่อุณหภูมิต่ำ เป็นต้น

- คุณภาพของพันธุ์อ้อย พันธุ์อ้อยที่ได้รับการดูแลดีกว่าจะมีอัตราการงอก และการเจริญเติบโตดีกว่า แม้ว่าจะเป็นพันธุ์อ้อยเดียวกันก็ตาม

(๔) ระบบการให้น้ำ

เกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน และความชุ่มชื้นในดิน ทั้งนี้การให้น้ำอ้อยควรคำนึงถึงระยะการเจริญเติบโต แบ่งเป็น ๔ ระยะดังนี้

- ระยะงอก (๐-๑ เดือน) หลังจากการปลูกอ้อยต้องการความชื้นที่เหมาะสม
- ระยะหลังจากงอก (๑-๒ เดือน) อ้อยต้องการน้ำมาก ควรให้น้ำทุกๆ ๑๐-๑๕ วัน
- ระยะแตกกอจนถึงระยะย่างปล้อง (อายุประมาณ ๒-๖ เดือน) อ้อยต้องการน้ำมาก อ้อยมีระบบรากสมบูรณ์สามารถดูดน้ำ และธาตุอาหารที่อยู่ไกลจากโคน
- ระยะก่อนเก็บเกี่ยว (อายุ ๙-๑๐ เดือนขึ้นไป) อ้อยต้องการน้ำน้อย เริ่มมีการสะสมน้ำตาล ควรงดให้น้ำแก่อ้อย ๑-๑.๕ เดือน ก่อนเก็บเกี่ยว

วิธีการให้น้ำแก่อ้อย มี ๓ แบบ คือ

- การให้น้ำตามร่อง (furrow irrigation) ความลาดเท ๐.๕-๓
- การให้น้ำแบบฝอยหรือฝนเทียม (sprinkler irrigation)
- การให้น้ำแบบหยด (drip irrigation)

(๕) การดูแลรักษา

การบำรุงรักษาอ้อยต่อ เพื่อให้ได้ผลผลิตดีควรมีการปฏิบัติดังนี้

- การแต่งตอ เกษตรกรรายย่อยนิยมแต่งตออ้อย โดยการใช้จอบคมๆ ปาดตออ้อยตรงระดับดินหรือไถลงไปเล็กน้อย ทำให้ได้หน่อใหม่เจริญจากตาแทงขึ้นมาจากใต้ดินพร้อมกันหลายหน่อ มีความแข็งแรงมากกว่าหน่อที่เกิดเหนือดิน

- การให้น้ำหรือการรักษาความชื้น เป็นปัจจัยที่มีผลผลิตอ้อยต่อมากที่สุด การปลูกอ้อยในประเทศไทย มากกว่าร้อยละ ๘๐ ปลูกโดยอาศัยน้ำฝน

- การดูแลรักษาทั่วไป ที่สำคัญได้แก่ การควบคุมวัชพืช และการพรวนดินพูนโคน ในแปลงอ้อยที่มีการเผาใบอ้อยจะมีวัชพืชงอกขึ้นเร็วกว่าแปลงอ้อยที่ไม่ได้เผา เนื่องจากจะมีความชื้นจากใต้ดินผ่านขึ้นมาช่วยในการงอกของเมล็ดวัชพืช

(๖) การใส่ปุ๋ย

- ความต้องการธาตุอาหารของอ้อย

ธาตุอาหารหลัก คือ ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) และโพแทสเซียม (K) เป็นธาตุอาหารที่ทำให้ อ้อยให้ผลผลิตสูง ธาตุอาหารรองได้แก่ แคลเซียม (Ca) แมกนีเซียม (Mg) ซัลเฟอร์ (S) สังกะสี (Zn) โบรอน (B) คอปเปอร์ (Cu) โมลิบดีนัม (Mo) และซิลิคอน (Si) มีความสำคัญในการช่วยการเจริญเติบโตของอ้อย (สำหรับ คาร์บอน (C) ไฮโดรเจน (H) ออกซิเจน (O) มีปริมาณพอในน้ำ ดินและอากาศ)

- การใส่ปุ๋ย

สำหรับอ้อยต่อควรใส่ปุ๋ยในอัตราเพิ่มขึ้นอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของอัตราเดิม ดินที่ปลูกอาจมีความอุดมสมบูรณ์ลดลง สูตรปุ๋ยผสมต่างๆ ที่แนะนำสำหรับอ้อย ได้แก่ ๒๑-๐-๐, ๔๖-๐-๐, ๑๕-๑๕-๑๕, ๑๖๒๐-๒๐, ๒๕-๗-๗, ๑๖-๑๑-๑๔ เป็นต้น

(๗) การเก็บเกี่ยว

การเก็บเกี่ยวอ้อยให้มีคุณภาพต้องคำนึงถึงปัจจัยหลายอย่าง เช่น อายุของอ้อย พันธุ์อ้อย แรงงานตัดอ้อย ลำดับการตัดที่ได้รับจากทางโรงงาน การตัดอ้อยให้ได้คุณภาพสูงมีข้อพิจารณา ดังนี้

๑. เก็บเกี่ยวอ้อยที่อายุ ๑๐-๑๔ เดือนหลังปลูก โดยสังเกตจากยอดอ้อยจะมีข้อถี่กว่าปกติ ใบสีเขียวซีด มีค่าบrixเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า ๒๒ องศาบrix โดยอ้อยทุกพันธุ์ควรที่จะตัดอ้อยที่ปลูกปลายฝนก่อน ตามด้วยอ้อยต่อ และอ้อยต้นฝน ยกเว้นพันธุ์ เค ๘๘-๙๒ ที่ช่วงเวลาการตัดที่เหมาะสมคือ เดือน กุมภาพันธ์ ถึง มีนาคม

๒. มีการวางแผนการตัดอ้อยและจำนวนของคนตัดอ้อย ให้สัมพันธ์กับลำดับการตัดอ้อยที่ได้รับจากทางโรงงาน จะทำให้ไม่สูญเสียน้ำหนักและความหวานของอ้อย เนื่องจากการตัดอ้อยค้างไว้เป็นเวลานาน

๓. ควรตัดอ้อยสด ไม่ควรเผาอ้อยก่อนตัด เนื่องจากอ้อยไฟไหม้ จะมีการสูญเสียน้ำหนัก และรายได้ มากกว่าอ้อยตัดสด นอกจากนี้ อ้อยไฟไหม้จะถูกหักราคาตันละ ๒๐ บาท อ้อยไฟไหม้ยอดยาวตัดราคาตันละ ๔๐ บาท เนื่องจากอ้อยไฟไหม้จะทำให้การให้น้ำตาลยากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การหีบอ้อยได้ช้าลง

๔. ควรมีการควบคุมให้ตัดอ้อยชิดดิน ซึ่งจะช่วยให้ลดการสูญเสียของน้ำหนักอ้อยที่เหลือค้างไว้ได้ ๐.๓ - ๒ ตัน/ไร่ และทำให้สูญเสียรายได้ ๑๘๖ - ๑,๒๔๐ บาท/ไร่ควรตัดอ้อยให้สะอาดและไม่ควรนำสิ่งเจือปนต่างๆ เช่น ยอดอ้อย กาบ และใบอ้อย เข้าโรงงานเพราะจะทำให้ค่าซีซีเอส และรายได้ลดลง นอกจากนี้ อ้อยยอดยาวจะถูกตัดราคาตันละ ๒๐ บาท

๔) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีการปลูกอ้อยโรงงาน ดังนี้

ชื่อสินค้า	เดือน													
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
อ้อยโรงงาน	เก็บเกี่ยว ▽				เตรียมดิน ←-----→						ปลูก △		เก็บเกี่ยว ▽	

สัญลักษณ์   ←-----→ ช่วงฤดูปลูก   △ ปลูกสูงสุด
   ←-----→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว   ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๒๘ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกอ้อยโรงงาน ในอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน มีต้นทุนการผลิต เป็นเงิน ๖,๔๒๐ บาท

ตารางที่ ๓๔ แสดงต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน(อ้อยต่อ) ปี ๒๕๖๘ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๑. การเตรียมดิน	
- ค่าเตรียมดิน	.....-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการเตรียมดิน (๑)	.....-.....บาท/ไร่
๒. การปลูก	
- ค่าท่อนพันธุ์ จำนวน.....๐.๒.....ตัน/ไร่	.....๒๘๘.....บาท/ไร่

- ค่าจ้างปลูกซ่อม	.....๒๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการปลูก (๒)	.....๔๘๘.....บาท/ไร่
๓. การกำจัดวัชพืช	
- ค่าสารเคมีกำจัดวัชพืช	.....๓๗๐.....บาท/ไร่
รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
- ค่าจ้างพ่นสารเคมีกำจัดวัชพืช	.....๑๗๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดวัชพืช (๓)	.....๕๔๐.....บาท/ไร่
๔. การใช้ปุ๋ย	
- ค่าปุ๋ยสูตร ๒๑-๐-๐	.....๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย	.....๑๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการใช้ปุ๋ย (๔)	.....๑,๖๐๐.....บาท/ไร่
๕. การกำจัดศัตรูพืช	
- สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	.....-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดศัตรูพืช (๕)	.....-.....บาท/ไร่
๖. การเก็บเกี่ยว	
- ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว	.....๒,๘๕๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายเก็บเกี่ยว (๖)	.....๒,๘๕๐.....บาท/ไร่
๗. การขนส่ง	
- ค่าขนส่ง	.....๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (๗)	..... ๑,๕๐๐.....บาท/ไร่
๘. รวมต้นทุน ((๑)+(๒)+(๓)+(๔)+(๕)+(๖)+(๗))	.....๖,๙๗๘.....บาท/ไร่
สรุปรายได้เกษตรกร	
- ๑. ผลผลิตที่ได้รับ	.....๑๐,๐๐๐.....กก./ไร่
- ๒. ราคาที่ขายได้	.....๑.๒.....บาท/กก.
- รวมรายได้ ๑.×๒. = ๓.	.....๑๒,๐๐๐.....บาท/ไร่
- ต้นทุน (ข้อ ๘) = ๔.	..... ๖,๙๗๘.....บาท/ไร่
- กำไร (๓. - ๔.)	.....๕,๐๒๒.....บาท/ไร่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๖) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

(๑) วิธีการตลาด

ปี ๒๕๖๖-๒๕๗๐ คาดว่ารายได้ของธุรกิจจะกระเตื้องขึ้นตามการขยายตัวของปริมาณการจำหน่ายน้ำตาลโดยรวม แต่การพึ่งพาตลาดต่างประเทศในสัดส่วนสูง ทำให้ธุรกิจยังคงเผชิญความผันผวน

- โรงงานผลิตน้ำตาล รายได้ทยอยปรับดีขึ้นตามการขยายตัวของความต้องการบริโภค หนุ่นโดย

(๑) กำลังซื้อทั้งในและต่างประเทศทยอยฟื้นตัวตามทิศทางเศรษฐกิจ

(๒) อุตสาหกรรมต่อเนื่องมีแนวโน้มฟื้นตัว หลังวิกฤต COVID-๑๙ คลี่คลาย อาทิ อาหารและเครื่องดื่ม

(๓) ความกังวลโรคระบาดกระตุ้นความต้องการใช้แอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ

(๔) กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ฟื้นตัวจะสนับสนุนความต้องการใช้เอทานอลในภาคขนส่ง

นอกจากนี้ การมีห่วงโซ่อุปทานที่เข้มแข็ง(จากระบบแบ่งปันผลประโยชน์) มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หลากหลาย และมีการลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่มีมูลค่าเพิ่มสูง(จากการใช้ผลพลอยได้และวัสดุเหลือใช้มาเป็นวัตถุดิบ) จะช่วยให้โรงงานน้ำตาลสามารถทำกำไรได้ต่อเนื่อง

- ผู้ค่าน้ำตาล คาดว่าผู้ค่าน้ำตาลในตลาดต่างประเทศยังคงได้ประโยชน์จากแนวโน้มปริมาณส่งออกที่เพิ่มขึ้น แต่อาจมีความเสี่ยงจากการคาดการณ์ทิศทางราคาน้ำตาลที่ผันผวนตามความไม่แน่นอนของอุปทานในตลาดโลก ขณะที่ผู้ค่าน้ำตาลในประเทศเผชิญทิศทางราคาที่เคลื่อนไหวตามตลาดโลก จึงมีต้นทุนในการบริหารจัดการสต็อกเพิ่มสูงขึ้น

- ชาวไร่อ้อย คาดว่าผลผลิตอ้อยและค่าความหวานจะปรับดีขึ้นจากสภาพอากาศที่เอื้ออำนวย แต่ยังคงมีความเสี่ยงด้านราคาอ้อยที่ผันผวนตามราคาน้ำตาลตลาดโลก ซึ่งส่งผลต่อรายได้และการตัดสินใจเพาะปลูกของเกษตรกร อย่างไรก็ตามภาครัฐและ/หรือโรงงานน้ำตาลจะมีมาตรการช่วยเหลือด้านรายได้แก่ชาวไร่อ้อยเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดภาวะขาดแคลนผลผลิตอ้อยเข้าสู่ระบบ

(๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

เกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม นำผลผลิตอ้อยโรงงานไปจำหน่ายยังโรงงานน้ำตาลวังขนายในพื้นที่ อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน ๒ แห่ง

ภาพที่ ๒๖ แสดงแหล่งรับซื้ออ้อยโรงงาน(โรงงานน้ำตาล) ในจังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ซึ่งมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer แปลงใหญ่ จำนวน ๓ ราย

องค์ความรู้ที่ทักษะความชำนาญ

- การลดต้นทุนการผลิตอ้อยโรงงาน

- การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอ้อยโรงงาน
เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๕ เกษตรกรต้นแบบอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เริ่ม	สาขา
๑	นางอำพร ทบอาจ	๑๒	สำโรง	นาเชือก	๒๕๖๓	แปลงใหญ่
๒	นางยุภาพร ปะวะถา	๑๒	สำโรง	นาเชือก	๒๕๖๓	แปลงใหญ่
๓	นางรัตนพร อุดรัมย์	๑๒	สำโรง	นาเชือก	๒๕๖๓	แปลงใหญ่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอ นาเชือก, พ.ศ. ๒๕๖๘

๑.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๓๖ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย ชุมชนที่ประสบ/พื้นที่ (ปัญหา)	ความสำคัญ เร่งด่วน
ด้านการผลิตสินค้าและ การตลาด ๑. ข้าว ๒. มันสำปะหลัง ๓. อ้อย	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ๔. ขาดแคลนแหล่งเงินทุน ๕. ราคาตกต่ำ ไม่แน่นอน	๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรรุ่นเก่า ๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี การผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบใน การปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความ เชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม	ทุกหมู่บ้าน	มาก
ด้านเกษตรกรและองค์กร เกษตรกร ๑. ข้าว ๒. มันสำปะหลัง ๓. อ้อย	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ขาด เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ใน การปลูกพืช	๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรรุ่นเก่า ๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ ๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี การผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบใน การปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความ เชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม	ทุกหมู่บ้าน	มาก
ด้านการแปรรูปผลผลิต และผลิตภัณฑ์ ๑. ข้าว ๒. มันสำปะหลัง ๓. ขาดเครื่องมือวัสดุ อุปกรณ์ ๒. ขาดมาตรฐานการ รับรอง	๑. ภัยพิบัติ (แล้ง) ๒. การระบาดของโรคและแล้ง ๓. ต้นทุนการผลิตสูง ๔. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์	๑. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร ๒. สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน ๓. วางแผนการผลิตทั้งในส่วนด้านการปลูกพืชและการแปรรูปให้ สอดคล้องกัน ๔. สร้างแรงจูงใจและการรับรู้ให้เกษตรกรเห็นถึงความแตกต่าง ของราคาก่อนการแปรรูปและหลังแปรรูปจำหน่าย	กลุ่มแปลงใหญ่กลุ่มแม่บ้าน/ กลุ่มส่งเสริม/เกษตรกร	ปานกลาง

๒. การจัดทำ TOWS Matrix

๓.๑ การวิเคราะห์ TOWS Matrix ของอำเภอนาเชือก

ตารางที่ ๓๗ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p><u>จุดแข็ง (Strengths : S)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. พื้นที่บางหมู่บ้านมีแหล่งน้ำธรรมชาติ / หนองน้ำ , สระน้ำ ๒. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตนเอง ๓. มีวัฒนธรรมอันดีงาม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมาก ๔. เกษตรกรมีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง ๕. มีกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง เป็นกลุ่มเป้าหมายส่งเสริมได้ 	<p><u>จุดอ่อน (Weaknesses : W)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. พื้นดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ๒. ไม่มีระบบชลประทานที่ทั่วถึง ๓. ส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝนในการทำเกษตร ๔. ขาดแคลนพันธุ์ดีในการเพาะปลูก ๕. ขาดอำนาจต่อรองเรื่องราคา ๖. เยาวชนขาดความรักต่ออาชีพการเกษตร ๗. ชุมชนขาดการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ๘. ผลผลิตยังไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน
<p><u>โอกาส (Opportunities : O)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. มีแหล่งรับซื้อผลผลิต ๒. มีหน่วยงานราชการให้ความรู้ ๓. การสร้างเศรษฐกิจพอเพียง ๔. พัฒนาสินค้าบางชนิด เช่น ผ้าไหม ให้เป็นสินค้าโอท็อป (OTOP) ๕. มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่ 	<p><u>SO กลยุทธ์เชิงรุก</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๒. ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า 	<p><u>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน ๒. ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร ๓. ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ฯ
<p><u>อุปสรรค (Threats : T)</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ภัยธรรมชาติฝนแล้ง/น้ำท่วม ๒. ภาระหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น ๓. วัฒนธรรมภายนอกมีสิ่งยั่วยุให้จริยธรรมเสื่อมถอย/ค่านิยมของเกษตรกรเปลี่ยนไป ๔. หน่วยงานงบประมาณในท้องถิ่นให้การสนับสนุนน้อย ๕. ราคาสินค้าทางการเกษตรไม่แน่นอน 	<p><u>ST กลยุทธ์ป้องกัน</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง) 	<p><u>WT กลยุทธ์เชิงรับ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> ๑. ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

กำหนดเป็นกลยุทธ์ ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

- ๑.๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่ม แม่บ้านเกษตรกร
- ๑.๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

- ๒.๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน
- ๒.๒ ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยุวเกษตรกร
- ๒.๓ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

- ๓.๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

- ๔.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรร่นาหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๑. แนวทางการพัฒนา

๑.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๑.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP

หรืออินทรีย์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต

ให้ได้ร้อยละ ๒๐

- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต

การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจ

ชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการ

จัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์ที่ ๔ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๑.๒ มันสำปะหลัง

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต

ให้ได้ร้อยละ ๒๐

- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต

การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจ

ชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการ

จัดตั้งธนาคารพันธุ์มันสำปะหลัง

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์ที่ ๔ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๑.๓ อ้อย

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ให้

ได้ร้อยละ ๒๐

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่

วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต

และการจัดตั้งพันธุ์อ้อยพันธุ์ดี

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ YSF

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- YSF มุ่งองค์ความรู้ ความสามารถถ่ายทอดความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่

เกษตรกรรายอื่นได้

- YSF มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการดำเนินการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน

ทุกด้าน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ดำเนินงานส่งเสริมความรู้ด้านการเกษตรให้แก่เยาวชน/กลุ่มยูว

เกษตรกร/YSF

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้มีความหลากหลาย ตรงตาม

ความต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๓ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

- เสริมองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิตการเกษตร เศรษฐกิจพอเพียง ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๔ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของแปลงใหญ่ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน
- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของแปลงใหญ่ให้มีความหลากหลาย ตรงตามความ

ต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหาปัจจัย

การผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ป้องกัน

โครงการที่ ๑ สร้างตลาดแบบขายตรง (ผู้ผลิตขายสินค้าให้ผู้บริโภคโดยตรง)

กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๕ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาเกษตรกรต้นแบบให้มีองค์ความรู้ และมีความสามารถในการถ่ายทอด

ความรู้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ที่ดิน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่เกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓.๒ แหล่งน้ำ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาแหล่งน้ำการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ให้เกิดความยั่งยืน ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

*****

๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

ตารางที่ ๓๘ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	
พัฒนาการผลิต สินค้า	๑. โครงการ ส่งเสริมการผลิต ข้าวอินทรีย์	พัฒนาการผลิต ข้าวให้ได้ คุณภาพ ได้รับ การรับรอง มาตรฐานสินค้า เกษตร อินทรีย์	๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย	ม.๒, ๔, ๗, ๘, ๑๐, ๑๕	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๕ กลุ่ม	๒,๐ ๐๐, ๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
	๒. โครงการ เพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตมันสำปะหลัง	เพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตมัน สำปะหลัง โดย การเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน การผลิต ให้ได้ ร้อยละ ๒๐	๕ กลุ่มๆ ละ ๓๐ ราย	ม.๔, ๕, ๙, ๑๑, ๑๒, ๑๔	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
	๓. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตอ้อยโรงงาน	เพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตอ้อย โรงงาน โดย การเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน การผลิต ให้ได้ ร้อยละ ๒๐	๒๐ ราย	ม.๑ - ม.๑๕	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	๒๐ ราย	๑๐๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
พัฒนา เกษตรกร/กลุ่ม/ องค์กร	๑. โครงการ ถ่ายทอดองค์ ความรู้ทางการเกษตร และ ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่าย การดำเนินการเกษตรกรรุ่นใหม่	เพื่อถ่ายทอด องค์ความรู้ ทางด้าน การเกษตร และ ส่งเสริมการ เชื่อมโยง เครือข่ายการ ดำเนินการ	YSF ๒๐ ราย	ม.๑-ม.๑๕	๑. ถ่ายทอด ความรู้/ศึกษาดู งานการแปรรูป สินค้าเกษตร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	๒๐ ราย	๒๐๐, ๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก

ตารางที่ ๓๘ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ (ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	งาน	งบ ม.	
	๒. โครงการ พัฒนาศูนย์เรียนรู้ การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต สินค้าเกษตร ให้สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	เพื่อพัฒนาศูนย์ เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตสินค้า เกษตร ให้ สามารถเป็น แหล่งเรียนรู้ ให้แก่เกษตรกร ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	๑ ศูนย์	ม.๕	สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๑ ศูนย์	๑๐,๐ ๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐ ๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐ ๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐ ๐๐	๑ ศูนย์	๑๐,๐ ๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
พัฒนาพื้นที่ ทรัพยากร การเกษตร	๑. โครงการส่งเสริมเศรษฐกิจ พอเพียง	เพื่อส่งเสริมการ พัฒนาพื้นที่ เกษตรตาม แนวทางเกษตร ทฤษฎีใหม่ ด้วย การน้อมนำ หลักเศรษฐกิจ พอเพียงมาปรับ ใช้	๑๕๐ ราย	ม.๑-ม.๑๕ หมู่ละ ๑๐ ราย	๑. การถ่ายทอด ความรู้ตาปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต พืชผัก/ผลไม้/ พันธุ์สัตว์ และ พันธุ์ปลา	๑๕๐ ราย	๒๐๐, ๐๐๐	๑๕๐ ราย	๒๐๐, ๐๐๐	๑๕๐ ราย	๒๐๐, ๐๐๐	๑๕๐ ราย	๒๐๐, ๐๐๐	๑๕๐ ราย	๒๐๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก
การแปรรูป ผลผลิต และพัฒนา ผลิตภัณฑ์	๑. โครงการ ส่งเสริมการ พัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร	เพื่อพัฒนา สินค้าของ วิสาหกิจชุมชน ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน มี ความ หลากหลาย ตรงตามความ ต้องการของ ตลาด	๕ กลุ่ม ที่มี ศักยภาพ	ม.๑-ม.๑๕	๑. ถ่ายทอด ความรู้/ศึกษาดู งานการแปรรูป สินค้าเกษตร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๕ กลุ่ม	๕๐๐, ๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐, ๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐, ๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐, ๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร อำเภอนาเชือก, อบต.นาเชือก

บรรณานุกรม

- กรมการปกครองจำนวนประชากรในอำเภอ.ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม .๒๕๖๘.
.กระทรวงมหาดไทย .นาเชือก
- กระทรวงคมนาคม. ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์(กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๖๘ รายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย แหล่งที่มา :
<http://air๔thai.pcd.go.th/webV๒/station.php?station=๔๖t>
- กรมพัฒนาที่ดิน. ชั้นข้อมูลชุดดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมส่งเสริมการเกษตร .แหล่งน้ำในอำเภอนาเชือก แหล่งที่มา :<http://ssmap.doae.go.th/ssmap/>
- กรมพัฒนาที่ดิน.๒๕๖๘. การใช้ประโยชน์ที่ดิน (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมพัฒนาที่ดิน.๒๕๖๘. ระดับความเหมาะสมของพื้นที่ (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)
- กรมชลประทาน.๒๕๖๘ ข้อมูลโครงการอ่างเก็บน้ำห้วยค้อ แหล่งที่มา
:<http://mahasarakham.rid.go.th/content๘.htm>
- กรมส่งเสริมการเกษตร .๒๕๖๘. รายงานผลการวาดแปลง แหล่งที่มา :
<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>
- กรมส่งเสริมการเกษตร .๒๕๖๘. ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร
แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>
- เว็บไซต์ไทยตำบลต่อทคอม. ข้อมูลตำบลศรีสุข อำเภอสีชมพู ขอนแก่น แหล่งที่มา :
<http://www.thaitambon.com/tambon/๔๐๐๖๐๒>
- สำนักงานที่ดินจังหวัดขอนแก่น สาขาสีชมพู .พื้นที่ถือครองของประชากรอำเภอสีชมพู .๒๕๖๕.
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๘. ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณลูกโซ่
จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัด (๒๕๖๘ .ศ.ปีอ้างอิง พ)มหาสารคาม แหล่งที่มา .:
<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries๑๕.html>

ภาคผนวก

ชื่อโครงการ โครงการ ส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์

๑. หลักการและเหตุผล

ตามที่ภาครัฐได้เชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติเข้ากับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ของประเทศไทย และยุทธศาสตร์เกษตรและสหกรณ์ ๒๐ ปี ระหว่างปี ๒๕๖๐ ถึง ปี ๒๕๗๙ โดยน้อม เอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่อยู่ และใช้ หลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดชบรมนาถบพิตร มาเป็นแนวทางในการ ดำเนินนโยบาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และยกระดับรายได้ของประชาชน แก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างการผลิต ภาคเกษตร เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนาโภชนาการและความปลอดภัยด้านอาหาร เพื่อนำไปสู่ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนของประชาชนและประเทศชาติ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทร เทพยวรางกูร รัชกาลที่ ๑๐ ก็ทรงมีพระปณิธานแน่วแน่ที่จะสานต่อโครงการพระราชดำริของพระราชบิดา เพื่อ ช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

เกษตรกรในตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีอาชีพหลัก คือการทำเกษตรกรรม ซึ่งข้าวเป็นพืชหลักในการทำเกษตรของตำบล ในพื้นที่ตำบลมีการรวมกลุ่มกันของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวเป็นวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว ศูนย์ข้าวชุมชน เพื่อร่วมพัฒนารูปแบบการผลิต การตลาดข้าว แต่เนื่องจาก สมาชิกส่วนมากเป็นผู้สูงอายุซึ่งการทำกรผลิตข้าวนั้นเป็นไปได้ด้วยความลำบาก ในการผลิต การรักษาคุณภาพผลผลิต จึงจำเป็นต้องอย่างมากในการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อลดปัญหา การขาดแคลนแรงงาน และลดต้นทุนการผลิต เพื่อเพิ่มผลผลิตเมล็ดพันธุ์ในการทำนาแต่ละฤดูการผลิต

ดังนั้น เพื่อเป็นการเพิ่มศักยภาพของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตำบลสำโรง อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม การจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรมาใช้ในระบบการผลิตข้าว จะทำให้กลุ่มเกษตรกรสามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่มีความหลากหลายมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม/ชุมชน โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ เพื่อที่จะพัฒนาและต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน การแปรรูป การสร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด รวมไปถึงการสร้างโอกาสในการเพิ่มคุณภาพผลผลิต ผลตอบแทนจากการผลิต และการลดต้นทุนการผลิต ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๒. เพื่อผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาดได้
๓. เพื่อพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๓. เป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตรกร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่มีศักยภาพ จำนวน ๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนตุลาคม ๒๕๖๘ – เดือนกันยายน ๒๕๖๖

๕. พื้นที่ดำเนินการ

๑. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๔ บ้านหัวดง ตำบลสำโรง
๒. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๐ บ้านขี้ตุน ตำบลสำโรง
๓. ศูนย์ข้าวชุมชนบ้านโนนเหลียม หมู่ ๗ ตำบลสำโรง
๔. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวบ้านโพนทราย หมู่ ๒ ตำบลสำโรง
๕. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกข้าวบ้านชุมแสง-ชุมแสงเหนือ หมู่ ๘, ๑๕ ตำบลสำโรง

๖. กิจกรรม

๑. ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิต

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ขั้นเตรียมการ

- ประชุมกลุ่มเกษตรกร เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม และหาความต้องการพัฒนาร่วมกัน

๒. ขั้นดำเนินงาน

- จัดทำแผนงานโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ
- แต่งตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ
- อบรมให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ศึกษาดูงาน
- จัดซื้อ/สนับสนุนปัจจัยการผลิต

๓. ประเมินผลการดำเนินงาน

- ให้มีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการทุกเดือน

๘. งบประมาณ

๑. จัดซื้อเครื่องคัดแยกและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท
๒. จัดซื้อกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๕๐๐ใบ/กลุ่ม	เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๓. จัดซื้อเครื่องเย็บกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๔. จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวอินทรีย์ จำนวน ๔,๐๐๐ กระสอบๆ ละ ๖๕๐ บาท	เป็นเงิน ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๒๐๐ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๒๐,๐๐๐ บาท
๖. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๒ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท
จำนวนงบประมาณรวมทั้งสิ้น	เป็นเงิน ๔,๐๑๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๒. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด
๓. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถมีศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๑๐. ผู้รับผิดชอบ

ประธานวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตรกร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการ

ชื่อโครงการ

โครงการส่งเสริมการผลิตพันธุ์มันสำปะหลัง

๑. หลักการและเหตุผล

มันสำปะหลังเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทย โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีบทบาทในการสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่กระทบต่อผลผลิตและคุณภาพของมันสำปะหลังในปัจจุบัน คือ การใช้ท่อนพันธุ์ที่ไม่สะอาด มีโรคสะสม เช่น โรคใบด่างมันสำปะหลัง และโรคเชื้อรา ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ผลผลิตลดลง และคุณภาพหัวมันต่ำกว่ามาตรฐาน

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องส่งเสริมให้เกษตรกรมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่สะอาด ปลอดโรค และมีคุณภาพได้ด้วยตนเอง โดยการนำเทคโนโลยีการคัดเลือกท่อนพันธุ์ที่เหมาะสม การจัดการแปลงพันธุ์ และการควบคุมโรคอย่างมีประสิทธิภาพมาใช้ในระดับไร่

โครงการส่งเสริมการผลิตพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดจึงมีความจำเป็น เพื่อสร้างต้นแบบการผลิตพันธุ์สะอาดในชุมชน เกิดเครือข่ายเกษตรกรผู้ผลิตพันธุ์ และสามารถขยายผลในพื้นที่ใกล้เคียงได้ในอนาคต อีกทั้งยังเป็นการลดต้นทุน เพิ่มรายได้ และสร้างความมั่นคงด้านเศรษฐกิจให้แก่เกษตรกรอย่างยั่งยืน

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อ ส่งเสริมให้มีการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังที่ปลอดจากโรคและแมลงศัตรูพืช โดยเฉพาะโรคใบด่าง ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลผลิต
๒. เพื่อส่งเสริมการใช้พันธุ์มันสำปะหลังที่ทนทานต่อโรค
๓. เพื่อลดความเสี่ยงจากโรคและแมลงศัตรูพืช
๔. เพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร
๕. เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกร และการสร้างเครือข่ายในการผลิตและจัดการท่อนพันธุ์มันสำปะหลัง ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้

๓. เป้าหมาย

กลุ่มแปลงใหญ่ กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่มีศักยภาพ จำนวน ๑๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ – ๓๐ ราย รวม ๓๒๐ รายๆ ละ ๕ ไร่ รวมจำนวน ๑,๖๐๐ ไร่

๔. ระยะเวลาดำเนินการ

ตุลาคม ๒๕๖๘ - กันยายน ๒๕๖๙

๕. พื้นที่ดำเนินการ

๑. กลุ่มแปลงมันสำปะหลัง หมู่ ๕ บ้านดงม่วง ตำบลสำโรง	จำนวน ๓๐ ราย ๑๕๐ ไร่
๒. กลุ่มแปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๑๒ บ้านสำโรงใหม่ ตำบลสำโรง	จำนวน ๓๐ ราย ๑๕๐ ไร่
๓. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านเหล่ากว้าง หมู่ ๙ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๔. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านหัวดง หมู่ ๔ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๕. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านโนนเหลียม หมู่ ๗ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๖. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านโพนทราย หมู่ ๒ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๗. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านโนนสว่าง หมู่ ๓ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๘. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านหนองบาก หมู่ ๖ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๙. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านชุมแสง หมู่ ๘ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๑๐. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านขี้ตู่ หมู่ ๑๐ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๑๑. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านขี้เหล็ก หมู่ ๑๑ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๑๒. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านสำโรง หมู่ ๑ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๑๓. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านสำโรงราษฎร์ หมู่ ๑๓ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๑๔. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านขี้เหล็กใต้ หมู่ ๑๔ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
๑๕. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านชุมแสงเหนือ หมู่ ๑๕ ตำบลสำโรง	จำนวน ๒๐ ราย ๑๐๐ ไร่
รวม	จำนวน ๓๒๐ ราย ๑,๖๐๐ ไร่

๖. กิจกรรมในโครงการ

๑. การผลิตและขยายพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดในชุมชน
๒. การแจกจ่าย/สนับสนุนท่อนพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ

การให้ความรู้และคำแนะนำ:

๓. การถ่ายทอดความรู้และคำแนะนำแก่เกษตรกรเกี่ยวกับการใช้ท่อนพันธุ์สะอาด การจัดการแปลง และการป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช
๔. การตรวจประเมินแปลงพันธุ์มันสำปะหลังสะอาด เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและมาตรฐานของท่อนพันธุ์
๕. การจัดทำแปลงต้นแบบการผลิตท่อนพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดในชุมชน

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ขึ้นเตรียมการ
  - ประชุมกลุ่มเกษตรกร เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม และหาความต้องการพัฒนาร่วมกัน
๒. ขึ้นดำเนินงาน
  - จัดทำแผนงานโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ
  - แต่งตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ

- อบรมให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ศึกษาดูงาน
  - จัดซื้อ/สนับสนุนปัจจัยการผลิต
๓. ประเมินผลการดำเนินงาน
- ให้มีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการทุกเดือน

๘. งบประมาณ

๑. จัดซื้อท่อนพ่นน้ำมันสำหรับล้างด้านทานโรคใบต่าง จำนวน ๑,๒๘๐,๐๐๐ ลำๆ ละ ๕ บาท	เป็นเงิน ๖,๔๐๐,๐๐๐ บาท
๒. จัดซื้อชุดตรวจจลิน จำนวน ๗ ชุดๆ ละ ๕,๐๐๐ บาท	เป็นเงิน ๓๕,๐๐๐ บาท
๓. จัดซื้อแม่ปุ๋ยสูตร ๔๖ - ๐ - ๐ จำนวน ๘๙๖ กระสอบๆ ละ ๙๐๐ บาท	เป็นเงิน ๘๐๖,๔๐๐ บาท
๔. จัดซื้อแม่ปุ๋ยสูตร ๑๘ - ๔๖ - ๐ จำนวน ๕๗๖ กระสอบๆ ละ ๑,๓๐๐ บาท	เป็นเงิน ๗๔๘,๘๐๐ บาท
๕. จัดซื้อแม่ปุ๋ยสูตร ๐ - ๐ - ๖๐ จำนวน ๘๗๖ กระสอบๆ ละ ๑,๐๐๐ บาท	เป็นเงิน ๘๗๖,๐๐๐ บาท
๔. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๓๒๐ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๑๐๐ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๖๔,๐๐๐ บาท
๕. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๐๐ รายๆ ละ ๒ มื้อๆ ละ ๒๕ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๓๒,๐๐๐ บาท
จำนวนงบประมาณรวมทั้งสิ้น	เป็นเงิน ๘,๙๖๒,๒๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. เกษตรกรได้รับท่อนพ่นน้ำมันสำหรับล้างคุณภาพดี ลดความเสี่ยงจากโรคและแมลง
๒. เพิ่มผลผลิตและรายได้ให้แก่เกษตรกร
๓. ชุมชนมีความเข้มแข็งในการผลิตและจัดการท่อนพ่น และสามารถพึ่งพาตนเองได้

๑๐. ผู้รับผิดชอบ

ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ ประธานกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังที่เข้าร่วมโครงการ

๑. ชื่อโครงการ:

โครงการส่งเสริมการเกษตรแบบผสมผสานเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารและรายได้อย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอณาเชือก

๒. หน่วยงานที่รับผิดชอบ:

สำนักงานเกษตรอำเภอณาเชือก

๓. หลักการและเหตุผล:

อำเภอนาเชือกเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพด้านเกษตรกรรม แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาการขาดแคลนปัจจัยการผลิต ต้นทุนการผลิตสูง และขาดการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด โครงการนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อส่งเสริมการทำเกษตรแบบผสมผสานที่พึ่งพาตนเองได้ มีความยืดหยุ่นในการผลิต ลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาพืชเชิงเดี่ยว เพิ่มรายได้ และสร้างความมั่นคงทางอาหารแก่ครัวเรือนในชุมชนอย่างยั่งยืน

๔. วัตถุประสงค์ของโครงการ

๑. เพื่อพัฒนาศักยภาพเกษตรกรในการจัดการเกษตรแบบผสมผสาน
๒. เพื่อสร้างรายได้จากกิจกรรมเกษตรหลายรูปแบบ เช่น พืชผักสวนครัว ผลไม้ เลี้ยงสัตว์ และประมง
๓. เพื่อส่งเสริมการบริโภคอาหารปลอดภัยในระดับครัวเรือน
๔. เพื่อจัดตั้งกลุ่มต้นแบบที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ชุมชนอื่นได้

๕. เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมาย

เกษตรกรในพื้นที่ตำบล .....

๖. ระยะเวลาดำเนินงาน:

ตุลาคม ๒๕๖๗ – กันยายน ๒๕๖๘

๗. พื้นที่ดำเนินการ:

ตำบล ..... อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม

๘. กิจกรรมของโครงการ:

๑. ประชุมคัดเลือกครัวเรือนเข้าร่วมโครงการ
๒. อบรมเกษตรกรในด้านเกษตรผสมผสาน / การวางแผนฟาร์ม / การแปรรูปเบื้องต้น
๓. สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ ปุ๋ยอินทรีย์ วัสดุปลูก
๔. ติดตามผลการดำเนินงานและให้คำปรึกษาโดยเจ้าหน้าที่เกษตร
๕. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และจัดแสดงผลงานของเกษตรกรต้นแบบ
๖. ส่งเสริมตลาดชุมชนหรือช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

๑๐. งบประมาณที่เสนอขอ:

รวมทั้งสิ้น ๕๐,๐๐๐ บาท

๑๑. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- * เกษตรกรมีทักษะและองค์ความรู้ด้านเกษตรผสมผสาน
- * ครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า ๑๐ % ต่อปี
- * มีอาหารปลอดภัยบริโภคในครัวเรือน
- * มีต้นแบบเกษตรผสมผสานอย่างน้อย ๑๐ ครัวเรือน
- * ขยายผลการเรียนรู้สู่ชุมชนใกล้เคียง

๑๑. ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ:

- * จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมและดำเนินกิจกรรมครบถ้วน
- * รายได้ของเกษตรกรหลังเข้าร่วมโครงการ
- * จำนวนผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปได้จากผลผลิตในฟาร์ม
- * จำนวนกิจกรรมการถ่ายทอดความรู้และเวทีเรียนรู้ที่จัดขึ้น

๑๒. แนวทางการประเมินผล:

- * ประเมินก่อนและหลังการอบรม
- * การเยี่ยมติดตามประเมินผลในพื้นที่จริง
- * สัมภาษณ์เกษตรกร/แบบสอบถาม
- * รายงานสรุปผลโครงการโดยหน่วยงานรับผิดชอบ

๑๓. ความสอดคล้องกับแผนพัฒนา:

- * สอดคล้องกับแผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)
- * ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๑: การพัฒนาด้านเศรษฐกิจฐานรากและการส่งเสริมอาชีพ
- * แนวทาง: การส่งเสริมอาชีพเกษตรกรและการสร้างความมั่นคงทางอาหารอย่างยั่งยืน

๑๕. ผู้เสนอโครงการ:

สำนักงานเกษตรอำเภอนาเชือก

